

Méně známé
postavy
Starého zákona

4/2010
PRŮVODCE STUDIEM BIBLE

Méně známé postavy Starého zákona – Průvodce studiem Bible
Gerald a Chantal Klingbeilovi
4. čtvrtletí 2010

Foto: archiv

Grafická úprava a sazba Stanislav Staněk

Vydalo nakladatelství Advent-Orion, spol. s r. o.
pro Církev adventistů sedmého dne

Vytiskly Těšínské papírny, spol. s r. o.

Vydání první, Praha 2010

ISBN 978-80-7172-969-3

ISSN 0409-3208

Úvod

Méně známé postavy Starého zákona

Dějiny, ať už ty světové, nebo náboženské, nejsou psány formou statistik, tematických výroků, tabulek nebo postav. Velmi často jsou nám podávány prostřednictvím příběhů. I Ježíš velmi působivým způsobem vyprávěl mnoho příběhů (Mt 7,28; 13,3).

Každá z lekcí tohoto čtvrtletí je příběhem. Nejsou to však obvyklé a dobře známé příběhy s hrdiny, jakými byl například Abraham a Izák na hoře Móríja, Daniel v jámě lvové či David a Goliáš. Připomeneme si biblické postavy, jejichž jména nejsou v nadpisech příběhů, protože vystupují někde v pozadí. Proto se často stává, že na ně zapomeneme nebo je přehlédneme.

Svoji pozornost proto chceme tentokrát soustředit na méně známé postavy Starého zákona. Některé jsou kladné, jiné záporné. I když o nich nemáme mnoho informací, stačí to k tomu, aby se pozorný čtenář mohl od nich něco naučit.

Problémy, které tito lidé řešili, se v principu neliší od těch, které musíme řešit my. I když tehdejší kultura, prostředí a okolnosti byly jiné, také prožívali bolest. Podobně jako my, žili ve světě narušeném hříchem. Náš svět se nachází uprostřed velkého zápasu mezi dobrem a zlem. Tento zápas je o to těžší, že ne vždy dokážeme snadno rozpoznat, co je dobré a co zlé; někdy je totiž hranice mezi dobrem a zlem velmi nejasná.

Život těchto méně známých postav se nám v kontextu celého příběhu možná nezdá až tak důležitý. A přece se mnozí z nás nejednou cítí podobně. Ptáme se: Záleží vůbec na životních plánech, které jako jednotlivci máme? I tyto méně známé postavy však měly své poslání v Božích dějinách. Mohou nám pomoci vyvarovat se jejich chyb nebo se nechat inspirovat jejich příkladem, tak aby příběh, který píšeme svým životem, byl co nejlepší.

Ne vždy je snadné věnovat pozornost lidem ve vedlejších rolích. Když čteme nebo posloucháme nějaký příběh, jaksi instinktivně sledujeme hlavní děj a soustředíme se na hlavní postavy. Je to běžné a pochopitelné. A proto se chceme toto čtvrtletí soustředit právě na „vedlejší postavy“, díky čemuž lépe pochopíme biblický text.

Žel že v našem současném moderním světě postupně ztrácíme schopnost pozorného čtení – a to díky obrazovkám nabitým dějem, rychle se střídajícím záběrům ve videoklipech nebo přílišnému hluku z rádia. Tolik věcí nezachytíme nebo přehlédneme. Když se při čtení Písma soustředíme na vedlejší postavy Starého zákona, budeme mít radost z toho, že v Božím slově objevíme zcela nové věci.

Při čtení je velmi dobré pamatovat na vliv, jaký má náš život a příklad na lidi kolem nás. Lidé ve 21. století chtějí radši vidět, že něco funguje, než uvažovat o spletitosti složitých detailů nějaké konkrétní věci. Naši sousedé, přátelé a blízcí chtějí radši sledovat náš osobní příběh než poslouchat naše svědectví, názory nebo biblické nauky.

V tomto smyslu se naše příběhy mohou stát mocným svědectvím o tom, co pro nás Bůh udělal. Podobně jako tyto biblické postavy, i my se můžeme stát částí velkého příběhu spasení, třebaže nebudeme hlavními postavami ve velkém vesmírném dramatu, který se odehrává kolem nás.

Gerald a Chantal Klingbeilovi žili spolu se svými třemi dcerami – Hannah, Sarah a Jeminou – v Africe, Jižní Americe, Evropě a Asii. Gerald Klingbeil pracuje v současnosti jako zástupce šéfredaktora časopisu Adventist Review.

JAK ČÍST BIBLICKÉ PŘÍBĚHY

Základní verš

„Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu.“ (2Tm 3,16.17)

Třebaže ne každý rád studuje historii, příběhy ze současnosti i dob minulých se těší velké oblibě. Mnohé se odevzdávaly z generace na generaci a jsou v nich obsaženy různé situace, hodnoty a vztahy, z nichž se člověk i dnes může mnoho naučit.

V moderním 20. století lidé nepřipisovali příběhům velký význam. Více je zajímala fakta a vědecké odpovědi na různé otázky. Věda však nedokáže odpovědět na nejdůležitější otázky života. Současná nová generace, často nazývaná jako „post-moderní“, znovu odhaluje sílu příběhů.

V tomto smyslu je Bible velmi aktuální, protože obsahuje mnoho příběhů. Nejsou v ní legendy ani „vymyšlené báje“ (2Pt 1,16), ale historické a osobní příběhy, které zjevují pravdu o Bohu a jeho setkávání se s padlým lidstvem. Jsou to příběhy o skutečných lidech, kteří zápasili s reálnými životními problémy, a o vzájemné komunikaci s živým Bohem, který nabízí řešení těchto problémů.

Dříve než se podíváme na jednotlivé příběhy popisující životní osudy postav ze Starého zákona, budeme se v této úvodní lekci věnovat něčemu, co se možná bude zdát trochu teoretické, ale přesto je to velmi důležité. Budeme se zamýšlet nad třemi důležitými principy, které je třeba vzít v úvahu vždy, když chceme číst biblické příběhy a správně porozumět jejich poselství. Naším úkolem bude:

Objevit co nejvíce informací o postavách v příběhu (neděle)

Poznat okolnosti příběhu, situaci, místo a tehdejší zvyky (pondělí)

Seznámit se s dobou, v níž se příběh odehrává (úterý, středa a čtvrtek)

Pokud si přiblížíme tyto tři oblasti, pomůže nám to lépe porozumět životním zkušenostem Káleba, Chany, Jónatana, Abígajil, Urijáše, Ebjátara, Jóaba, Rispy, „muže Božího“, vdovy ze Sarepty, Géchazího i Báruka, o nichž budeme v následujících týdnech přemýšlet.

Postavy v příbězích

Každý příběh potřebuje dějovou linii, určitou zápletku a její rozuzlení. Příběh je však něčím víc než jen zápletkou. Příběhy tvoří lidé!

To, jak chápeme jednotlivé postavy v příběhu, ve velké míře závisí na informacích, které máme od vypravěče, přičemž vypravěč může být dokonce jednou z postav. Pro správné pochopení poselství biblických příběhů, které budeme číst a studovat, je tedy důležité nalézt co nejvíce informací o jednotlivých postavách.

**Osobní
studium**

Příklad: prorokyně Chulda

„Kněz Chilkijáš, Achíkam, Akbór, Šáfan a Asajáš se odebrali k prorokyni Chuldě, manželce Šalúma, syna Tikvy, syna Charchasova, strážce rouch. Bydlela v Jeruzalémě v Novém Městě. Mluvili s ní.“ (2Kr 22,14)

Na příkladu prorokyně Chuldy si můžeme ukázat, jaké otázky ohledně postav je možné si klást při čtení biblického příběhu. Na některé najdeme velmi důležité odpovědi, jiné odpovědi na příběh nemají vliv a některé nezjistíme vůbec.

Je Chulda jednou z hlavních postav tohoto příběhu? Ne. Tento příběh je o tom, jak za vlády krále Jóšijáše našli v chrámu Knihu zákona. I když Chulda není hlavní postavou, přesto zde sehrává velmi důležitou roli. Má Chulda děti? Kolik má let? Na tyto otázky neznáme odpovědi. Biblické vyprávění je často velmi stručné a zhuštěné, a tak si potřebujeme dobře všimnout každého detailu v textu. Chuldu Písmo považuje za Božího proroka. Biblický autor nám podává zprávu o rodině jejího manžela, protože v té době se ženy identifikovaly podle manželovy rodiny. Známe i její adresu. Podobně jako dnes, úřední dokumenty vždy vyžadují jméno a adresu na důkaz, že je dotyčný skutečně tím, za koho se vydává. To vše jsou důležité informace, které nám pomáhají pochopit roli této ženy v Bibli, její příběh, poslání i to, proč za ní přicházejí tak významní lidé.

Vyber si sám jinou biblickou postavu. Zkus o ní zjistit co nejvíce informací. Jsou to jen „technické“ údaje? Nebo díky nim můžeš pochopit více o tomto člověku, jeho vztahu k Bohu i k lidem nebo o jeho životních zápasech, bojích i výhrách? Pokud ano, pak jistě stojí za to při četbě Bible takto „pátrat“.

Pokud jde v biblických příbězích o konkrétní lidi, i ty zdánlivě „bezvýznamné“, potom je to úžasné ujištění, že Bůh má zájem o každého z nás. Jak na tebe působí vědomí, že Bohu jde ve velkém „příběhu dějin“ o jednotlivce, tedy i o tebe? Jak toto vědomí může ovlivnit tvůj postoj k druhým? Je v Bibli nějaká málo známá postava, jejíž osud je ti blízký a inspiruje tě v tvém duchovním životě? Představ tuto osobu při společném setkání ve skupince druhým.

Aplikace

Situace, okolnosti, místa a zvyky

Osobní studium

Pozadí příběhu dotváří jeho reálnou skutečnost, celkové ovzduší i náladu. Tento celkový rámec příběhu nám také může poskytnout klíč k určení času a prostředí, ve kterém se děj odvíjí. Jestliže posloucháme příběh, který se odehrává v autě nebo na letišti, hned víme, že není z doby Davida ani Martina Luthera. Zároveň potřebujeme vzít v úvahu i stanovisko vypravěče, který svým podáním chce některé myšlenky zdůraznit, protože biblická zpráva je napsána s určitým záměrem, a musíme ji proto číst s tímto vědomím.

Příklad: Bóaz

„Bóaz vystoupil k bráně a posadil se tam. Tu šel kolem zastánce, o němž Bóaz mluvil. Vybídl ho: ‚Človče, zastav se a posad se tu.‘ A on se zastavil a posadil se. Bóaz pak vybral deset mužů z městských starších a požádal je: ‚Zasedněte zde.‘ A oni zasedli.“ (Rt 4,1.2)

Při čtení tohoto textu nás přirozeně napadne otázka, proč Bóaz řeší svůj právní případ v městské bráně a ne doma, u soudu nebo v domě starosty města Betléma. Věc se nám vyjasní, když si uvědomíme, že brána byla ve starověku nejfrekventovanějším veřejným místem, kde se prováděly různé právní akty a řízení.

Příklad: David a Saul

„Když se Saul vrátil ze stíhání Pelištejců, oznámili mu: ‚Hle, David je v poušti Én-gedí.‘ Saul tedy vzal tři tisíce mužů... a vydal se hledat Davida. (...) Byla tam jeskyně. Saul do ní vstoupil, aby vykonal potřebu. V odlehlém koutu jeskyně však seděl David se svými muži. Tu Davidovi jeho muži řekli: ‚Toto je den, o němž ti Hospodin řekl: ›Vydám ti do rukou tvého nepřítele.‹ Můžeš s ním naložit, jak se ti zlíbí.‘ David se přikradl a odřízl cíp Saulova pláště.“ (1S 24,2–5)

K pochopení Davidova jednání je znalost pozadí vztahů a souvislostí klíčová. David a jeho muži se ocitnou o samotě se Saulem, který ho pronásleduje a usiluje o jeho život. Saul je v dané chvíli nechráněný a snadno napadnutelný. David má jedinečnou příležitost zbavit se muže, který mu hodně ublížil a i teď mu usiluje o život. Pokud si uvědomíme okolnosti této situace, potom zde vyniká Davidův výjimečný charakter. Nevyužívá tuto ideální příležitost k tomu, aby se Saula zbavil, ale ukazuje svůj velký respekt vůči Božímu pomazanému.

Aplikace

Uvedené příklady ukazují na důležitost pochopení prostředí a souvislostí, v nichž se lidské osudy odehrávají. Bez nich bychom je mohli nesprávně posoudit a interpretovat. Máš také někdy tendenci posuzovat unáhleně jednání druhých, aniž bys měl důležité informace? Posuzují tě tak ostatní? Co můžeš s Boží pomocí udělat pro to, abys dokázal chápat, co ostatní prožívají?

Dobové pozadí – počátky života izraelského národa

**Osobní
studium**

Dalším důležitým krokem k porozumění poselství biblických příběhů je jejich zařazení do určitých historických souvislostí. V této části lekce (a ve dvou dalších) se tedy společně konkrétněji podíváme na klíčová období z dějin izraelského národa, v nichž se odehrály příběhy, o kterých budeme v tomto čtvrtletí uvažovat. Začneme obdobím po příchodu Izraelců do zaslíbené země, které tvoří důležité pozadí životního příběhu Káleba (2. lekce) a Chany (3. lekce).

Příchod do zaslíbené země

„Po smrti Mojžíše... řekl Hospodin Jozuovi: „Mojžíš, můj služebník, zemřel. Nyní tedy vstaň a přejdi s veškerým tímto lidem přes tento Jordán do země, kterou dávám Izraelcům. Dal jsem vám každé místo, na které vaše noha šlápne, jak jsem přislíbil Mojžíšovi...““ (Joz 1,1–3)

Izraelci nedobyli Kanaan díky Jozuovým vojenským schopnostem ani statečnosti Izraelců. Vítězství získali jedině díky Božímu mocnému zásahu. Když byli poslušní, Bůh jim dal vítězství; když se spoléhali na svoji vlastní sílu, selhali.

Po smrti Jozua a starších některé části zaslíbené země ještě ovládali Kenaanci (Sd 1,27.28). Zdá se, že víra Izraelců nerostla tak rychle jako plnění úkolu, který dostali od Boha – dobytí země. Namísto toho, aby pamatovali na to, že celá zaslíbená země se má stát jejich vlastnictvím, svoji pozornost soustředili na vlastní živobyti. V důsledku toho ztratili ze zřetele plán, který s nimi jako národem měl Pán Bůh.

Období soudců

„V těch dnech neměli v Izraeli krále. Každý dělal, co uznal za správné.“ (Sd 17,6)

Bůh s námi má určitý záměr. Pokud pro nás přestane být prvořadý, zastřou nám ho různé nedůležité věci. Izrael jako celek přestal dbát na to, k čemu ho Bůh povolal. Začaly se objevovat nepokoje mezi jednotlivými kmeny. Náboženské praktiky se vykonávaly podle osobních představ. Rozšířil se všeobecný kompromis s okolními kulturami. Podle autora knihy Soudců byla příčinou smíšená manželství s Kenaanci, kteří ještě žili v této zemi. V důsledku tohoto duchovního úpadku se Izrael dostal do zvláštního koloběhu útlaku od jiných národů, vysvobození, pádu do modloslužby a opětovného útlaku od jiných národů.

Každá doba přináší své specifické problémy, a přesto se historie často opakuje. Může být i naše doba v něčem podobná tomu, co prožívali Izraelci na počátku dějin svého národa? V čem? Pokud tu určitou podobnost vidíš, potom pro nás bude určitě obohacením studium života Božích dětí, které v ní žily.

Aplikace

Dobové pozadí – doba jednotného království (11/10 st. př. Kr.)

Osobní studium

Další významnou epochou dějin židovského národa je ustanovení království. Tento krok, který Bůh hodnotil velmi negativně, pak výrazně ovlivnil životy dalších generací. A právě v tomto období žili i Jónatan (4. lekce), Abígajil (5. lekce), Urijáš (6. lekce), Ebjátar (7. lekce), Jóab (8. lekce) a Rispera (9. lekce).

„Všichni izraelští starší se tedy shromáždili a přišli k Samuelovi... Řekli mu: ‚Hle, ty jsi už starý a tvoji synové nechodí tvou cestou. Dosad' nyní nad námi krále, aby nás soudil, jako je tomu u všech národů.‘ (...) I modlil se Samuel k Hospodinu. A Hospodin Samuelovi odpověděl: ‚Uposlechni lid ve všem, co od tebe žádají. Vždyť nezavrhlí tebe, ale zavrhlí mne, abych nad nimi nekraloval... Teď však je uposlechni, ale důrazně je varuj a oznam jim právo krále, který nad nimi bude kralovat.“ (1S 8,4–9)

I když jim Bůh dal tak mnoho, Izraelci se nechali negativně ovlivnit okolními národy, u nichž viděli jinou politickou strukturu. Každý národ měl svého krále. Vzhledem k tomu, že Samuelovi synové nenásledovali Hospodina, izraelští předáci dospěli k názoru, že nastal čas ustanovit nad Izraelem krále.

Saul. Samuel pomazal za krále Saula z pokolení Benjamínova. Ale jak to Bůh předvídal, nový král to nemá lehké. Napětí mezi jednotlivými kmeny neutichá. Kvůli nátlaku okolních velmocí je ohrožena samotná existence Izraele. Nový král se neřídí Božími požadavky, a proto je nakonec zavržen.

David. Ještě za Saulova kralování je za krále pomazán David, nicméně celé další desetiletí je poznačeno vnitrostátním konfliktem, přičemž David neustále utíká před Saulem. Když Saul spolu se svými syny zahyne, je David ustanoven za krále. Jeho vojenské výpravy jsou úspěšné, díky čemuž rozšiřuje hranice svého království. Po čtyřiceti letech vlády David umírá v Jeruzalémě. Jeho vláda se vyznačovala velkými vítězstvími, některými špatnými rozhodnutími a množstvím Boží milosti.

Šalomoun. Davida na trůnu vystřídal syn Šalomoun, který vládl také čtyřicet let. Nebyl to vojenský hrdina ani dobyvatel. Místo toho prosí o moudrost – a Bůh mu ji dává (1Kr 3,3–13). Šalomoun postavil v Jeruzalémě Hospodinův chrám a navrhl administrativní struktury řízení a organizace. Ke konci svého života se však odvrátil od Hospodina a přijal náboženské praktiky svých žen, kterých měl velmi mnoho (1Kr 11,1–8).

Aplikace

Zřízení království bylo jednoznačně nesprávným krokem, který nebyl Boží vůlí. Přesto Pán svůj lid neopustil a byl ochotný mu pomáhat nést důsledky této chyby. Není to úžasné? Zažil jsi už ve svém životě, že Bůh byl tak milostivý, že tě s láskou dál doprovázel navzdory tvému selhání?

Dobové pozadí – rozdělené království (10.–6. st. př. Kr.)

**Osobní
studium**

Třetím výrazným a dramatickým obdobím v izraelských dějinách je doba po smrti Šalomouna, kdy se království rozděluje na severní a jižní, a po letech vzájemných bojů směřuje ke svému definitivnímu zániku, který je zpečetěn nejprve dobytím Samaří (722 př. Kr.), hlavního města severního Izraele, a nakonec i babylonským zajetím (586 př. Kr.), které znamená konec také Judského království. A právě v těchto pohnutých staletích žily další zajímavé postavy: „Boží muž“ (10. lekce), vdova ze Sarepty (11. lekce), Géchazí (12. lekce) a Báruch (13. lekce).

„Když se celý Izrael doslechl, že se Jarobeám navrátil, poslali pro něj a povolali ho do pospolitosti a ustanovili ho za krále nad celým Izraelem. Při domě Davidově nezůstal nikdo kromě kmene Judova.“ (1Kr 12,20)

„Rechabeám, syn Šalomounův, kraloval v Judsku. Bylo mu jedenačtyřicet let, když začal kralovat, a kraloval sedmnáct let v Jeruzalémě, v městě, které vyvolil Hospodin...“ (1Kr 14,21)

Severní Izrael. Po rozdělení království na Judsko a severní Izrael se dříve jednotný Boží lid vydal různými cestami. Když si král Jarobeám I. ze severního Izraele uvědomil, že centrum bohoslužeb se nachází v Judsku, zřídil dvě nová bohoslužebná místa s oltáři – v Bét-elu a Danu. Události se však během následujících dvou staletí nevyvíjely příznivě. Někteří králové vyslyšeli Boží výzvy k pokání, jiní tvrdohlavě odmítali poslechnout proroky. Dynastie se měnily a nebyla nouze ani o politické sebevraždy. Od prvního krále Jarobeáma I. po posledního krále v Samaří – Hóšeho – vládlo dvacet králů, což svědčí o nestabilních poměrech v tomto království. Nakonec v roce 722 př. Kr. dobyli Samaří Asyřané a národ byl odveden do zajetí.

Judsko. Na druhé straně jižní hranice to nevypadalo o mnoho líp. Davidovská dynastie se udržela u moci, ale ne všichni Davidovi potomci měli takovou víru jako jejich předkové. Někteří králové, například Jóšafat, Chizkijáš a Jósijáš, se snažili vrátit lid k Bohu a národ jako celek vést k pokání. V jejich úsilí je podporovali proroci, kteří hovořili o konkrétních situacích a specifických duchovních a sociálních potřebách v Judsku.

V roce 586 před Kr. byl Jeruzalém dobyt Babyloňany. Vedoucí představitelé a značná část obyvatel měst byli odvedeni do Babylonu. Chrám byl zničen. „Experiment“ mít krále skončil.

Lidské selhání a odklon od Boha přinesly v dějinách izraelského národa mnoho trápení a bolesti. Babylonským zajetím však doba jeho existence neskončila. Jak se v obnově národa po tomto neštěstí projevuje Boží trpělivost a milost? Jak se Boží trpělivost a milost projevuje ve tvém osobním životě? Jak bys měl na tuto milost reagovat?

Aplikace

Podněty k zamyšlení

Inspirace

„Pán nás vyzývá, abychom studovali svaté dějiny... Dějiny nám mohou pomoci pochopit Boží plán s lidským pokolením. Tento plán je jasně určen. Zbožný a upřímný člověk se stane studentem, který bude zkoumat Boží úmysly a záměry od začátku až do konce dějin této země. Uvědomí si, že iniciátorem všeho je Ježíš Kristus, který je jedno s Otcem. On je zdrojem každého očistění a povznesení lidského pokolení.“ (3MR 184)

„Když při pohledu do minulosti sledujeme, jak jsme krok za krokem kráčeli vpřed, musíme říci: Díky Bohu! Když vidíme, co Bůh vykonal, jsme naplněni úžasem a důvěrou v Krista jako vůdce. Budoucnosti se nemusíme obávat, pokud nezapomeneme, jak nás Pán vedl a co nás v minulosti naučil. Jestliže budeme důvěřovat Pánu, budeme silní, protože máme mocné pravdy Božího slova. Za všechno mu budme vděční.“ (3SM 162)

Otázky k rozhovoru

Náměty k diskusi

- 1. Bible nám představuje, jak Bůh zasahuje do dějin. Co nám o tom říká text Da 2,21? Proč je důležité, abychom na to pamatovali i dnes, když žijeme téměř na konci dějin?*
- 2. Proč máme rádi příběhy? Co dokáže dobrý příběh? Jak mohou být příběhy velmi efektivním nástrojem při vyučování pravdy? Kdo jsou tvoji oblíbení vypravěči a proč?*
- 3. Izraelský národ byl povolán k tomu, aby svědčil o pravém Bohu celému tehdejšímu světu. Vnitřní spory a konflikty je však velmi oslabily. Jaké poučení si můžeme vzít z této smutné historické zkušenosti?*
- 4. Pro správné pochopení jakékoli situace je nutné znát pozadí a okolnosti, ve kterých se stala. Ve většině případů však nemáme dostatek informací. Proč je důležité, abychom nesoudili druhé? Jak často jsi unáhleně odsoudil někoho, dříve než jsi měl dostatek důležitých informací o něm a všech okolnostech? Stalo se ti, že tě odsoudil někdo, kdo neměl všechny potřebné informace?*

KÁLEB – ŽIVOT V OČEKÁVÁNÍ

Základní verš

**„Má duše vyhlíží Panovníka víc než strážní jítro, když drží stráž k jitru.
Čekej, Izraeli, na Hospodina! U Hospodina je milosrdenství, hojné je
u něho vykoupení.“ (Ž 130,6.7)**

Prožil a viděl v životě vše – dobré i zlé. Káleb poznal, co je otroctví. Byl u toho, když se před Izraelem rozestoupilo moře a pohltilo egyptské vozy i vojsko. Pod horou Sínaj spolu s Izraelci sledoval, jak Mojžíš sestupuje z vrchu s Božím zákonem v rukou. Byl jedním z prvních, co viděli Kenaan. I když ne vlastní vinou, nejlepší léta svého života strávil s Izraelci na poušti. Pozoroval, jak vymírá celá jeho generace. Nakonec jako stařec vchází do kenaanské krajiny. Ale i tehdy projevilo odvalu a víru v Boha.

Káleb byl vůdce, který, jak se zdá, pracoval víc v zákulisí než před diváky. Tento týden se od něho budeme učit laskavému způsobu vedení. Poznáme velkého vůdce, který byl ochoten podstupovat rizika a vedl svým příkladem; někoho, kdo byl šlechetný a povzbuzoval k vůdcovství mladší. Ale nebudeme hovořit jen o jeho kladných povahových rysech. Budeme studovat příběh, který má co říct i nám, kteří žijeme na konci dějin této země a čekáme, kdy vstoupíme do „nebeského Kenaanu“.

Vnímání reality

„(Zvědové) přišli konečně k Mojžíšovi a Áronovi a k celé pospolitosti Izraelců na Páranskou poušť do Kádeše, podali jim a celé pospolitosti zprávu a ukázali jim ovoce té země. Ve svém vyprávění mu řekli: ‚Vstoupili jsme do země, do níž jsi nás poslal. Vskutku oplývá mlékem a medem. A toto je její ovoce. Jenomže lid, který v té zemi sídlí, je mocný a města jsou opevněná a nesmírně velká. Dokonce jsme tam viděli potomky Anákovy...‘ Káleb však uklidňoval lid bouřící se proti Mojžíšovi. Říkal: ‚Vzhůru! Pojďme! Obsadíme tu zemi a jistě se jí zmocníme.‘ Ale muži, kteří šli spolu s ním, tvrdili: ‚Nemůžeme vytáhnout proti tomu lidu, vždyť je silnější než my.‘“ (Nu 13,26–31)

Osobní studium

Asi před 15 měsíci odešli Izraelci z Egypta. Nyní táboří na Páranské poušti nedaleko kenaanských hranic. Každý je zvědavý na zemi, která se má zanedlouho stát jejich domovem. Na Boží příkaz vyberou dvanáct vyzvědačů, kteří mají za úkol prozkoumat Kanaan. Káleb zastupuje Judovo pokolení. Vyzvědači si zemi prohlížejí 40 dní. Po návratu mají podat ostatním zprávu o tom, co viděli. I když všech dvanáct zvěďů vidělo totéž, jejich hodnocení bylo rozdílné.

Deset z nich říkalo, že slíbená země je sice úrodná, ale že velká města pro ně znamenají nepřekonatelný problém, protože není žádná možnost, jak by se jich jako bývalí otroci mohli zmocnit. Zřejmě zapomněli, že nebyt takových zázraků, jako byly rány v Egyptě, přechod přes Rudé moře, voda ze skály a denní příděl many, již dostávali už déle než rok, nestáli by nyní na hranicích zaslíbené země. To vše pro ně udělal Pán Bůh. Z nějakého důvodu najednou přestali Bohu a jeho zaslíbením důvěřovat. Drží se toho, co viděli, namísto toho, aby spoléhali na Boží zaslíbení. Jak snadno se totéž může stát každému z nás! Jen Káleb a Jozue dokázali vnímat realitu ve světle Božích zaslíbení.

To, co vidíme a jak to interpretujeme, ovlivňuje naše každodenní rozhodnutí. Dívejme se na realitu přes Boží slovo, z úhlu Božích zaslíbení.

Aplikace

Už se ti stalo, že jsi měl problém důvěřovat Božím slibům, protože to, co jsi viděl, plně neodpovídalo těmto zaslíbením? Kdy naposled jsi byl v podobné situaci? Jak jsi reagoval? Naučil ses z této zkušenosti něco o důvěře v Boha a jeho zaslíbení?

Odvaha v pravý čas

„Jozue, syn Núnův, a Káleb, syn Jefunův, dva z těch, kdo dělali průzkum v zemi, roztrhli svá roucha a domlouvali celé pospolitosti Izraelců: ‚Země, kterou jsme při průzkumu procházeli, je země převelice dobrá. Jestliže nám Hospodin bude přát, uvede nás do této země a dá nám ji. Je to země oplývající mlékem a medem. Nechtějte se přece bouřit proti Hospodinu.‘ (...). Celá pospolitost však křičela, aby je ukamenovali. Vtom se všem Izraelcům ukázala při stanu setkávání Hospodinova sláva.“

„Proto žádný z mužů, kteří viděli mou slávu a má znamení, jež jsem činil v Egyptě i na poušti, a pokoušeli mě už aspoň desetkrát a neposlouchali mě, nespatri zemi, kterou jsem přísězně zaslíbil jejich otcům; nespatri ji žádný, kdo mě znevažoval. Jen svého služebníka Káleba, protože byl jiného ducha a cele se mi oddal, uvedu do země, do níž vstoupil, a jeho potomstvo ji obsadí.“ (Nu 14,6–10.22–24)

Není vždy snadné odvážně říci, co si myslíte. Dav má obrovskou moc. Fanoušci, kteří sedí na tribuně a povzbuzují domácí mužstvo, v sobě mají sílu, která dokáže zstrašit soupeře. Málokdo z nás by byl tak nerozumný, aby mezi nimi začal povzbuzovat mužstvo soupeře nebo mávat jeho barvami. Proto někdy z bezpečnostních důvodů pořadatelé neumožní fanouškům soupeře vstup na stadion či jim vyhradí jen určitá místa. Když se totiž střetnou, jde rozum stranou a dochází k různým násilnostem.

V případě Izraelců nešlo jen o nějaký sportovní zápas. Zdálo se, že je přímo ohrožena jejich budoucnost i přežití. Proto všichni nařikali. Za těchto okolností vystupuje do popředí Káleb, který jindy býval spíše v pozadí.

Káleb projevuje odvahu tím, že se nehádá ani veřejně neuráží nevěru deseti vyznavačů, ba ani nevyčítá lidem nedostatek víry. Naopak s odvahou vyzývá k víře a činům. Žel že lidé ho nechtěli poslouchat. Vytvořili si vlastní názor a chtějí Mojžíše, Jozua a Káleba ukamenovat. A tak se Bůh rozhodl zasáhnout.

Káleb musel prožít trpké zklamání. Viděl krásnou a úrodnou zemi. Věřil Božím zaslíbením a byl připraven do ní vejít. A nyní musí kvůli chybě ostatních bloudit po poušti 40 let. Káleb však ví, co to znamená, být částí nějakého celku. Působí na druhé svým příkladem a odvahou. Neodděluje se a nezakládá nové hnutí. Tak se to běžně děje, když vznikne problém nebo nedostatek víry, ale není to biblické. V Kálebovi vidíme muže, který obstál – když musel spolu s celým národem snášet trest – bez toho, že by se snížil ke slovům: „Neřikal jsem vám to?“

**Osobní
studium**

Také jsi už někdy musel snášet problémy v důsledku nesprávných rozhodnutí jiných lidí? Jak se ti daří zvládat a vyrovnat se s takovými situacemi? Jak to ovlivňuje tvůj postoj k druhým?

Aplikace

Důvěra v Boží zaslíbení

„Káleb, syn Kenazejce Jefuna, (Jozuemu) řekl: ‚Ty znáš rozhodnutí, o němž mluvil Hospodin v Kádeš-barneji k Mojžíšovi, muži Božímu, ohledně mne a tebe. Bylo mi čtyřicet let, když mě Mojžíš, služebník Hospodinu, vyslal z Kádeš-barneje, abych jako zvěd prošel zemí, a já jsem mu podal zprávu podle nejlepšího svědomí. (...) Onoho dne se zavázal Mojžíš přísahou: »Ano, země, na níž stoupla tvá noha, bude navěky patřit tobě a tvým synům jako dědičný podíl, neboť ses cele oddal Hospodinu, mému Bohu... A hle, je mi už osmdesát pět let. (...) Nuže, dej mi to pohoří, o němž mluvil onoho dne Hospodin. Slyšel jsi přece v onen den, že jsou tam Anákovci a velká opevněná města. Snad bude Hospodin se mnou a podaří se mi podrobit si je, jak mluvil Hospodin.‘ Jozue mu požehnal a přidělil Chebrón jako dědičný podíl Kálebovi, synu Jefunovu.“ (Joz 14,6–13)

Osobní studium

Uplynulo 40 let. Izraelité přešli přes Jordán do zaslíbené země. Rozhovory u ohňů se točily kolem toho, které části země jsou nejlepší a kdo je dostane. Dávno předtím, než vešli do zaslíbené země, tušil Mojžíš, že může dojít k vnitřním sporům, a proto jim už tehdy dal pokyny, jak si mají zemi rozdělit.

Ve chvíli, kdy začíná rozdělování země, z ničeho nic vystoupí Káleb a žádá určité území. Nemá to být území pro jeho kmen, ale spíše pro něho osobně a jeho rod. Možná se na první pohled zdá, že toto střetnutí mezi Jozuem a Kálebem, dvěma nejstaršími muži v Izraeli, není zcela čestné. I když Káleb trvá na tom, že je silný a připravený bojovat, především se dožaduje splnění zaslíbení, které mu Bůh dal.

Káleb se očividně nebojí nárokovat si splnění Božích zaslíbení. Jeho žádost ale není motivována sobeckými ambicemi. Káleb neprosí o nejlepší území, nejurodnější oblast. Vybírá si část obývanou obry – syny Anákovými. To znamená, že území, o které prosí, ještě není dobyté. Právě tito vysocí obři vyvolali před čtyřiceti lety u Izraelců veliký strach (Nu 13,33).

Káleb nechce, aby se nová generace dopustila stejné chyby jako jejich předkové. Svou víru v Boha vyjadřuje tím, že si vybírá nejhorší území. Je živou názornou lekcí. Jakoby chtěl říci: „Když Bůh může použít jednoho z nejstarších mužů a vyhnat obry, pak se vy ostatní nemáte čeho bát. Bůh vám chce dát vítězství.“ U Joz 15,13 čteme o Kálebově vítězství nad Šešajem, Achimanem a Šalmajem, Anákovými potomky. Co vylekalo celý národ, dobyl nyní jeden starý muž, který důvěřoval Boží moci.

Aplikace

Jak se ti daří důvěřovat Božím zaslíbením, i když na jejich naplnění čekáš už dlouho? Máš odvahu se jich stále dovolávat? Co znamená sloužit Pánu „celým srdcem“ (podle ČEP „cele se oddat Hospodinu“), jak o tom čteme v příběhu Káleba? Které věci ve tvém životě ti v tom brání?

Předání štafety

*„Káleb tenkrát prohlásil: ‚Kdo přepadne Kirjat-sefer a dobude jej, tomu dám za manželku svou dceru Aksu.‘ Dobyl jej Otniel, syn Kenazův, mladší bratr Kálebův; dal mu tedy svou dceru Aksu za manželku.“ (Sd 1,12,13)
 „Hospodin jim povolal vysvoboditele, aby je vysvobodil, Otniela, syna Kenazova, mladšího bratra Kálebova. Na něm spočinul duch Hospodinnův a on se ujal soudu nad Izraelem... Země pak žila v míru po čtyřicet let, dokud Otniel, syn Kenazův, nezemřel.“ (Sd 3,9–11)*

V některých kulturách si starých lidí velmi váží. Jsou zapojeni do života společnosti a lidé u nich hledají radu a moudrost. V jiných kulturách se na starší občany nahlíží jako na lidi, kteří již nejsou tak produktivní, a proto jsou přehlíženi a zanedbáváni. Zdá se, že ve světě se projevuje stále více tento druhý trend.

Káleb se nenechá kvůli svému věku nijak zastrašit. Nevzdává se života a nestahuje se. Nepoužívá však svůj věk ani jako výmluvu, proč se nemůže angažovat ve svém společenství. Nelpí také na své pozici; pokusy mladších převzít vedení nepovažuje za své osobní ohrožení.

Dobře ví, že každá generace musí s Bohem prožít svou osobní zkušenost. Izraelci, ať už jako národ, nebo jako jednotlivci, nemohou žít ze zázraků, které se staly v Egyptě, ba ani ze zkušeností, které prožili jejich rodiče na poušti. Káleb tedy považuje za svou povinnost vytvořit pro mladší generaci možnosti, aby mohla učinit své kroky víry.

Juda s pomocí kmene Šimeóna dobývá své území a navzájem se podporují ve víře. Když však jdou do boje proti opevněnému městu Kirjat-sefer (Sd 1,12), čelí obrovskému problému. Archeologie přináší poznatky o propracovaných systémech opevnění v Palestině tehdejší doby. Káleb se nesoustředí na mocné hradby, ale považuje je za příležitost k růstu víry. Dožaduje se splnění Božích zaslíbení a získává vítězství. I když se nám to může stát divné, Kaleb motivuje k boji nádherným způsobem – kdo dobude město, stane se jeho zetěm. Této výzvy se chopil Otniel, jeho synovec (Sd 1,13;3,9 – B21), a Bůh mu dal vítězství.

Díky Kálebově péči a výchově se zrodil nový hrdina. O několik let později tohoto mladého muže Pán Bůh použije – stane se prvním soudcem a osvoboditelem národa (Sd 3,7–11).

**Osobní
studium**

Jak se s přibývajícím věkem mění tvoje postoje? Roste s nimi i tvá víra? Co ses naučil tím, že jsi získal zkušenosti? Jak můžeš některá naučení ze svých zkušeností s Bohem moudře předat těm mladším?

Aplikace

Laskavá štědrost

„Kirjat-sefer... dobyl Otniel, syn Kálebova mladšího bratra Kenaze, a tak mu dal svou dceru Aksu za ženu. Jednou za ním přišla a nabádala ho, ať jejího otce žádá o pole. Když sesedla z osla, Káleb se jí zeptal: ‚Co bys ráda?‘ ‚Dej mi, prosím, dárek,‘ odpověděla, ‚Vždyť jsi mi dal zem v negerské poušti. Kéž bys mi dal studánky s vodou.‘ A tak jí dal studánky – Horní i Dolní Gulot.“ (Sd 1,12–15; B21)

Osobní studium

Pro Izraelce bylo dědictví velmi důležitou záležitostí. Předat půdu dědicům se považovalo za způsob, jak zajistit, aby toto dědictví nezaniklo. Bylo to tak důležité, že Izraelci dostali dopodrobna vypracovaný zákon, jak si zajistit dědice v případě, že člověk zemřel bezdětný (viz Nu 27,8).

Káleb měl vzhledem ke svému věku důvod vážně přemýšlet o svém dědictví. Pozdější genealogické záznamy ukazují, že Káleb měl syny. Mohl chtít, aby oni obdrželi co nejvíce. I když Aksa byla jeho dcera, území, které jí dal, v podstatě přestalo být vlastnictvím Kálebovy rodiny a stalo se součástí vlastnictví jejího manžela. Kdyby Káleb její žádost odmítl, bylo by to celkem pochopitelné a v souladu se společenskými normami ochrany vlastního dědictví.

Překvapující je, že Káleb dává své dceři nejen pole, ale i vodní prameny – a to dokonce hned dva, horní i dolní.

Štědrost přináší dvojí užitek. V Př 11,25 čteme: „Duše štedrá bude nasycena tukem, a kdo občerstvuje, bude též občerstven.“

Podobný princip platí i v duchovním životě. Ježíš tuto myšlenku zajímavě přenesl na oblast odpuštění (viz např. Mt 6,15 nebo 18,21–35). Dávat můžeme jen to, co máme. Pokud nejsme schopni odpustit, je to jasným znakem toho, že sami nechceme přijmout Boží odpuštění. Káleb dostal a přijal od Boha požehnání v podobě území. Měl radost z toho, že se o ně může dělit s jinými. Prokázal štědrost, která přesahovala společenské normy jeho doby.

Aplikace

Jak jsi štedrý v tom, co máš a co jsi sám od Boha dostal? Máš sklon hromadit vše pro sebe, nebo čím více máš, tím jsi ochotnější dělit se s druhými? Jak se naučit ochotněji dávat sama sebe pro dobro druhých?

Podněty k zamyšlení

„Káleb uvěřil Božímu zaslíbení, že Hospodin dá svému lidu do vlastnictví Ke-naan. Trpělivě snášel dlouhé putování po poušti a sdílel spolu s lidem zklamání a tíhu viny. Přesto si nikdy nestěžoval, nýbrž vyvyšoval Boží milosrdenství, které ho chránilo na poušti, když jeho spolubratři umírali. Nežádal pro sebe území, které už bylo dobyté, ale vybral si místo, o němž si zvědové více než o kterémkoli jiném mysleli, že je nedobytné. Statečný starý válečník chtěl dát lidu příklad, který uctí Boha a povzbudí kmeny, aby si podmanily zemi, kterou jejich otcové považovali za nedobytnou.“ (NUD 246; PP 512.513).

Inspirace

Otázky k rozhovoru

- 1. Jako křesťané jsme denně konfrontováni s realitou, která je interpretována způsobem, jenž popírá naši víru. Všimněte si, že klíčové slovo je „interpretována“. Jakým způsobem se tomu můžeme postavit tak, abychom ze sebe neudělali hlupáky, ale zůstali čestní vůči svému přesvědčení?*
- 2. Přemýšlej nad tím, že naše interpretace reality není vždy správná. Například nějakou věc vidíme jako pevnou a plnou, ale ve skutečnosti jde o téměř prázdný prostor. Při pohledu na zeměkouli to vypadá, že je nehybná, ve skutečnosti však letí v prostoru velkou rychlostí. Můžeme být v uzavřené, prázdné místnosti a nic neslyšet, a přesto se vzduchem v této místnosti šíří rádiové vlny. Jaké poučení si z toho můžeme vzít? Co znamená žít vírou a ne tím, co vidíme?*
- 3. Jak můžeme na základě Kálebova příkladu vést a povzbudit nové věřící, mladé lidi a děti k tomu, aby byli ochotni převzít ve sboru určitou odpovědnost?*

**Náměty
k diskusi**

CHANA – SKUTEČNOU HODNOTU DÁVÁ BŮH

Základní verš

„Chana se takto modlila: ‚Mé srdce jástem oslavuje Hospodina, můj roh se zvedá díky Hospodinu. Má ústa se otevřela proti nepřítelům, raduji se ze tvé spásy. Nikdo není svatý kromě Hospodina, nikdo není krom tebe, nikdo není skálou jako náš Bůh.‘“ (1S 2,1.2.)

Jeden z nejtěžších zápasů, jaký mnozí lidé prožívají, se týká vědomí vlastní hodnoty. Jakou hodnotu mám na tomto světě? Co znamená život jednoho člověka mezi miliardami jiných? Čteme a slyšíme o válkách, kde často beze stopy zahynou statisíce či miliony lidí. Každý den se tisíce lidí narodí a tisíce jich umírá. Cítíme obrovský tlak, který je mimo naši kontrolu a dokáže naše sny „srazit na dno“. Jak si má být člověk vědom své hodnoty uprostřed tak silných a drtících událostí? Máme vůbec nějakou cenu?

Bible nás učí, že máme hodnotu, protože jsme bytosti stvořené k Božímu obrazu; protože jsme důležití pro Pána Boha. Nač se trápit, co si o tobě myslí druzí, když tě miluje Bůh, který drží svět ve svých rukou? Záleží především na jeho lásce.

Na příkladu Channy, ženy, která si nedělala nárok být někým v politickém ani náboženském životě, poznáváme Boha, který nás důvěrně zná, osobně miluje a říká nám, že máme pro něj velkou cenu, i když nám tento svět dává nejednou pocítit, že nic neznameneáme.

Pocit méněcennosti a selhání

„Byl jeden muž z pohoří Ramatajím-sófinu, z Efrajimského pohoří; jmenoval se Elkána. (...) Měl dvě ženy: jedna se jmenovala Chana a druhá Penina. Penina měla děti, Chana děti neměla. Ten muž putoval rok co rok ze svého města, aby se klaněl Hospodinu zástupů a obětoval mu v Šilu. Tam byli Hospodinovými kněžními dva synové Elího, Chofní a Pinchas. Když nastal den, kdy Elkána obětoval, dával své ženě Penině i všem jejím synům a dcerám díly z oběti; Chaně pak dával dvojnásobný díl, protože Chanu miloval; Hospodin však uzavřel její lůno.“ (1S 1,1–5)

Pocity Chany jsou docela pochopitelné. Zůstat bez dětí znamenalo v tehdejší době, že nebude mít ve stáří žádné zabezpečení. Nemít děti se všeobecně považovalo za Boží nepřízeň. Ať už v rámci rodiny, nebo společnosti, žena bez dítěte musela žít se stigmatem údajného prokletí. To mělo vliv na její ocenění ve společnosti, její vědomí vlastní hodnoty a její vztah k Bohu. Chana jistě přemýšlela o tom, jestli se něčeho nedopustila, že na ni přišlo takové trápení.

V podobně tíživé situaci se octly i jiné významné biblické ženy – např. Sára nebo Ráchel (Gn 16,1n; 30,1). Už jednání Sáry nám pomáhá uvědomit si zoufalství, které pociťovala, a břemeno, které musela bezdětná žena nést v té době. Která žena by povzbuzovala svého manžela, aby měl poměr s jinou ženou, jen proto, aby měla děti? Chaniny emoce a zmatek v jejích citech jsou i ozvěnou Ráchelina srdcervoucího volání adresovaného Jákobovi.

Žárlivost a pocit „nic nejsem“ způsobily u Chany explozi smíšených pocitů, které se projeví, když vylévala své srdce před Hospodinem. Celou situaci ztěžovalo, že Chana již nebyla nejmladší. Čas byl proti ní a zdálo se, že i Bůh.

Připomeňme si i to, že v té době společnost považovala za prvoradou úlohu ženy rodit a vychovávat děti. Ženy neměly možnost věnovat se jinému uplatnění. Neměly možnost vybrat si své povolání a realizovat se v nějakém zaměstnání. Ve Starém zákoně máme příklady žen, které byly soudkyně a prorokyně. Jsou to však výjimky a vždy šlo o Boží přímé povolání. Jen děti mohly dát Chaně vědomí vlastní hodnoty. Život bez dětí neměl pro Chanu vlastně ani smysl.

Mnoho lidí přičítá těžké chvíle a problémy v životě svým chybám a považují je za osobní selhání. Např. jistému člověku zemřelo dítě na leukémii. Došel k přesvědčení (jak řekl kazateli), že jeho syn zemřel proto, že on ve svém životě nezachoval vždy důsledně Desatero, zvláště sobotu. Jsí někdy v podobném pokušení? Proč takový způsob myšlení není správný? Jak se chránit před tím, abychom věci takto automaticky nezdůvodňovali?

**Osobní
studium**

Aplikace

Podpora okolí

„Její protivnice ji ustavičně urážela, že Hospodin uzavřel její lůno, jen aby ji dráždila. Tak tomu bývalo každého roku. Pokaždé, když putovala do Hospodinova domu, tak ji urážela, že Chana pro pláč ani nejedla.“ (1S 1,6.7)

Osobní studium

Často nás nejvíce raní naši nejbližší. Není divu, že kvůli Peniným neustálým provokacím byl Chanin život čím dál tím trpčejší. Biblický text zdůrazňuje, že šlo o opakované provokování. Rok co rok se opakoval stejný příběh. Je zajímavé si povšimnout, že hebrejským výrazem, který vyjadřuje chování a jednání Chaniny sokyně (urážela, ponižovala – B21), je ve Starém zákoně obvykle pojmenován závažný hřích vyvolávající přímou Boží reakci (Dt 9,18; 31,29). Nešlo o nějakou unáhlenou ironickou poznámku. Zdá se, že od Peniny to byla vědomá a dobře promyšlená strategie vyprovokovat Chanu k tomu, aby udělala něco velmi nerozumného. Vždyť Chana byla její jedinou sokyní, pokud šlo o Elkánovou lásku a náklonnost (1S 1,5).

Penina chtěla svými urážkami a výsměchem Chaně ublížit. Velmi bolestivé jsou ale i rány od těch, kteří nám nemají v úmyslu ublížit. Když jste prožívali velkou bolest a lidé s dobrým úmyslem řekli nebo udělali něco zlého, necítili jste se pak ještě hůř? Své by nám o tom mohl vyprávět biblický Jób, kterého chtěli jeho přátelé povzbudit, ale nakonec k jeho trápení spíše přidávali (viz Jb 1–6).

Ztráta blízkých lidí nás vždy hluboce raní. Nemoc nebo těžké problémy nás mohou přivést do zoufalství. Žít s nenaplněnými hlubokými tužbami nás může někdy obrátit o naději. Z „deště pod okap“ se dostáváme, když musíme čelit nejen hlubokému zranění nebo těžkým problémům, ale i lidem, kteří se – jak se zdá – zaměřují na to, aby nám udělali život ještě nesnesitelnější. Kombinace nenaplněných snů, neustálého napětí a urážek byla příčinou Chanina nářku před Bohem. Když se ocitneme na dně, potřebujeme, aby nám pomohl někdo zvenku.

Aplikace

Jakým způsobem můžeš povzbudit a pomoci těm, kteří právě nyní prožívají zkoušky a neštěstí? Co by potěšilo tebe, kdybys prožíval podobné těžkosti? Proč to neudělat pro někoho jiného?

Vylít své srdce před Hospodinem

„Jednou, když v Šilu pojedli a popili, Chana vstala, zatímco kněz Élí seděl na stolci u veřejí Hospodinova chrámu, a v hořkosti duše se modlila k Hospodinu a usedavě plakala. Složila slib. Řekla: ‚Hospodine zástupí, jestliže opravdu shlédneš na ponížení své služebnice a rozpomeneš se na mne, jestliže na svou služebnici nezapomeneš, ale daruješ své služebnici mužského potomka, daruji jej tobě, Hospodine, na celý život; břitva se jeho hlavy nedotkne.‘ Když se před Hospodinem tolik modlila, Élí dával pozor na její ústa. Chana hovořila jen v srdci a pouze její rty se pohybovaly, ale její hlas nebylo slyšet, takže ji Élí pokládal za opilou. Řekl jí proto: ‚Jak dlouho budeš opilá? Zanech už vína!‘ Ale Chana odpověděla: ‚Nikoli, můj pane; jsem žena hluboce zarmoucená. Nepila jsem víno ani jiný opojný nápoj, pouze jsem vylévala před Hospodinem svou duši. Nepokládej svou služebnici za ženu ničemnou. Vždyť až dosud jsem mluvila ze své velké beznaděje a žalosti.‘“ (1S 1,9–16)

Tato modlitba nebyla formálně přednesenou prosbou ani běžně vyslovenými slovy „prosím, pomoz mi“. Biblický autor popsal Chaninu modlitbu jako „vylévání duše před Hospodinem“ (1S 1,15). Výraz „vylévat“ se obvykle spojuje s vyléváním tekutin, zvláště krve a vody při obětech (Lv 4,7.12.18.28). Často se používá v souvislosti s Božím jednáním. Bůh může vylít soud nebo požehnání (Mal 3,10; Iz 42,25). Nese v sobě myšlenku hojnosti a plnosti (Ž 42,4.5; 62,8.9; Pl 4,11). Modlitba, kdy člověk vylévá své srdce, je vskutku nejnítěrnějším druhem modlitby. Tehdy je člověk vůči Bohu naprosto čestný, upřímný a vyjadřuje svou nejskrytější bolest a strach. Chana byla tak zaujata svou modlitbou, že zapomněla na lidi kolem sebe a na to, co si o ní mohou myslet. Opravdu se držela Pána Boha tak, jako Jákob útočníka, s kterým v noci zápasil (Gn 32,26.27).

Chana dostala jako odpověď na svou modlitbu okamžité ujistění, že Bůh při ní stojí (1S 1,17.18). Ne vždy však Bůh odpovídá na naše modlitby hned. Když však před ním vyléváme své srdce, můžeme si být jisti, že nás ve správný čas a vhodným způsobem vyslyší a odpoví nám (Ž 37,4).

V 1S 1,11 čteme, že Anna dala Bohu velký slib. Jestliže ji Bůh vyslyší, odpoví na její modlitbu a dá jí syna, vrátí ho Hospodinu. Byla ochotna vzdát se vytoženého syna! Ve Starém zákoně čteme o mnohých lidech, kteří dali Bohu slib. Sliby jsou vlastně součástí uctívání Pána Boha, proto je můžeme zařadit do jedné kategorie s modlitbou a chválením.

Osobní studium

Jak často „vyléváš své srdce“ v modlitbě Hospodinu? Proč je to ve tvém duchovním životě tak důležité? Co ti brání otevírat se Bohu tak často, jak to potřebuješ? Proč to neudělat právě nyní?

Aplikace

Chvalozpěv vděčnosti

„Chana se takto modlila: ‚Mé srdce jástem oslavuje Hospodina, můj roh se zvedá díky Hospodinu. Má ústa se otevřela proti nepřítelům, raduji se ze tvé spásy. Nikdo není svatý mimo Hospodina, není nikoho krom tebe, nikdo není skálou jako náš Bůh. Nechte už těch povýšených řečí, urážka ať z úst vám neunikne! Vždyť Hospodin je Bůh vševědoucí, neobstojí před ním lidské činy. Zlomen je luk bohatýrů, ale ti, kdo klesali, jsou opásáni statečností. Sytí se dávají najmout za chléb, hladoví přestali lačňet. Neplodná posedmé rodí, syny obdařená chřadne. Hospodin usmrcuje i obživuje, do podsvětí přivádí a vyvádí těž odtud. Hospodin ochuzuje i zbohacuje, ponižuje a těž povyšuje. Nuzného pozvedá z prachu, z kalu vytahuje ubožáka; posadí je v kruhu knížat a za dědictví jim dá trůn slávy. Vždyť piliře země patří Hospodinu, on sám založil svět na nich. On střeží nohy svých věrných, ale svévolníci zajdou ve tmách; svou silou se nikdo neprosadí. Ti, kdo s Hospodinem vedou spor, se zděsí, až on z nebe na ně zaburácí. Hospodin povede při i s dálavami země. Udělí moc svému králi, roh svého pomazaného zvedne.“ (1S 2,1–10)

Osobní studium

Zpíváš si, když jsi šťastný? Bible často zaznamenává příběhy lidí, kteří v rozhodujících okamžicích svého života začali zpívat. Mirjam spolu s izraelskými ženami začaly zpívat na břehu Rudého moře, poté co je Bůh zázračným způsobem zachránil (Ex 15,20-21). Debóra a Bárák vyvyšovali nádherným poetickým jazykem Boží moc nad králi a nepříteli (Sd 5,1–31). Když Marie přišla za svou příbuznou Alžbětou, z jejího srdce vytryskla oslavná píseň o Bohu a jeho úžasném plánu spasení (L 1,45–55). Tyto písně zazněly v odlišných historických souvislostech a za jiných okolností, ale mají společného jmenovatele – všechny hovoří o tom, co se stalo, když Bůh zasáhl a odpověděl na prosby svých dětí.

Chana překračuje stín pochybností a nejistoty. Slovy vyjadřuje, že tak, jako Bůh vládne nad různými okolnostmi dějin, řídí i její život. Hledí na něj ze zcela nové perspektivy. O co lidé usilují a co potom považují v životě za pevnou kotvu, je ve skutečnosti velmi křehké a mohou to zanedlouho ztratit. Ve své písni Chana působivými protiklady podtrhuje skutečnost, že životní okolnosti nejsou vždy takové, jak se nám na první pohled zdají. Luk mocného hrdiny se láme, když se „slabí opásají silou“ (1S 2,4). Věci, kterým připisujeme velkou hodnotu, nejsou často tak trvalé, jak se zdají.

Chana zjistila, že skutečná jistota nezávisí na okolnostech, ale na poznání našeho Boha, který se nemění. On nám říká, že každý je jedinečný. Bůh nám dává skutečnou hodnotu.

Aplikace

O čem můžeš zpívat ty? Napiš seznam věcí, za které bys rád chválil Pána Boha. Čím víc ho budeš chválit, tím vděčnější budeš za to, co pro tebe učinil.

Nesobecká ochota dát

„Elkána odešel do svého domu do Rámy. A chlapec konal službu Hospodinu pod dohledem kněze Éliho. (...) Élí žehnal Elkánovi a jeho manželce. Říkal: ‚Nechť tě Hospodin zahrne potomstvem z této ženy místo vyprošeného, který byl vyprošen pro Hospodina.‘ Pak odcházeli domů. Hospodin navštívil Chanu a ta otěhotněla a porodila tři syny a dvě dcery. Mládeček Samuel však vyrůstal při Hospodinu.“ (1S 2,11.20.21)

Chana odcházela z chrámu s písni na rtech – ale bez malého Samuela. Zbavila se stigmatu neplodnosti, ale vrací se do prázdného domu. Kdo se o ni postará ve stáří, když svého syna odevzdala Bohu a zasvětila jeho dílu? Ve své prosté víře s důvěrou odevzdala Bohu svůj nejvzácnější poklad. V tomto smyslu nám Chana připomíná Abrahama, který byl také ochoten obětovat Bohu svého syna. K splnění zaslíbení daného Abrahamovi a Sáře patřilo též dlouhé období neplodnosti. Bůh zkoušel Abrahamovu víru, až když byl chlapec starší, zatímco Chana se rozhodla dát svého budoucího syna do služeb Bohu ještě před jeho narozením. Když chlapce odstavila, přivedla ho do Šíla. Dokážete si představit, co asi prožívala, když mu mávala na rozloučenou? A to ještě nemluvíme o tom, že v Éliho rodině nefungovalo vše tak, jak mělo. Kdo bude malého Samuele vychovávat a vést?

Chana mohla odmítnout dát svého syna Bohu a sobecky na něm lpět jako na své jediné jistotě. Ale tím, že ho odevzdala Bohu, dostala nejen pět dalších dětí, ale mělo to hluboký vliv i na samotného Samuela. Stal se zvláštním Božím poslem a jedním z největších učitelů a vůdců v Izraeli.

Bůh pracuje s tím, co mu dáme, rozmnoží to a dá tomu rozměr, o jakém se nám ani nezdálo. Chana se naučila, že nejvzácnější poklady jsou v bezpečí jen u Boha. O to, co si hromadíme pro sebe, můžeme v okamžiku přijít.

Chana věděla, jakou má cenu v Božích očích. A toto vědomí vlastní hodnoty jí dalo svobodu dávat.

**Osobní
studium**

Všechno, čím jsme a co vlastníme, máme jen díky Boží milosti a dobrotě vůči nám. Jak by ti toto vědomí mělo pomoci být ochotnějším dárcem? Co nám hromadění těchto darů prozrazuje o nás, našem charakteru a nedostatku důvěry vůči Bohu?

Aplikace

Podněty k zamyšlení

Inspirace

„Rodiče, odevzdejte své děti Pánu. Vždy jim připomínejte, že patří jemu, že jsou ovečkami Kristova stáda, které pase pravý Pastýř. Chana odevzdala Samuela Pánu. Písmo o něm praví: ‚Tak Samuel vyrůstal a Hospodin byl s ním. Nedopustil, aby některé z jeho slov (Hospodinových slov promluvených skrze Samuela) padlo na zem‘ (1S 3,19). Život tohoto proroka a soudce v Izraeli představuje možnosti, které má dítě, jehož rodiče spolupracují s Bohem a plní Jím svěřené poslání.“ (CT 143)

„Bůh štědře odměnil Chaninu věrnost! Její příklad je pro nás velkým povzbuzením k věrnosti. Každá matka obdržela nesmírně vzácnou příležitost. Na každodenní koloběh všedních příležitostí, které ženy považují za únavnou práci, by měly hledět jako na vznešenou a důležitou práci. Jí samotné to může přinést radost. Může ‚vyrovnávat stezky‘ nohám svých dětí... Matka může formovat charakter svých dětí podle Božího vzoru jen tenkrát, když ona sama se v životě řídí Ježíšovým učením. Svět je plný špatných vlivů. Móda a zvyky mají na mladé lidi silný vliv. Když matka nesplní svou povinnost radit, vést a krotit, její děti přirozeně přijmou to, co je špatné, a zavrhnou dobré. Nechtě každá matka přichází ke svému Spasiteli s prosbou: ‚Pouč nás, jak máme dítě vychovávat a co s ním dělat.‘ Ať dbá na rady, které nám Bůh dal ve svém slově, a dostane moudrost, jakou bude potřebovat.“ (E. G. Whiteová – Conflict and Courage, 138)

Otázky k rozhovoru

Náměty k diskusi

- 1. Kdo z vašeho sboru prožívá těžkosti v rodinném nebo osobním životě? Jak můžete těmto lidem pomoci, ať už jako skupina, nebo jednotlivci?*
- 2. Na koho se naše společnost dívá s despektem? Jaký postoj máš k těmto skupinám ty? Jaký vztah má k nim Bůh?*

JÓNATAN – SKROMNÝ HRDINA

Základní verš

„Jónatan tedy vyzval mládence, svého zbrojnoše: ‚Pojď, pronikneme k postavení těch neobřezanců. Snad pro nás Hospodin něco udělá. Vždyť Hospodinu nemůže nic zabránit, aby zachránil ať skrze mnoho nebo skrze málo.‘“ (1S 14,6)

Čekali bychom, že Jónatan bude rozmazlený, namyšlený, sobecký mladý muž, který si myslí, že jako syn krále dostane všechno, o co si řekne. Vždyť byl nejstarším synem prvního izraelského krále. Lidé ho měli rádi a všude se stával středem pozornosti. Byl to dobrý řečník, voják i velitel. Splňoval všechna kritéria tehdejšího světa. Narodil se, aby se stal „velkým“.

Nebe má však na „velikost“ jiný metr. Jónatan byl jedním z mála, kteří byli ochotni otočit se zády k tomu, co svět považuje za velké, a usilovat o jinou – Boží velikost.

Prostřednictvím Jónatanova života se naučíme hodnotit svůj život podle biblických měřítek. Co dělá náš život velkým? Co mu dává smysl a hodnotu? Které věci jsou na tomto světě důležité? Které důležité nejsou?

Jónatanův příběh nám pomáhá najít odpovědi na tyto otázky. Říká nám, že i my, pokud se Bohu dáme k dispozici, se můžeme stát v Božích očích velkými – a to bez ohledu na to, kde jsme se narodili, kdo jsou naši rodiče, jak jsme nadáni a kolik toho vlastníme.

Opravdové přátelství

„Jónatan přilnul celou duší k Davidovi, zamiloval si ho jako sebe sama.“ (1S 18,1)

Osobní studium

Přátelství se liší od většiny ostatních vztahů, které jsou často upraveny zákonem nebo společensky chráněny. V mnoha kulturách rodiče vybírají manželského partnera pro své děti. A nikdo z nás pochopitelně nemá možnost vybrat si rodiče, sourozence ani širší rodinu.

Ale přátele si vybírat můžeme. Přátelství překonává všechny hranice. Přátelství také ovlivňuje jiná přátelství. Píseň písní 5,16 popisuje úlohu přátelství v manželském vztahu. Skutečné přátelství je zcela dobrovolným vztahem; zřejmě proto je tak pevné. Není vázané na literu zákona, ale spíše se zaměřuje na dávání sebe samého.

Většina z nás ví, že matka je ochotna obětovat svůj život, aby zachránila své dítě; anebo otec chrání svoji rodinu, ať to stojí cokoliv. Takovéto silné vztahy jsou nádherné a přitom normální; jsou odrazem Boží lásky k nám. Je to však také určitý instinkt, který máme společný s mnoha druhy zvířat.

Opravdové přátelství je mnohem víc než instinkt a Bible ho na mnoha místech velmi vysoce hodnotí (viz Ex 33,11; Jb 16,20.21; Př 17,17; 27,9; Kaz 4,10 a J 15,13–15).

Skutečné přátelství se musí budovat komunikací. Přátelé si pomáhají vždy, když se v životě objeví nějaký problém; neprožívají spolu jen chvíle radosti a zábavy. Své přátele můžeme usměrňovat tím, že jim budeme rozumně radit, povzbuzovat je a modlit se za ně.

Těmito vlastnostmi se vyznačoval i přátelský vztah mezi Jónatanem a Davidem. V 1S 20 čteme, že Jónatanovo přátelství bylo víc než jen slova; byl připraven poskytnout praktickou pomoc, i když musel podstoupit velké riziko. Jónatan se nejednou u svého otce, krále Saula, přimlouval za Davida (1S 19,4). Našel si čas a podstoupil tu námahu, aby vyhledal Davida, když byl na útěku, a povzbudil ho v Božím jménu (1S 23,16).

Aplikace

Čeho si ceníš na těch, které považuješ za své skutečné přátele? Čeho si cení oni na tobě? Zažil jsi už smutnou zkušenost zrady mezi přáteli? Co ses z toho naučil? Které povahové vlastnosti potřebuješ změnit, abys byl lepším přítelem?

Velké vítězství

„Jónatan tedy vyzval mládence, svého zbrojnoše: ‚Pojď, pronikneme k postavení těch neobřezanců. Snad pro nás Hospodin něco udělá. Vždyť Hospodinu nemůže nic zabránit, aby zachránil ať skrze mnoho nebo skrze málo.‘ (...) Jónatan rozhodl: ‚Pronikneme k těm mužům a znenadání se před nimi objevíme. Jestliže nás vyzvou: »Nehýbejte se, dokud k vám nedorazíme,« zůstaneme na místě a nepůjdeme k nim nahoru. Jestliže však řeknou: »Pojďte k nám nahoru,« půjdeme vzhůru, neboť Hospodin nám je vydal do rukou. To bude pro nás znamením.‘ Když se oba objevili před postavením Pelištejců, Pelištejci řekli: ‚Hle, Hebrejové vylézají z děr, kam se ukryli.‘ Muži z toho postavení vyzvali Jónatana a jeho zbrojnoše: ‚Pojďte k nám nahoru, něco vám povíme!‘ Tu řekl Jónatan svému zbrojnoši: ‚Vzhůru za mnou! Hospodin je vydal Izraeli do rukou!‘ Jónatan lezl po čtyřech nahoru a za ním jeho zbrojnoš. I padali před Jónatanem a zbrojnoš je za ním pobíjel.“ (1S 14,6–13)

Izraelský národ se právě nacházel ve velké krizi. Pelištejci se shromáždili do boje proti Izraelcům. Zdá se, že pelištejských vojáků a vozů je tolik jako písku na mořském pobřeží. Izraelská armáda je co do počtu mnohem menší a velmi slabě vyzbrojená. Dozvídáme se, že jen Saul a Jónatan vlastní železný meč nebo kopí, protože Pelištejci mají kovářství v Izraeli pod přísným dohledem. Všichni Izraelci museli chodit brousit své nástroje k pelištejským kovářům (1S 13,19–22). Umíte si představit pestrou izraelskou domobranu s palicemi, sekerami a praky, která stojí tváří v tvář rozsáhlé pelištejské armádě vyzbrojené špičkovými zbraněmi? Není divu, že se Saulovo vojsko vyznačovalo dezertérstvím.

Jónatan nezastraší to, co si druzí myslí. Nenaříká nad nedostatkem víry a důvěry v Izraeli. Namísto toho se rozhodne něco s tím udělat. Jónatan ví, že Bůh je mnohem větší než problém, kterému čelí Izrael. Nepovažuje se za zachránce ani hrdinu. Ví, že Bůh může zachránit jakýmkoli způsobem a je to na něm, jaký si zvolí. Proto se Jónatan dává Bohu k dispozici. Bůh se rozhodne použít Jónatana a jeho zbrojnoše – a boj končí fantastickým vítězstvím.

Někdy se nám může zdát hranice mezi vírou a troufalostí velmi nepatrná. Jónatan není závislý jen na svých dojmech. Radí se s jiným bohabojným mužem a říká mu o svých plánech a úmyslech. Ví, že Bůh není ničím omezený, proto se nesnaží s ním manipulovat. Je ochotný zůstat nebo jít – podle toho, jak mu to Bůh zjeví prostřednictvím znamení, které navrhne. Když nakonec zjistí, že má postupovat vpřed, neváhá, ale hned koná.

Osobní studium

Jaké osobní zápasy a boje prožíváš? Jak se v těchto situacích můžeš naučit důvěřovat Bohu? Jak se naučit důvěřovat Bohu i tehdy, kdy se události nevyvíjejí tak, jak jsi doufal nebo jak jsi za ně prosil při modlitbě?

Aplikace

Rodinné vztahy

„Saul promluvil se svým synem Jónatanem i se všemi svými služebníky o tom, že by měl být David usmrcen. Saulův syn Jónatan si však Davida velice oblíbil. Proto Jónatan Davida varoval: ‚Můj otec Saul usiluje o to, aby tě usmrtil. Tak se měj prosím ráno na pozoru. Schovej se a zůstaň v úkrytu! Já vyjdu a postavím se vedle svého otce na poli, kde budeš ty, a promluví o tobě se svým otcem. Když něco zjistím, povím ti to.‘ A Jónatan se za Davida u svého otce Saula přimlouval. Řekl mu: ‚Ať se král nedopustí vůči svému služebníku Davidovi hříchu! Vždyť on se proti tobě neprohřešil a jeho činy jsou tobě k užítku. Vlastní život nasadil a zabil Pelištejce. Hospodin tak připravil veliké vysvobození celému Izraeli. Viděl jsi to a radoval ses. Proč by ses měl prohřešit prolitím nevinné krve a Davida bezdůvodně usmrtit?‘ Saul Jónatana uposlechl. A Saul se zapřísáhl: ‚Jakože živ je Hospodin, nebude usmrcen.‘ Jónatan tedy zavolal Davida a pověděl mu všechna tato slova. Nato Jónatan přivedl Davida k Saulovi, aby stával před Saulem jako dříve.“ (1S 19,1–7)

Osobní studium

Nevíme přesně, jakým otcem byl Saul v době, když byl Jónatan ještě dítětem. Víme však, že v pozdějších letech nebyl tím, koho si Jónatan vážil a koho považoval za svůj vzor. Saul byl velmi často sobecký, náladový, žárlivý, nerozumný a také nervózní. Při několika příležitostech se tak Jónatan dostal do situace, kdy se musel rozhodovat mezi tím, zda bude podporovat svého otce, nebo bude věrným přítelem Davida.

Jónatan mohl své předchozí zkušenosti s nesprávným otcovým jednáním použít jako výmluvu, proč svému otci neprokazovat náležitou úctu. Svým životem a vztahem k otci nám však dokazuje naplnění pátého přikázání, které hovoří o úctě k rodičům (Ex 20,12).

Ctít rodiče znamená mnohem víc než jen poslat jim příležitostně pohlednici nebo dárek. Jónatan stojí při otci, když prožívá krizi, přestože nesouhlasí s jeho rozhodnutími.

Podobně i my máme ctít rodiče a stát při nich v době krize, nemoci nebo když prožívají problémy. Je naší povinností podporovat rodiče emocionálně, ale i materiálně (1Tm 5,8). Ctít rodiče neznamená zaujmout pasivní postoj. Z Jónatanova příkladu vidíme, že k tomu často patří dát uctívou, a přitom rozumnou radu. Ctít rodiče neznamená nevyjádřit svůj názor ani obhajovat jejich chyby ani je slepě následovat nebo přehlížet špatnost. Znamená to, že vůči nim máme zvláštní závazek bez ohledu na to, jací to jsou lidé.

Aplikace

Jaký je tvůj vztah s rodiči (pokud je ještě máš)? Jakým jsi naopak ty rodičem pro své děti? Jaké praktické kroky můžeš podniknout, aby se zlepšily vztahy ve tvé rodině – k rodičům, sourozencům nebo ostatním členům rodiny, zvláště pokud jsou nevěřící?

„Druhé housle“

„Jónatan, syn Saulův, se vypravil a šel za Davidem do Choreše. Ve jménu Božím mu dodal odvahy. Rekl mu: ‚Neboj se, ruka mého otce Saula tě nenajde. Ty budeš kralovat nad Izraelem a já budu druhým po tobě. Také můj otec Saul to ví.‘“ (1S 23,16.17)

Jedním z trendů dnešní společnosti je obvinít rodiče a prostředí, ve kterém jsme vyrůstali, za většinu problémů v našem životě. Je pravda, že někteří lidé nesou v důsledku výchovy svých rodičů velmi těžké emocionální břemeno. Zdá se však, že v posledních desetiletích tento nešťastný trend zaznamenal prudký nárůst. Obviňujeme nejen rodiče, ale někdy i sourozence, učitele, okolnosti – tedy cokoli a kohokoli, jen abychom sami nemuseli nést za svůj život odpovědnost.

Možná i Jónatan měl právo obvinít otce z většiny problémů, ve kterých se ocitl. Kdyby byl býval Saul věrný, Jónatan se mohl stát následníkem trůnu. Jónatan se však rozhodl nikoho neobviňovat. Měl správné vědomí vlastní hodnoty. Namísto toho, aby zatrpkl a nadával, věřil, že Bůh ví všechno nejlíp. Proto se rozhodl udělat to, co mohl. Když si uvědomil, že Bůh si vybral Davida – a ne jeho, aby se stal dalším králem, zřejmě pro něj nebylo jednoduché zachovat si tuto víru a důvěřovat Bohu.

Pokud je naše identita zakotvená v Bohu, dokážeme čelit odmítnutí nebo kritice, aniž by nás to zlomilo nebo jsme ztratili vědomí vlastní hodnoty. Velký podíl na tom má naše zkušenost a vztah s Bohem. Jónatan už prožil dramatickou osobní zkušenost s Bohem, když dosáhl vítězství nad Pelištejci (1S 14).

Další příběh Davidovy rodiny je poznamenán vzbouřeními a vnitřním napětím. Jeho dva synové, Abšalóm a Adónijáš, se pokusili uchvátit trůn otce. Nebyli ochotni dovolit Bohu, aby vybral nového krále. Jónatanův postoj je v přímém protikladu k jejich sobeckému „já“. Je ochoten „hrát druhé housle“. Usiluje o soulad a smíření mezi svým otcem a svým přítelem Davidem (1S 19,4). Je skutečným příkladem sloužícího vůdce připraveného hrát vedlejší roli.

**Osobní
studium**

Jak se zachováš, když se ti nedostane práce, postavení nebo úcty, které ti podle tebe právem náleží? Jak zvládnout pocity odmítnutí, nenávisti a závisti? Dokážeš si uchovat přátelský vztah k těm, kteří se dostali na místo, po němž jsi sám toužil?

Aplikace

Když život není fér

„Pelištejci bojovali proti Izraeli. Izraelští muži před Pelištejci utíkali a padali pobiti v pohorí Gilbóa. Pelištejci se pustili za Saulem a jeho syny. I pobili Pelištejci Saulovy syny Jónatana, Abínádaba a Malkíšiú.“ (1S 31,1,2)
„David uchopil svůj šat a roztrhl jej, stejně tak i všichni muži, kteří byli s ním. Nařikali, plakali a postili se až do večera pro Saula a pro jeho syna Jónatana i pro Hospodinův lid, pro dům izraelský, že padli mečem.“ (2S 1,11,12)

Osobní studium

Většina z nás se učila, že nakonec vítězí vždy dobro a že sklízíme to, co jsme zaseti. Často si ale navíc myslíme, že dobrý člověk by měl mít snadný a dlouhý život, kdežto zlý člověk by měl prožít krátký a těžký život. I když víme, že na konci – až se Ježíš vrátí – dobro zvítězí nad zlem, skutečnost je taková, že dobré lidi nečeká v tomto životě vždy dobro a zlé nepotká vždy zlo. Někdy jsme dokonce trestáni za to, že uděláme něco dobrého a správného. Bůh často zakročí a zázračným způsobem ochrání své děti, ale ne vždy tomu tak bývá.

Jónatan byl Davidův skutečný a věrný přítel. Byl jakýmsi prostředníkem mezi Davidem a Saulem. Ze všech sil se snažil o to, aby byl mezi nimi mír. Jónatan nebyl pyšný; byl ochoten vzdát se svého práva na trůn a akceptovat Davida jako krále. Byl také dobrým synem. Už dříve Bůh použil Jónatana, aby se celé nepřátelské vojsko dalo na útěk. A nyní izraelská armáda opět čelila Pelištejcům. Jónatan si možná myslel, že Bůh opět vykoná zázrak a zachrání Izrael. Ale Jónatan ten den na bojišti padl (1S 31,2).

Podobně jako Jan Křtitel, i Jónatan je příkladem těch, co v tomto životě nedostali to, co by si zasloužili. Tito lidé nejednou trpí, kvůli Bohu ztratí čestné pozice a někdy dokonce přijdou o své postavení. I když jejich život a obět se mohou zdát bezvýznamné nebo dokonce zbytečné, v Božím plánu sehrávají klíčovou roli. Tyto lidi motivuje a drží Boží láska a jeho přítomnost. Narodili se, aby se stali velkými – nemusí to být nutně velikost, jak si ji představuje a chápe tento svět, ale velikost, která převyšuje naše lidské chápání a očekávání.

Stávají se věci, které z našeho pohledu nejsou férové a nedávají smysl. Máme však zaslíbení, že jednoho dne se všechno napraví a my dostaneme odpovědi na to, co se nám nyní zdá nepochopitelné.

Aplikace

Přečti si 1K 4,5; 13,12; Ř 8,28 a Zj 21,4. Jakou naději můžeš čerpat z těchto textů, když stojíš před těžkými otázkami týkajícími se nejen biblických postav, ale i nás samých, v zápasech a zkouškách, které ne vždy končí šťastně?

Podněty k zamyšlení

„V seznamu lidí, v jejichž životech se v nelehkých chvílích projevilo sebezapření, jsou i Jónatan a Jan Křtitel.

Jónatan se narodil jako dědic trůnu. Věděl však, že podle Božího rozhodnutí má odejít do ústraní. Dokázal být nejlepším a nejvěrnějším přítelem muže, který měl jednou zaujmout jeho místo. Chránil Davida s nasazením vlastního života. Pevně stál po boku svého otce, jehož moc upadala, a po jeho boku nakonec i padl. Celé nebe si váží Jónatanova jména a také pro nás je připomínkou života nesobecké lásky.

Věřejné vystoupení Jana Křtitele, který ohlašoval příchod mesiáše, vyvolalo v národu vzrušení. Celé zástupy jej následovaly z místa na místo. Když pak Mesiáš, o němž mluvil, přišel, vše se změnilo. Lidé začali následovat Ježíše a zdálo se, že Janovo dílo spěje rychle k závěru. Jeho víra však nezakolísala: „On musí růst, já však se menšit“ (J 3,30).“ (VYCH 92; Ed 156.157)

Inspirace

Otázky k rozhovoru

1. *Jak rozlišit víru od troufalosti? Máme prosit o znamení, abychom poznali Boží vůli?*
2. *Některé kultury propagují pasivitu jako ctnost, zatímco jiné ji považují za něco negativního. Jónatan byl ochoten ustoupit na druhé místo. Je to totéž jako být pasivní? Měl by být křesťan pasivní? Pokud ano, kdy? Pokud ne, proč?*
3. *Jak bys vysvětlil příteli, který není křesťanem, proč jsi křesťan, když ten člověk vidí, že také býváš nemocný, nemáš zaměstnání nebo jsi ztratil někoho blízkého?*
4. *Na základě Žd 11,32–40 diskutujte o Jónatanově životě. Co z těchto textů vám může pomoci v situacích, které přinejménším z vašeho pohledu nemusí skončit nejlépe?*
5. *Které věci jsou z pohledu společnosti vnímány jako „velké“, ale z pohledu Bible ne? A naopak, které věci jsou na základě biblického poselství chápány jako „velké“, ale z pohledu společnosti ne? Jak zjistit rozdíl mezi těmito dvěma pohledy na „velikost“?*

**Náměty
k diskusi**

ABÍGAJIL – JAK NEBÝT OBĚTÍ OKOLNOSTÍ

Základní verš

„V srdci rozumného spočívá moudrost, kdežto co je v nitru hlupáků, se pozná.“ (Př 14,33)

Stali jste se někdy obětí okolností? Přáli jste si, abyste byli někde jinde nebo s někým jiným?

Abígajil byla inteligentní a pěkná žena. Naneštěstí se vdala za sobeckého, krátkozrakého a lakomého muže jménem Nabal. Nabal byl potomkem Kálebovým, ale zdaleka ne tak váženým jako jeho předek. I když byl bohatý, jeho jméno nebo přezdívka, která znamená „blázen“ nebo „pošetilec“ („bloud“ – ČEP), přesně vystihuje jeho charakter.

V době, kdy žila Abígajil a Nabal, se manželství dopředu plánovalo. Abígajil zřejmě neměla na výběr. Zdá se, že všechno v tomto manželství bylo proti ní. Okolnosti nebyly příznivé. Z jejího života víme málo, důležité je však to, že se nestala obětí těchto okolností.

Abígajil se nesnažila uniknout z reality. Uvědomovala si svou situaci (1S 25,25), přesto ale nedovolila, aby ji okolnosti zruinovaly. Rozhodla se „růst“ tam, kde byla „zasazena“.

Ochota naslouchat

„V Maónu byl muž, který ... se jmenoval Nábál a jeho žena se jmenovala Abígajil. Byla to žena bystrého rozumu a krásné postavy, ale muž byl zatvrzelý a v jednání zlý. Byl to Kálebovec. David se v poušti doslechl, že Nábál stříhá své ovce. I poslal David deset mládenců a řekl jim: ‚Vystupte na Karmel. Přijdete k Nábálovi a popřejete mu mým jménem pokoj. Řeknete toto: ‚Bud’ zdrav! Pokoj tobě, pokoj tvému domu, pokoj všemu, co máš. Právě jsem slyšel, že slavíš stříž. Nuže, tvoji pastýři bývali s námi. Neublížovali jsme jim. Nepohřšili nic po všechny dny, co byli na Karmelu. Zeptej se svých mládenců, povědí ti o tom. Kež moji mládenci u tebe najdou vlídné přijetí! Vždyť přicházíme ve šťastný den. Dej prosím svým otrokům a svému synu Davidovi něco z toho, co máš po ruce.‘ Davidovi mládenci přišli, vyřídili to vše Nábálovi Davidovým jménem a vyčkávali. Ale Nábál se na Davidovy služebníky rozkřikl: ‚Kdo je David? Kdo je to Jišajův syn? Dnes přibývá otroků, kteří se odtrhují od svých pánů. Mám snad vzít svůj chléb, svou vodu a zvířata, která jsem porazil pro své stříhače, a dát je mužům, o nichž ani nevím, odkud jsou?‘“ (1S 25,2–11)

Většina lidí nemá problém mluvit. Mnozí mluví příliš mnoho. Mnohem lepší by ale bylo, kdybychom se naučili poslouchat. Tolik věcí nám uniká! A na tento problém neschopnosti naslouchat narážíme i v příběhu Nábala a jeho ženy Abígajily.

David a jeho muži byli na útěku před Saulem. Na poušti se setkali s pastýři bohatého velkostatkáře Nábala. David od nich nečekal pomoc; byl to spíše on, kdo je chránil. Pak nastal čas stříhání ovcí. Vzduchem se nesla slavnostní a radostná atmosféra. Byla to příležitost vyjádřit vděčnost slovy a možná i darem. David proto poslal deset svých mužů, aby poprosili o zásoby potravin.

Nábaloва reakce odpovídá významu jeho jména. Pohrdavě označil Davidovy muže za otroky, kteří se odtrhli od svého pána, a poslal je pryč s prázdnýma rukama. Nábál dává jasně najevo, za koho Davida považuje. David je pro něj tak bezvýznamný, že nestojí za to se ani zeptat, odkud pochází a co dělá. David projevil velké sebeovládání vůči Saulovi, který ho chtěl zavraždit, ale v tomto případě ho velmi urazilo, když se dozvěděl, že jej za jeho laskavost Nábál odměnil urážkou a ponížením.

Nábál si vůbec neuvědomoval, s kým má tu čest. Byl natolik namyšlený a zaměřený sám na sebe, že nebyl schopen ani ochoten naslouchat svým služebníkům. Nábálovi služebníci žili vedle Davidových mužů a věděli, že jsou to bojovníci, kteří si přijdou vyrovnat účty. Tito mládenci uznali, že jejich pán je „takový ničema, že se s ním nedá mluvit“ (1S 25,17). Proto šli za někým, kdo je vyslechne – za Abígajilou.

Osobní studium

Kdy ses naposledy dostal do problému proto, že jsi nenaslouchal pozorně druhým? Jak by mohlo pozorné naslouchání zlepšit tvé vztahy v rodině, v práci, ve škole nebo ve sborovém shromáždění?

Aplikace

Činy mluví hlasitěji než slova

„Jeden z mládenců oznámil Nábalově ženě Abígajile: ‚Hle, David poslal z pouště posly s požehnáním pro našeho pána, ale on se na ně osopil. Ti muži se k nám chovali velice dobře. (...) Teď uvaž a pohleď, co bys měla udělat. Vždyť se na našeho pána a celý jeho dům valí pohroma! A on je takový ničema, že se s ním nedá mluvit.‘ Abígajil rychle vzala dvě stě chlebů, dva měchy vína, pět připravených ovcí, pět měr praženého zrní, sto sušených hroznů, dvě stě pletenců sušených fíků a naložila to na osly. (...) Když sjížděla na oslu dolů, kryta horou, tu proti ní sestupoval David se svými muži, takže na ně narazila. (...) Jakmile Abígajil uviděla Davida, rychle sesedla s osla, padla před Davidem na tvář a poklonila se k zemi.“ (1S 25,14–23)

Osobní studium

Když Abígajil vyslechla jednoho ze služebníků, okamžitě začala s přípravami. Abígajil dělá víc než jen naslouchá – ona jedná. Připraví hned vše potřebné: sušené hrozny a fíky, ovce připravené k pečení, pražená zrna, chléb a víno. Byly to „přepychové“ zásoby a zřejmě toho bylo víc, než Davidovi muži očekávali.

Ve stejné chvíli jedná i David. David pochoduje se svými muži, aby se pomstil za urážku. Počet mužů, které vzal s sebou, svědčí o tom, jak byl nazlobený. David vyrazil proti Nábalovi s dvěma třetinami své bojové jednotky.

Když jednáme v hněvu, velmi těžko dokážeme správně jednat; obvykle svoji reakci přezženeme. Abígajil nejprve posílá dar a čeká, co se bude dít. Pak osedlá osla a jede naproti Davidovi. Přestože je vdaná za arogantního a prchlivého muže, nedovolí, aby zničil jejího ducha. Stále má vědomí vlastní hodnoty a je připravená a ochotná riskovat svůj život, aby zachránila svoji domácnost.

„Blázen“ Nábal má také plné ruce práce. Zatímco jeho odvážná žena stojí tváří v tvář rozzlobeným vojákům, pořádá doma hostinu a vydatně pije.

V této krizové situaci všechny postavy nějak jednájí – Abígajil, David i Nábal. Dnes někdy podceňujeme praktické činy a skutky, ale tento příběh ukazuje, jak právě viditelné činy a jednání odrážejí vnitřní stav člověka a jeho postoje. To, co udělali Abígajil, David a Nábal, ve velké míře prozrazuje, na co mysleli, co pro ně bylo důležité a jakou měli motivaci.

Aplikace

Kdyby měl někdo na základě toho, jak se chováš a co děláš, říct, jaký jsi člověk, k jakému závěru by dospěl a proč? Co ti tvá odpověď prozrazuje o tobě, o tvém postoji k druhým i k Bohu?

Přímluvná prosba

„Padla mu k nohám a zvolala: ‚Má, má je to vina, můj pane. Necht’ smí tvá otrokyně k tobě promluvit, vyslechni slova své otrokyně. Kež můj pán nebere toho ničemu Nábala vážně. Vždyť je takový jako jeho jméno. Jmenuje se Nábál (to je Bloud) a jen blud je v něm. Já, tvá otrokyně, jsem neviděla mládence svého pána, které poslal. Ale nyní, můj pane, jakože živ je Hospodin a jakože živ jsi ty, Hospodin ti zabránil dopustit se krveprolití a pomocí si vlastní rukou. Ať jsou nyní jako Nábál tvoji nepřátelé, kteří vyhledávají zkázu mého pána. Toto požehnaní zde přinesla svému pánu tvá služka. Ať je rozdáno družině, která chodí v šlépějích mého pána. Promiň své otrokyni přestoupení. Vždyť Hospodin jistě zbuduje mému pánu trvalý dům. Můj pán vede boje Hospodinovy a po všechny tvé dny se na tobě nenašlo nic zlého. Kdyby někdo povstal, aby tě pronásledoval a ukládal ti o život, ať je život mého pána pojat do svazku živých u Hospodina, tvého Boha. Ale život tvých nepřátel ať vloží do praku a odmrští. Až Hospodin učiní mému pánu všechno to dobré, jež ti přislíbil, a pověří tě, abys byl vévodou nad Izraelem, nebudeš mít újmu ani výčitky, můj pane, že jsi zbytečně prolil krev, aby sis pomohl. Až Hospodin prokáže mému pánu dobro, vzpomeň na svou otrokyni.“ (1S 25,24–31)

Abígajil se setkává s Davidovou jednotkou v údolí. Pokloní se před ním a chová se k němu, jako by byl již králem. Oslovuje Davida „můj pane“. To má Davidovi připomenout, že by se měl chovat, jak se patří na Božího pomazaného krále. Abígajil dokáže motivovat Davida ke šlechtnosti a povzbudit ho k bohabojnému jednání.

Tento příběh však také ukazuje na šlechtnou ochotu přimlout se za toho, kdo si to nezaslouží. Pro přimlůvu je charakteristické, že pokud se někdo za někoho přimlouvá, tak je s ním nějakým způsobem spojen. Abígajil mohla vidět v nebezpečí, které Nábaloovi hrozilo, příležitost zbavit se svého manžela a získat svobodu. Namísto toho se ho zastává a prosí o zachování jeho nehodného života.

Tím nejlepším příkladem přimlůvy je přimluvná modlitba. Modlíme se za lidi, kteří se nedokážou nebo nechťejí modlit sami. V tu chvíli dáváme osobní touhy a prosby stranou a plně se soustředíme na potřeby těchto lidí. Právě při modlitbě za druhé si uvědomujeme nesmírné slitování, jaké má Bůh s námi. Můžeme se naučit, jak žehnat těm, kdo nás proklínají, a modlit se za ty, kdo nám ubližují (L 6,28).

**Osobní
studium**

Jsi ochotný se nesobecky přimlout i za ty, kdo si to nezaslouží? Stalo se ti, že se i za tebe někdo přimloul? Jak ti tato situace pomohla lépe pochopit, co to znamená, že se Ježíš za nás přimlouvá?

Aplikace

Praktické projevení moudrosti

„Kěž můj pán nebere toho ničemu Nábala vážně. Vždyť je takový jako jeho jméno. Jmenuje se Nabal (to je Bloud) a jen blud je v něm. Já, tvá otrokyně, jsem neviděla mládence svého pána, které poslal. Ale nyní, můj pane, jakože živ je Hospodin a jakože živ jsi ty, Hospodin ti zabránil dopustit se krveprolití a pomoci si vlastní rukou. Ať jsou nyní jako Nabal tvoji nepřátelé, kteří vyhledávají zkázu mého pána.“ (1S 25,25.26)

Osobní studium

Lidé mají často strach z člověka, který je zneužívá ve svůj prospěch. Jsou ochotni lhat a podvádět jen proto, aby jej uspokojili.

I když byla Abígajil ochotna riskovat svůj život, aby zachránila svoji domácnost, měla svoji čest. Nemluví o Nabalovi lži. Ví, že je to problematický člověk, a nebojí se říct to otevřeně na veřejnosti.

Stává se, že ten, kdo je v určitém vztahu s takovýmto člověkem, nejednou cítí zodpovědnost za jeho jednání a trápí ho pocit viny. To však není její případ. Abígajil má silné vědomí vlastní hodnoty. Ví, jaké je její poslání. Považuje se za Boží nástroj ke změně Davidova úmyslu. Protože ví, kdo je, dokáže povzbudit Davida, aby byl tím, kým má být. Připomíná mu, že má vést Hospodinovy boje a nemarnit svůj čas a síly na pomstu za osobní urážky. Její poznámka, že se na něm nenašlo nic zlého (1S 25,28), je konstatování, ale i výstraha, aby se David sám nediskvalifikoval z velkého úřadu, pro který byl pomazán – být králem.

Abígajil také Davidovi připomíná, že jeho život je pevně spjat s Bohem, a proto nemusí bránit svoji čest. Bůh to udělá za něj.

V tehdejší době neexistovala možnost rozvodu nebo rozchodu ze strany ženy. Z lidského hlediska „patřila“ svému manželovi až do své smrti. Abígajil však nepovažuje svůj život za beznadějný a zbytečný. Necítí se ani jako v doživotním vězení. Věřící, že až přijde správný čas, Bůh si vyrovná účty s jejím manželem.

Abígajilina slova ukazují, že moudrost můžeme projevit v jakékoli životní situaci – podmínkou je podřídit se Bohu. Moudrost není teorie, ale praktický způsob života a reagování na lidi kolem nás.

Aplikace

Co znamená zcela se podřídit Bohu? Zažil jsi tuto zkušenost ve svém životě? Je pro tebe takové „podřízení se“ něčím ponižujícím? Je možné se podřídit, a přesto si uchovat vědomí své hodnoty?

Ochota sloužit

„Davidovi služebníci přišli k Abígajile na Karmel a promluvili k ní: ‚Posílá nás k tobě David. Chce si tě vzít za ženu.‘ Hned se poklonila tváří až k zemi a řekla: ‚Hle, tvoje otrokyně bude služkou, která umývá nohy služebníkům svého pána.‘“ (1S 25,40,41)

Na rozdíl od mnohých z nás, David dokázal přijmout konstruktivní kritiku. Ve slovech Abígajily poznal Boží působení. Uvědomil si, jaké důsledky by mělo to, co chtěl udělat. Byl vděčný, že Bůh zasáhl a zabránil krveprolití. Abígajil se vrátila domů a zjistila, že její manžel opět není ve stavu ji vyslechnout. Proto počkala do následujícího rána, aby mu oznámila, co se stalo.

Nábal se strašně vylekal. Pravděpodobně jej ranila mrtvice. Po desíti dnech zemřel. David na Abígajil nezapomněl. Poslal muže a nabídl jí manželství.

Její reakce na tuto „lukrativní nabídku“ je velmi zajímavá: „Hle, tvoje otrokyně bude služkou, která umývá nohy služebníkům svého pána“ (1S 25,41). Abígajil byla dobře zaopatřená žena, která žila na úrovni a měla určitý vliv. Měla pět služek – a přece byla ochotna sloužit. Chápala, že jedině život služby má opravdovou hodnotu. Mnohem později Ježíš řekl: „Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil...“ (Mt 20,28).

Abígajil neměla lehký život, a to ani poté, co se stala Davidovou ženou. Jak bylo tehdy zvykem, David měl vícero žen. Rodinný život byl daleko od Božího ideálu. Abígajil byla Davidovou druhou ženou. Neustále museli utíkat před králem Saulem. V Siklagu ji spolu s rodinami ostatních mužů zajali Amálekovci. Po nějaké době je David se svými muži porazil a osvobodil zajaté. Pak se z biblického vyprávění vytrácí. Čekali bychom, že tuto moudrou a pěknou ženu uvidíme po boku krále Davida, jak plní důležitou úlohu v pokračování tohoto příběhu. Autor biblického záznamu však o ní mlčí. Víme jen to, že měla syna jménem Daníjel (1Pa 3,1) nebo Kileab (2S 3,3), který byl druhým následníkem trůnu v pořadí podle narození. Abígajil a její syn však odcházejí ze scény. Tato moudrá žena neprožila snadný život. Nikdy nestála v popředí, ale svůj život prožila ve službě, která byla požehnáním pro ostatní.

Ani náš život jako Ježíšových následovníků nemusí být nevyhnutelně lehký. Bůh však má vše pevně pod kontrolou, i když nám zvraty v našem životě nemusí dávat smysl. Potřebujeme důvěřovat v Boží dobrotu.

**Osobní
studium**

Jakou roli ve tvém životě hraje služba druhým? Jak snadné je pro tebe ustoupit do pozadí a nebýt tím, kdo je vždy ceněn a chválen? Jak můžeš ve svém okolí nebo ve svém sborovém společenství povzbuzovat druhé ke službě?

Aplikace

Podněty k zamyšlení

Inspirace

„Tak jako květina vydechuje vůni, tak Abígajilina zbožnost zcela mimoděk vyzařovala z její tváře i z jejích slov a činů. Její nitro naplňoval Boží Duch. Její řeč, okořeněná milostí, prozrazovala nebeský vliv. David se zachvěl, když se zamyslel nad svým zbrklým záměrem. ‚Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími.‘ (Mt 5,9) Kéž by bylo mnohem víc lidí podobných této izraelské ženě, lidí, kteří by rozvážnými a moudrými slovy tišili rozjitřené city, předcházeli ukvapeným činům a bránili velkým hříchům!

Pod mocí Abígajilina vlivu a jejích argumentů Davidův hněv vyprchal. Byl přesvědčen, že nad sebou ztratil kontrolu. Přijal napomenutí s pokorným srdcem, v souladu se svými vlastními slovy: ‚Spravedlivý ať mě třeba bije, pokládám to za milosrdenství, ať mě trestá, je to pro mou hlavu olej.‘ (Ž 141,5) Projevil vděčnost a požehnal Abígajile, protože mu správně poradila. Jak málo lidí přijímá napomenutí s vděčností a blahořečí těm, kdo se je snaží uchránit před špatným jednáním!“ (PP 503.504; NUD 328)

Otázky k rozhovoru

Náměty k diskusi

- 1. Zneužívání partnera v manželství je velký problém. Naší povinností jako členů církve a sborů je pomáhat. Co můžeme konkrétně udělat, abychom pomohli těm, kteří mají tento problém?***
- 2. „Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími“ (Mt 5,9). Jaké jsou charakteristické znaky tvůrců pokoje? Jak můžeme působit pokoj, aniž bychom dělali kompromisy s našimi zásadami?***

URIJÁŠ – VÍRA CIZINCE

Základní verš

„Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.“ (Dt 6,5)

Představte si takovouto situaci: Potřebujete si koupit lístek na vlak. Stojíte v dlouhé řadě a jste nervózní, jestli ten vlak vůbec stihnete. Konečně zaplatíte, vezmete si lístek a pospícháte na nástupiště. Cestou si spočítáte vrácené peníze a zjistíte, že paní u pokladny vám dala mnohem víc, než měla. Co uděláte? Postavíte se znovu do řady, abyste peníze vrátili (a možná tím zmeškáte vlak), anebo si řeknete, že máte šťastný den, a půjdete dál?

Vaše jednání v těchto situacích závisí na vašem chápání toho, co je správné a co zlé. Etika je praktické projevení tohoto vašeho přesvědčení v každodenním životě. V současnosti se hodně používá výraz situační etika, která vychází z předpokladu, že neexistuje žádné morální absolutno. V praxi to často znamená, že mohou udělat cokoli, co je pro mě v dané situaci nejprospěšnější nebo nejvýhodnější.

V příběhu o králi Davidovi a vojákovvi Urijášovi se setkáváme se silným protikladem etického jednání. To, co David udělal, bylo strašné, ale když to porovnáme s tím, jak se zachoval Urijáš, je to mnohem, mnohem horší. O Urijášovi nemáme mnoho informací. Ale z toho, co se o něm a jeho nešťastném údělu dovidáme z biblické zprávy, se můžeme naučit, co znamená žít podle víry, nejen o ní hovořit.

Na šikmé ploše

„Na přelomu roku, v době, kdy králové táhnou do boje, poslal David Jóaba a s ním své služebníky i celý Izrael, aby hubili Amónovce a oblehli Rabu. David však zůstal v Jeruzalémě. Jednou k večeru vstal David z lože a procházel se po střeše královského domu. Tu spatřil ze střechy ženu, která se právě omývala. Byla to žena velmi půvabného vzhledu. David si dal zjistit, kdo je ta žena. Ptal se: ‚Není to Bat-šeba, dcera Eliáмова, manželka Chetejce Urijáše?‘ David pak pro ni poslal posly. Ona k němu přišla a on s ní spal; očistila se totiž od své nečistoty. Potom se vrátila do svého domu. Ta žena však otěhotněla a poslala Davidovi zprávu: ‚Jsem těhotná.‘ David vzkázal Jóabovi: ‚Pošli mi Chetejce Urijáše.‘ Jóab tedy poslal Urijáše k Davidovi. Urijáš k němu přišel a David se ho ptal, jak se daří Jóabovi, jak se daří lidu a jak se daří v boji. Pak řekl David Urijášovi: ‚Zajdi do svého domu a unyjsi si nohy.‘ Urijáš vyšel z královského domu a za ním nesli královský dar. Urijáš však ulehl se všemi služebníky svého pána u vchodu do královského domu a do svého domu nezašel. Když oznámili Davidovi, že Urijáš do svého domu nezašel, otázal se David Urijáše: ‚Což jsi nepřišel z cesty? Proč jsi tedy nezašel do svého domu?‘ Urijáš Davidovi odpověděl: ‚Schrána, Izrael i Juda sídlí v stáncích, můj pán Jóab i služebníci mého pána táboří v poli. A já bych měl vstoupit do svého domu, jíst a pít a spát se svou ženou? Jakože jsi živ, jakože živa je tvá duše, něčeho takového se nedopustím!‘ David Urijášovi řekl: ‚Pobuď tu ještě dnes, zítra tě propustím.‘ Urijáš tedy zůstal v Jeruzalémě toho dne i nazítří. David ho pozval, aby s ním jedl a pil, a opil ho. On však večer vyšel a ulehl na svém loži se služebníky svého pána. Do svého domu nezašel. Ráno David napsal Jóabovi dopis a poslal jej po Urijášovi. V tom dopise psal: ‚Postavte Urijáše do nejtěžšího boje a pak od něho ustupte, ať je zabít a zemře.‘ Jóab tedy obhlédl město a určil Urijášovi místo, o kterém věděl, že tam jsou vybraní válečníci. Vtom vytrhli mužové města a bojovali s Jóabem. Z lidu padlo několik Davidových služebníků, též Chetejec Urijáš našel smrt.“ (2S 11,1–17)

Osobní studium

Příběh Urijáše nemůžeme studovat bez souvislosti s životem krále Davida. V Urijášově příběhu vidíme Davida v tom nejhorším světle. To, co se zde odehrálo, představuje zvrát v Davidově životě a vládě. Dosud nám byl David představen jako člověk, který dosahoval jednoho vítězství za druhým. Tato kapitola však popisuje začátek Davidova pádu.

Někdo by možná chtěl vidět v Davidově hříchu ospravedlnění pro svůj hřích. V textu je však zdůrazněno, že hřích má své následky. Jeden konkrétní hřích ovlivnil mnoho životů. První, kdo trpěl v důsledku Davidova hříchu, byl Urijáš. Pak to bylo dítě, které se narodilo Davidovi a Bat-šebě. David následně ztrácí důvěru ve své rodině – a z rodinného problému se stává problém národního rozsahu. Řetězová reakce, která se spustila Davidovým hříchem, vedla ke znásilnění (2S 13,14), vraždě (2S 13,28.29) a ztrátě mnoha životů ve vzpouře (2S 15). Když činíme pokání, Bůh nám dá milost. Autor Samuelovy knihy nás však upozorňuje na to, že hřích má vážné důsledky (2S 12,13.14).

„Příležitost dělá zloděje“

„Na přelomu roku, v době, kdy králové táhnou do boje, poslal David Jóaba a s ním své služebníky i celý Izrael, aby hubili Amónovce a oblehli Rabu. David však zůstal v Jeruzalémě. Jednou k večeru vstal David z lože a procházel se po střeše královského domu. Tu spatřil ze střechy ženu, která se právě omývala. Byla to žena velmi půvabného vzhledu.“ (2S 11,1,2)

Příběh Davida a Urijáše se odehrává na pozadí boje proti Amónovcům. David vysílá vojsko pod vedením Jóaba a sám se rozhodne zůstat doma. To je první chyba, které se dopustil. Nějak si začal myslet, že je něco víc než jeho muži, a proto by se neměl vystavovat nebezpečí. David se ještě nenaučil, že největší nebezpečí téměř vždy přicházejí zevnitř, ne zvenku. Velkým problémem moci a autority je to, jak lehce nás zdeformují a překroutí vnímání sebe samého. Myslíme si, že jsme nějakým způsobem lepší než ostatní a že se na nás nevztahují pravidla a zákony, které platí pro jiné.

David je nám představen jako příklad hodný následování, když ušetřil Saulův život (1S 26,5–11). Ale nyní namísto toho, aby bojoval se svými vojáky, stál v jejich čele a prosil Boha o vedení a ochranu, se prochází po střeše královského paláce (možná aby zachytil večerní vánek). Z paláce, který je postaven na nejvyšším místě opevněného města, má výborný výhled téměř na celý Jeruzalém. Zkoumá okolní střechy – když najednou vidí krásnou ženu, jak se koupe. Vysílá někoho, aby zjistil, kdo je ta žena. Posílá pro ni, i když velmi dobře ví, že je to manželka Chetejce Urijáše. Hebrejské slovo použité pro Davidův příkaz adresovaný Bat-šebě je velmi silné. V jiných textech Bible je použito k označení něčeho, co je vzato násilím (Gn 14,11). David se řídí svými touhami, a zatímco hormony naplno pracují, umlčí svědomí, které mu říká, co je dobré a co zlé. V té chvíli si David sotva dokáže představit dalekosáhlé následky svého rozhodnutí. S plným vědomím použije svoji moc, čímž přímo ovlivní život Bat-šeby, Urijáše, nenarozeného dítěte i běh izraelských dějin.

**Osobní
studium**

Urijášův život byl tragicky zasažen nemoudrostí a hříchem někoho jiného. Zažil jsi už, že kvůli tvému hříchu museli nést následky nevinní? Má Bůh řešení i pro takové selhání? Musel jsi naopak ty snášet smutné následky hříchu někoho jiného? Jak můžeš povzbudit ty, kteří takto nevinně trpí?

Aplikace

Cizinec v Izraeli

„David si dal zjistit, kdo je ta žena. Ptal se: ‚Není to Bat-šeba, dcera Eliá-mova, manželka Chetejce Urijáše?‘ (...) David vzkázal Jóabovi: ‚Pošli mi Chetejce Urijáše.‘ (...) Z lidu padlo několik Davidových služebníků, též Chetejec Urijáš našel smrt.“ (2S 11,3.6.17)

Osobní studium

V celé kapitole je Urijáš označován za Chetejce. Chetejci žijící na území Palestiny byli jednou z tamních etnických skupin. Ve starozákonním světě byly kultura, národnost, rasa a náboženství velmi úzce propojené. Právě proto Starý zákon ostře kritizuje a zakazuje smíšená manželství mezi Izraelci a okolními národy. Zákaz z Dt 7,3 se opakuje při každé větší reformě v Izraeli. Klíčem k pochopení tohoto zákazu proti smíšeným manželstvím je náboženská otázka.

Ve Starém zákoně nacházíme mnoho příkladů cizinců, kteří přijali Boha Izraele. Bible hodnotí jejich přizpůsobení Izraeli pozitivně. Například Moábka Rút opustila svoji zemi, lid i náboženství a odešla se svojí tchyní do Izraele. Její známá slova potvrzují, co znamená osvojit si jiný lid a jiného Boha. „Ale Rút jí odpověděla: ‚Nenaléhej na mne, abych tě opustila a vrátila se od tebe. Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem.“ (Rt 1,16). Vzpomínáte si na Rachabu, která zachránila vyzvědače? I ona velmi pozitivně reagovala na malé světlo, kterého se jí dostalo. Rozhodla se uvěřit, že Bůh Izraele je mocný a věrný. Někdy po pádu Jericha se vdala za Salmóna a spolu s Rút se stali součástí Ježíšova rodokmenu (Joz 6,25; Mt 1,5).

Urijáš nebyl jediným Chetejcem, který sloužil Davidovi. V 1S 26,6 nalézáme zmínku o Chetejci Achímelekovi. Urijáš se však stal jedním z Davidových udatných bojovníků (1Pa 11,41). Pokud byl Eliám, Bat-šebin otec (2S 11,3), tentýž Eliám, který byl synem Achitófela z Gilónu (2S 23,34), pak se Urijáš přiznal do skutečně vlivné rodiny. Jeho zeť by pak také byl udatným bojovníkem a synem rádce, kterého si David velmi vážil. To by mohlo vysvětlovat blízkost Urijášova domu u paláce i to, proč se Achitofel později přidal k Abšalomovu spiknutí. Mohlo jít o vyjádření nesouhlasu či pomstu vůči Davidovi kvůli tomu, jak se zachoval k jeho vnučce Bat-šebě a jejímu manželovi Urijáši, kterého nechal zavraždit.

Aplikace

V Ef 2,19 je psáno: „Nejste již tedy cizinci a přistěhovalci, máte právo Božího lidu a patříte k Boží rodině.“ Jak nám může začlenění Rút, Rachab a Urijáše do Izraele pomoci „založit si duchovní rodokmen“? Co znamená „patřit k Boží rodině“?

Co se skrývá za jménem?

„David si dal zjistit, kdo je ta žena. Ptal se: ‚Není to Bat-šeba, dcera Eliá-mova, manželka Chetejce Urijáše?‘“ (2S 11,3)

„Urijáš – Záře (je) Hospodin“ (Jan Heller – Slovník biblických jmen)

V biblickém světě byla jména velmi důležitá. Vyjadřovala něco z kulturního dědictví a víry člověka nebo poukazovala na přání rodičů pro dítě, které se jim narodilo. Změna jména nejednou svědčila o změně životních okolností nebo významném obratu ve víře.

Vzpomeňme na Jákoba a jeho noční zápas s nebeským návštěvníkem. Tato zvláštní zkušenost způsobila jednu z nejdalekosáhlejších změn jména v Bibli i dějinách. Z Jákoba – „podvodníka“ se stal „ten, za koho bojuje Bůh“ (nebo také „zápasící s Bohem“) – Izrael. Všichni jeho potomci se stali známí jako „Izraelci“ nebo děti Izraele.

Jméno Bet-šebina manžela se v biblických dějinách nevyskytuje jen jednou. Za vlády krále Jójakíma prorok jménem Urijáš zvěstoval Boží soud proti Jeruzalému (Jr 26,20–23).

Je zajímavé, že Urijáš má hebrejské jméno, které bychom mohli přeložit jako „záře (světlo, oheň) je Hospodin“. I když se možná narodil jako Chetejec, rozhodl se patřit Bohu Izraele. Urijášův původ připomíná, že Bůh nehledí na to, odkud člověk pochází či jak vypadá, ale na jeho srdce. To, že členové rodiny působí v církvi či sboru v nějaké funkci anebo máme velmi zbožné předky, neznamená, že máme u Boha lepší postavení. Příslušnost k určité rodině nebo původ člověka neovlivňuje to, jak nás Bůh přijímá.

**Osobní
studium**

Tím, že Ježíš Kristus zemřel za celé lidstvo, zboutil všechny bariéry mezi lidmi (Ga 3,28). Kříž ukazuje na to, že před Bohem jsme si všichni rovni. Ježíš zemřel za každou lidskou bytost, protože každý člověk má v jeho očích velkou hodnotu. Jistě, Pán Bůh někdy dává různým skupinám či lidem zvláštní úkoly a výzvy, ale to není totéž, jako když řekneme, že někteří lidé mají u Boha větší cenu než jiní. Kříž dokazuje, že to není pravda.

Aplikace

Zásadový muž

„Když oznámili Davidovi, že Urijáš do svého domu nezašel, otázal se David Urijáše: ‚Což jsi nepřišel z cesty? Proč jsi tedy nezašel do svého domu?‘ Urijáš Davidovi odpověděl: ‚Schrána, Izrael i Juda sídlí v stáncích, můj pán Jóbab i služebníci mého pána táboří v poli. A já bych měl vstoupit do svého domu, jíst a pít a spát se svou ženou? Jakože jsi živ, jakože živa je tvá duše, něčeho takového se nedopustím!‘ David Urijášovi řekl: ‚Pobud’ tu ještě dnes, zítra tě propustím.‘ Urijáš tedy zůstal v Jeruzalémě toho dne i nazítří. David ho pozval, aby s ním jedl a pil, a opil ho. On však večer vyšel a ulehl na svém loži se služebníky svého pána. Do svého domu nezašel.“ (2S 11,10–13)

Osobní studium

V biblickém vyprávění se nám může Urijáš jevit jako pasivní postava, která je jen obětí okolností. Ale není to pravda. Těch několik veršů, které ho popisují, jej představuje jako hluboce věřícího muže pevných zásad, za kterými dokáže aktivně stát.

David si myslí, že když se mu podaří dostat Urijáše domů třeba jen na jednu noc, lidé si budou myslet, že dítě je Urijáše, a jeho hřích zůstane zatajen. A tak David posílá pro Urijáše, který musel podstoupit únavnou cestu do Jeruzaléma. Po krátkém rozhovoru posílá David Urijáše domů s nepřímým příkazem, aby strávil noc se svojí ženou (2S 11,8). Ve snaze vypadat velkoryse posílá Urijáši dar. Myslí si totiž, že takto se mu podaří celou situaci zvládnout. Ale Urijáš je zásadový muž, nedá se zmanipulovat. Dalšího rána se David doslechne, že Urijáš strávil noc v bráně s královými služebníky. Zjišťuje, že jeho plán nevyšel, proto posílá pro Uriáše, aby se ho zeptal na důvod, proč nešel do svého domu. Z jeho otázek je patrné zklamání. Urijášovo jednání ho zahanbuje. Zdá se, že David, který byl kdysi čestným mužem, teď nedokáže pochopit Urijášovu čestnost.

Urijášova odpověď dokazuje, že nebyl jen formálním věřícím, ale zcela se zotožnil s Bohem Izraele a svými spolubojovníky. Urijáš byl přesvědčený, že není správné využít této situace pro osobní pohodlí a prospěch. Tentýž David, který kdysi prokázal úplnou věrnost králi Saulovi (i když ten ho pronásledoval), nyní nedokáže pochopit Urijášovu věrnost a loajalitu.

David se uchýlil k odpornému plánu. Úmyslně opije Urijáše ve snaze donutit ho porušit své zásady. I přesto, že nedokázal strážlivě uvažovat, Urijáš odmítl udělat kompromis se svými zásadami a opět strávil noc mezi královými služebníky.

Aplikace

Urijáš se rozhodl stát za tím, co považoval za správné – i za cenu toho, že mu jeho zásadovost přinesla problémy a nakonec i smrt. Nebyla to příliš vysoká cena? Jakou cenu jsi v životě ochoten „zaplatit“ za svou věrnost? Požaduje od nás Bůh dnes vůbec něco takového?

Podněty k zamyšlení

„Bible neoplývá chválou lidí. Jen velmi málo prostoru věnuje popisu kladných vlastností i těch nejlepších lidí, jací tu žili. Toto mlčení není samoúčelné. Chce nás něco naučit. Všechny dobré vlastnosti, které lidé mají, jsou darem od Boha; dobré skutky, které konají, jsou vykonány Boží milostí prostřednictvím Ježíše Krista. Protože jsou lidé Božími dlužníky, sláva za všechno, co jsou nebo vykonají, patří jedině Bohu; oni jsou jen nástrojem v jeho ruce. Ba co víc – jak to známe z biblických dějin – je nebezpečné chválit nebo vyvyšovat lidi, protože když si člověk přestane uvědomovat svoji plnou závislost na Bohu a začne se spoléhat na svoji vlastní sílu, je jisté, že padne...“

Nemůžeme obstát ve své vlastní síle. Vše, co odvádí mysl od Boha a vede k sebevyvyšování nebo soběstačnosti, určitě připravuje cestu k pádu. Cílem Bible je vést lidi k tomu, aby se nespolehali na lidskou sílu, a povzbuzovat je k tomu, aby důvěřovali Boží moci.

Byla to přílišná sebedůvěra a sebevyvyšování, které zapříčinily Davidův pád. Zahálka a rafinovaná moc pokušení a přepychu nezůstaly v Davidově případě bez účinku. Styky s okolními národy na něj také působily špatně. Tam bylo normální, že král nebyl povinen vést tak zdrženlivý život jako jeho poddaní. To všechno vedlo k tomu, že David zlehčil hřích. Namísto toho, aby se v pokoře spolehl na Boží moc, začal důvěřovat své vlastní chytrosti a moci.“ (E. G. Whiteová – Conflict and Courage, str. 117)

Inspirace

Otázky k rozhovoru

- 1. Máte v zaměstnání, rodině nebo sboru pozici nebo úkoly, ve kterých máte vliv a moc? Nezneužili jste někdy svého postavení? Jak tomu lze zabránit? Jak můžeme pomoci někomu, komu hrozí nebezpečí zneužití autority nebo vlivu?*
- 2. Urijášovu „čestnost, věrnost a zásadovost“ zničil král, kterému věrně sloužil. David svojí „nečestností, věrolomností a zákeřností“ získal za manželku krásnou ženu a žil s ní mnoho let. Diskutujte o této myšlence.*
- 3. Ve třídě si přečtěte Žalm 51 a diskutujte tom, co nás učí o odpuštění. Jak se můžeme naučit přijmout odpuštění, i když jsme se možná dopustili podobně špatných hříchů jako David?*

**Náměty
k diskusi**

KNĚZ EBJÁTAR

Základní verš

„Vy však jste ,rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu‘, abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla.“ (1Pt 2,9)

Kněží plnili v životě a dějinách Izraele velmi důležitou roli. A nejen v Izraeli, ale i v okolních národech. V mezopotamské kultuře byl král považován současně za kněze, čímž v sobě spojoval politickou a náboženskou moc. Kněžstvo pak prosazovalo mocenské zájmy královského dvora. Známe mnoho případů, kdy kněží ovlivnili výběr kandidáta na pozici krále. Ve Starém zákoně se úloha kněze soustřeďovala na život víry Izraele. I v novozákonní době však měli kněží velký vliv.

Myšlenka, že každý věřící je knězem a společenství věřících pak „královské kněžstvo“ (1 Pt 2,9), se dostala do popředí v době protestantské reformace. Není však výhradně novozákonním konceptem (Ex 19,6). Božím ideálem vždy bylo, aby věřící byli svatí a sloužili jiným tím, že se za ně budou přimlouvati a seznamovat je s plánem spasení.

V tomto úkolu budeme hovořit o knězi Ebjátarovi. Jeho příběh nám pomáhá nahlédnout do života starozákonních kněží. Ukazuje, že úřad kněze není založen na původu, výchově nebo vzdělání, ale na osobním odevzdání Bohu. V případě Ebjátara to skončilo tak, že kvůli nesprávnému rozhodnutí byl z řad kněží vyloučen.

Zrada a její tragické následky

„Saul se doslechl, že se David a jeho muži zase ukázali. Saul tehdy seděl v Gibeji pod tamaryškem na výšině s kopím v ruce a všichni jeho služebníci stáli před ním. Tu řekl svým služebníkům, kteří před ním stáli: ‚Poslyšte, Benjamínovci! To vám všem dá Jišajův syn pole a vlnice? Všechny vás ustanoví za velitele nad tisíci a nad sty? Proto jste se všichni proti mně spikli? Nikdo mi neohlásí, že můj syn uzavřel se synem Jišajovým smlouvu! Nikdo z vás se kvůli mně netrápí a neohlásí mi, že můj syn podporuje mého služebníka, aby mi strojil úklady, jak je tomu právě dnes!‘ Dóeg Edómský, který byl ustanoven nad Saulovými služebníky, odpověděl: ‚Viděl jsem syna Jišajova, jak přišel do Nóbu k Achímelekově, synu Achitúbovu. Ten se kvůli němu doptával Hospodina, dal mu stravu na cestu, i meč Pelištejce Goliáše mu dal.‘ Král si předvolal kněze Achímeleka, syna Achitúbova, i celý jeho rod, kněžstvo z Nóbu. Všichni se ke králi dostavili. Saul řekl: ‚Poslyš, synu Achitúbův!‘ On odpověděl: ‚Tu jsem, můj pane.‘ Saul se na něj obořil: ‚Proč jste se proti mně spikli, ty a syn Jišajův? Dal jsi mu chléb a meč a doptával ses kvůli němu Boha, aby proti mně povstal a strojil mi úklady, jak je tomu právě dnes.‘ Achímelek králi odpověděl: ‚Kdo je mezi všemi tvými služebníky tak věrný jako David? Je zetěm krále, je příslušníkem tvé tělesné stráže a je ve tvém domě vázen. Že bych se teprve dnes kvůli němu doptával Boha, toho jsem dalek. Ať král nepodkládá něco takového svému služebníku ani celému mému rodu! Vždyť tvůj služebník o tom všem vůbec nic neví, ani to nejmenší!‘ Král se však rozkřikl: ‚Propadl jsi smrti, Achímeleku, ty i celý tvůj rod.‘ A král poručil běžcům, kteří stáli před ním: ‚Obkličte a usmrťte Hospodinovy kněze. I jejich ruka byla s Davidem! Věděli, že prchá, a neohlásili mi to.‘ Avšak královi služebníci nechtěli vztáhnout ruku a udeřit na kněze Hospodinovy. Král tedy poručil Dóegovi: ‚Obklič je ty! Udeř na kněze!‘ Dóeg Edómský je obkličil, udeřil na kněze a usmrtil onoho dne osmdesát pět mužů, nosících lněný efód. Také kněžské město Nób vybil ostrým mečem; muže i ženy, pacholata i kojence, býky, osly a ovce pobil ostrým mečem. Unikl jen jeden syn Achímeleka, syna Achitúbova, jménem Ebjátar. Uprchl za Davidem. Ebjátar oznámil Davidovi, že Saul Hospodinovy kněze povraždil. David Ebjátarovi řekl: ‚Věděl jsem onoho dne, že je tam Dóeg Edómský a že to určitě oznámí Saulovi. To jako bych sám napadl všechny příslušníky tvého rodu. Zůstaň se mnou, neboj se. Kdo ukládá o život mně, ukládá o život tobě. U mne jsi pod ochranou.‘“ (1S 22,6–23)

Ebjátar se v Bibli objevuje poprvé právě v tomto příběhu o nečestnosti, zradě a tragickém vyvraždění kněží z Nóbu. Je to příběh, který předznamenává a zásadně ovlivňuje další události v Ebjátarově životě. V průběhu studia jeho života přemýšlej nad tím, jak Bůh dokáže se svou láskou vstoupit i do tak tragických okolností, a to nejen v případě Ebjátara. Bůh vstupuje i do tvého života nebo do života lidí, kteří žijí kolem tebe.

Aplikace

Kněz Ebjátar

„Když David zvěděl, že Saul proti němu chystá to nejhorší, poručil knězi Ebjátarovi: ‚Přines efód.‘ A David se ptal: ‚Hospodine, Bože Izraele, tvůj služebník dostal jistou zprávu, že Saul hodlá přitřhnout ke Keile a zničit město kvůli mně. Vydají mě občané Keily do jeho rukou? Sestoupí sem Saul, jak to slyšel tvůj služebník? Hospodine, Bože Izraele, oznam to prosím svému služebníkovi.‘ Hospodin odpověděl: ‚Sestoupí.‘ David se tázal: ‚Vydají občané Keily mě i mé muže Saulovi do rukou?‘ Hospodin odpověděl: ‚Vydají.‘“ (1S 23,9–12)

Osobní studium

Nemáme zprávu o tom, jak se Ebjátarovi podařilo uniknout před vražděním, které postihlo jeho rodinu. Víme jen, že uprchl a přišel k Davidovi. Před útekem se mu podařilo zachránit efód (1S 23,6; posvátná část kněžského roucha – Ex 28,6; 39,2–7), jehož prostřednictvím Bůh oznamoval svoji vůli. Bibličtí autoři zaznamenávají, že přinejmenším při dvou příležitostech David zavola Ebjátara a požádal ho, aby přinesl efód (1S 23,9–12; 30,7,8).

Při poznávání Boží vůle hrál efód důležitou roli. Na rozdíl od nás, málokdo z Ebjátarových současníků měl přístup k Božímu psanému slovu. My máme tu přednost, že máme Bibli, jejímž prostřednictvím můžeme poznávat Boží vůli. Bůh slíbil, že nám dá svého Ducha, který nám pomůže pochopit Písmo (J 14,26). Bůh také používá lidi, aby nám správně poradili (Př 20,18), a působí i přes okolnosti (Ř 8,28).

Ebjátar v té době prožíval osobní trauma. Podobně jako David, i on byl bezdomovec na útěku. Jistým způsobem ho to připravovalo lépe sloužit budoucímu králi Izraele, jenž byl také neustále na útěku. Dokázal tak pochopit úzkost, strach a zrady, které David a jeho muži museli prožívat, když byli neustále pronásledováni.

Téma osobního ztotožnění se s nějakým člověkem nebo skupinou lidí je důležité v novozákonním chápání kněžství. Autor listu Židům nám říká, že Ježíš je naším Veleknězem, protože se dokáže vcítit do naší pozice (Žd 2,17).

Aplikace

Podle Nového zákona (1Pt 2,9) každý z nás dnes plní ve společenství úlohu kněze. Ježíš řekl: „Ne vy jste vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo; a Otec vám dá, oč byste ho prosili v mém jménu“ (J 15,16). Bůh nás nepovolává do starozákonního kněžství ani mezi novozákonní apoštoly, ale vyzývá nás, abychom se přimlouvali za naše rodiny, společenství a lidi okolo sebe. Jak můžeš lépe sloužit v úloze „kněze“?

Abšalómovo povstání

„K Davidovi přišel muž se zprávou: ‚Izraelští muži stojí za Abšalómem.‘ Tu řekl David všem svým služebníkům, kteří s ním byli v Jeruzalémě: ‚Ihned prchněme, jinak nebudeme moci před Abšalómem uniknout. Pospěšte s odchodem, aby si nespíšil on a nedostihl nás, aby na nás neuvedl to nejhorší a město nevybil ostrým mečem.‘ (...) Král tedy vyšel a celý jeho dům ho následoval. (...) A Hle, i Sádok a všichni lévijci s ním nesli schránu Boží smlouvy. Postavili Boží schránu a Ebjátar obětoval, až úplně všečen lid z města přešel. Potom král Sádokovi nařídil: ‚Dones Boží schránu zpět do města. Naleznu-li u Hospodina milost a on mě přivede zpět, dá mi spatřit ji i svůj příbytek. Řekne-li: »Nelíbíš se mi,« at' se mnou naloží, jak uzná za dobré.‘ Dále král knězi Sádokovi řekl: ‚Ty jsi přece vidoucí. Vrať se pokojně do města i se svým synem Achúmaasem a s Jónatanem, synem Ebjátarovým; oba vaši synové at' jdou s vámi. Hleďte, já se budu zdržovat u brodu v pustině, dokud mi od vás nepřijde nějaká zpráva.‘ Sádok a Ebjátar donesli tedy Boží schránu zpět do Jeruzaléma a zůstali tam.“ (2S 15,13–29)

V 2S 15–18 čteme smutný příběh o Davidově synu Abšalómovi, který se vzbouřil proti vládě svého otce. Abšalóm se svými vojáky je na cestě do Jeruzaléma. Pro Ebjátara to musela být noční můra. David se rozhodl radši utéct než změnit Jeruzalém na bojiště a vyvolat krveprolití. Všichni jeho věrní následovníci se připravují na útěk spolu s ním. Ebjátar přitom určitě myslel na svůj útěk po vyraždění svých příbuzných a celého města za krále Saula. Je připraven odejít s Davidem.

Ebjátar a kněží vzali Boží truhlu a připravovali se na odchod z Jeruzaléma. David jim však přikázal, aby truhlu nechali ve městě. Naučil se totiž, že mít při sobě symbol Boží přítomnosti nemusí nevyhnutelně znamenat, že Bůh je s ním. Nosit kříž, psát náboženská hesla nebo zachovávat různá pravidla a nařízení není zárukou Boží přítomnosti ani jeho souhlasu. Pán Bůh se nedá zmanipulovat. Truhla měla zůstat tam, kam patřila. Nechat truhlu v městě byl od Davida čin víry. Věřil, že Bůh ho může zachránit a dovést zpět do Jeruzaléma.

Boží truhlu tedy položili a Ebjátar přinášel oběti (2S 15,24), dokud všečen lid neodešel z města. Poté se Ebjátar a Sádok vracejí zpět do města. Svou ochotou poslechnout a vrátit se do Jeruzaléma, kde mu jde o život, Ebjátar projevuje plnou důvěru v Boží vedení a ochranu. Navzdory tomu, co v minulosti prožil, je ochoten vrátit se zpět s pevnou vírou, že se na Boží moc může spolehnout.

**Osobní
studium**

Prožíváš někdy podobné obavy o svoji budoucnost jako David a Ebjátar? Nakolik se ti daří důvěřovat Bohu, že má tvůj život ve svých rukou? Jak můžeš i v takových chvílích povzbudit druhé, kteří žijí v obavách a strachu?

Aplikace

Ebjátarovo rozhodnutí

„Král David zestárl a dosáhl vysokého věku. (...) Adonijáš, syn Chagítin, se vynášel: ‚Kralovat budu já.‘ A opatřil si vůz, koně a padesát mužů, kteří běhali před ním. Otec ho po celý ten čas nezarmoutil otázkou: ‚Co to děláš?‘ Také on byl velmi pěkné postavy; narodil se po Abšalómovi. Došel se s Jóabem, synem Serújíným, a s knězem Ebjátarem. Ti Adonijáše podporovali.“ (1Kr 1,1–7)

Osobní studium

Nemáme žádný záznam o Ebjátarových osobních názorech, politické angažovanosti anebo náboženských postojích. Všechna jeho slova jsou zaznamenána jako Boží slovo Davidovi. Ale jeho činy mluví hlasitěji než slova. I když není napsáno, že něco řekl, přesto je jeho jednání silnou výpovědí.

V Davidově době se prvorozený syn tradičně považoval za otcova hlavního dědice. V případě krále to znamenalo, že jeho prvorozený syn zdědí trůn. Bůh však nikdy není limitován tradicí. Z dějin Izraele víme, že nejednou přehlédl prvorozeného a povolal si někoho jiného – někdy zvláštním způsobem, jindy kvůli okolnostem anebo rozhodnutím samotných prvorozených (Gn 4,1–5; 21,8–12; 25,21–34; 48,8–19; 1S 16,6–12).

Šalomoun nebyl Davidův nejstarší syn, proto nikdo nečekal, že se stane králem po otci. Nejstaršího syna Amnóna zabil jeho bratr Abšalóm. Zanedlouho nato byl během svého neúspěšného pokusu o převrat usmrčen i Abšalóm. A nyní čtvrtý syn v pořadí – Adonijáš – měl dojem, že trůn oprávněně patří jemu (1Pa 3,1–3). Adonijáš se poradil s Jóabem a Ebjátarem, kteří mu vyjádřili svoji podporu (1Kr 1,7).

Šalomoun byl mladší než Adonijáš a jeho rodinné pozadí nebylo kdovíjak slavné. Jeho matkou byla Bat-šeba, bývalá manželka Chetejce Urijáše, který byl zavražděn kvůli tomu, aby nevyšla najevo Davidova milostná aféra s Bat-šebou. Přesto Hospodin Šalomouna miloval (2S 12,24). Bylo jasné, že Bůh si ho vybral, aby se stal Davidovým nástupcem (1Pa 22,9.10). Ebjátar se zřejmě nedokázal smířit s veřejným skandálem, který by toto rozhodnutí vyvolalo, proto se radši vrátil zpět k tradici, což však bylo v protikladu s Boží zjevenou vůlí.

Tradice může být velmi pohodlná, protože člověka zbavuje odpovědnosti přemýšlet o věcech ve světle Boží zjevené vůle. Mnohem snadnější a „bezpečnější“ je jednoduše povědět: „Vždycky jsme to takto dělali.“

Aplikace

Jsi někdy v pokušení jednat spíše podle tradičních přístupů, na které jsi zvyklý, než znovu a znovu zkoumat, jaká je aktuální Boží vůle? Je ale „tradice“ nutně něčím nesprávným? Kdy je třeba se tradic držet, a kdy je čas je změnit?

Ebjátarův úděl

„Knězi Ebjátarovi král poručil: ‚Odejdi do Anatótu ke svým polím, neboť jsi propadl smrti. Dnes tě zabít nedám, protože jsi nosíval schránu Panovníka Hospodina před mým otcem Davidem a protože jsi snášel všechno, co snášel můj otec.‘ I zapudil Šalomoun Ebjátara, takže přestal být Hospodinovým knězem, a tak se naplnilo Hospodinovo slovo, které vyslovil proti domu Eliho v Šilu.“ (1Kr 2,26.27)

Po Davidově smrti a nástupu Šalomouna na trůn bylo potřebné některé věci dořešit. Když byl nad Adonijášem vyřknut rozsudek smrti (1Kr 2,13-25), zůstal ještě kněz Ebjátar, který tak věrně sloužil Šalomounovu otcovi. Jak se vůči němu zachovat, když i on měl účast na spiknutí proti Šalomounovi?

Povrchní přečtení tohoto textu v nás možná vzbudí dojem, že Ebjátar je nakopec zbaven svého postavení kvůli proctví vyřknutému v Šilu před více než sto lety (1S 2,30-36). Ale tento text nám chce ukázat, že Bůh zná naši budoucnost a ví, jak se budeme my a naši potomci rozhodovat. Proto dokáže předpovědět budoucnost. Bůh věděl, že tak, jako se Eliho synové svým chováním vyloučili z kněžského úřadu, jejich potomek Ebjátar bude také vyloučen, protože nebude ochotný akceptovat Boží rozhodnutí.

Podobný princip můžeme vidět i v novozákonní zprávě, která hovoří o Jidášovi (Mt 26,14–16.20–25). Ježíš věděl, že ho Jidáš zradí. To ho však nevedlo k tomu, aby Jidáše zavrhl. Jidáš patřil do kruhu dvanácti učedníků. Okusil Boží moc „z první ruky“. Ale Jidáš, podobně jako Ebjátar, nebyl připravený akceptovat Boží vůli. Zdá se, že o království, způsobu vlády a řízení měl podobné názory jako Ebjátar. Jidáš chtěl vidět Ježíše korunovaného za krále pozemského království. Zklamán odešel k náboženským představitelům a zradil svého skutečného Krále.

Boží předpověď se automaticky nestává Božím předurčením. Lidé mají možnost se rozhodnout, podobně jako Jidáš nebo Ebjátar. To, že Bůh zná tato rozhodnutí dopředu, neomezuje naši svobodu v rozhodování.

Možnost svobodně se rozhodnout je jedním z nejposvátnějších darů, jaké nám Bůh dal. Stálo ho to nesmírnou cenu – smrt Ježíše Krísta na kříži. (Kdybychom nedostali možnost svobodně se rozhodnout, nemohli bychom zvolit hřích a Ježíš by za nás nemusel zemřít.) Jak využíváš tento dar svobody? Přemýšlíš důkladně a modlíš se dostatečně za rozhodnutí, která máš udělat?

**Osobní
studium**

Aplikace

Podněty k zamyšlení

Inspirace

„Bůh si tě vyvolil pro velké a vážné dílo. Chce tě připravit, vyzkoušet, ověřit, přecítit a zušlechtit. Toto svaté dílo může být vykonáno jedině s pohledem upřeným na slávu, která patří výlučně Bohu. Je úžasné si jen pomyslet, že Bůh si vybral člověka, přivedl ho do úzkého společenství se sebou a dal mu poslání, které má převzít, a práci, kterou má pro něj vykonat. Slabý člověk se stává silným, bázlivý se mění v odvážného, nerozhodný a váhavý se stává odhodlaným člověkem, který se umí rychle rozhodnout. Je nepředstavitelné, že člověk je hoden přijmout pověření a poslání od Krále králů! Mohlo by se stát, že by ho světské ambice odlákaly od naplnění svatého poslání?“ (2SM 167)

Otázky k rozhovoru

Náměty k diskusi

- 1. Zamysli se nad životem krále Saula. Jak se mohlo stát, že tak obdarovaný člověk mohl tak mnoho promrhat? Jakých chyb se dopustil? Co se z toho můžeme naučit?*
- 2. Přemýšlej o tom, že Ježíš díky své lidské přirozenosti s námi dokáže soucítit v našich zápasech. Proč je to pro nás tak důležité?*
- 3. Jak byste mohli jako skupinka pomoci někomu, kdo ztratil někoho blízkého? Můžete udělat něco víc než mu vyjádřit slova útěchy? Jsou i takové případy, kde nemůžete udělat nic víc, „jen“ vyslovit slova útěchy?*
- 4. Jedna z těžkých otázek, které trápí křesťanské myslitele celá staletí, je otázka Božího předurčení a naší svobodné vůle. Jak Bůh dopředu ví, jak se rozhodneme? Opravdu se rozhodujeme svobodně? A pokud nemáme svobodu, jak potom můžeme být souzení nebo trestáni za naše činy? Kdosí chtěl vyřešit tento hlavolam tvrzením, že něco z našeho jednání musí zůstat Bohu neznámé, protože jinak by toto jednání nemohlo být svobodné. Jiní v tom nevidí žádný problém. To, že Bůh ví, co člověk udělá, žádným způsobem neovlivňuje jeho svobodu rozhodnout se. Diskutujte ve třídě o těchto otázkách s vědomím, že jejich řešení zřejmě nebude jednoduché. Důležité je však vědět, že jsme svobodné bytosti a Bůh, i když respektuje naše svobodné rozhodnutí, má všechno pod kontrolou.*

JÓAB – SLABOCH U MOCI

Základní verš

**„Člověku se všechny jeho cesty zdají přímé, ale srdce zpytuje Hospodin.“
(Př 21,2)**

Jóabův příběh je plný politiky, intrik, nesprávné věrnosti, žárlivosti a tvrdohlavosti. Představí se nám v něm vlivný vůdce, který k dosažení vlastních cílů použil nečestné metody. Jóab žil v době, kdy neexistovala dobrá administrativa ani spolehlivý sociální systém, který by lidem poskytoval jistotu. Silnější přežili, slabší nepozorovatelně vymizeli. V té době byl Jóab správcem a velitelem Davidova vojska.

Období soudců se vyznačovalo spory mezi rody a soupeřením mezi kmeny. Poté se na scéně objevuje král, který sjednocuje Izrael. Období králů začíná Saulem a upevňuje se vládou Davida a Šalomouna. Z Izraele se stává národ. Bible však ukazuje na skutečnost, že staletí života v rodovém zřízení se nedají odstranit z mysli lidí za 30 nebo 40 let. Jóabův život, jak ho popisuje Bible, je poznamenaný válkami, spory, ba až genocidou.

I když žijeme v jiné době a v jiných podmínkách, příběh Jóaba nám může pomoci objevit špatné stránky našeho charakteru. Prostřednictvím Jóabova negativního příkladu – byl velitelem Davidova vojska, zároveň však velkým slabochem – možná budeme schopni odhalit vlastní nedostatky a hledat Ježíše jako jediné řešení svých problémů.

Rodinná záležitost

„Onoho dne se strhl velmi tuhý boj. Abnér s izraelskými muži byl Davidovými služebníky poražen. Byli tam i tři Serújini synové Jóab, Abíšaj a Asáel. Asáel byl hbitých nohou jako gazela na poli. Pronásledoval Abnéra a neodbočoval od něho vpravo ani vlevo. Abnér se k němu obrátil a tázal se: ‚Ty jsi Asáel?‘ On odpověděl: ‚Jsem.‘ Abnér mu řekl: ‚Odboč vpravo nebo vlevo, zmocni se někoho z družiny a vezmi si jeho výzbroj.‘ Ale Asáel od něho nechtěl uhnout. Abnér domlouval Asáelovi ještě jednou: ‚Uhni ode mne; proč tě mám srazit k zemi? Jak bych se mohl podívat na tvého bratra Jóaba?‘ Protože odmítal uhnout, vrazil mu Abnér pod žebra kopí a kopí jím projelo. I padl tam a na místě zemřel.“ (2S 2,17–23)

„Tu přišel Jóab s veškerým vojskem, které bylo s ním. Jóabovi oznámili, že Abnér, syn Nérúv, přišel ke králi a ten že jej propustil a on pokojně odešel. Jóab vstoupil ke králi a optal se: ‚Co jsi to udělal? Když k tobě Abnér přišel, proč jsi ho nechal odejít? Znáš Abnéra, syna Nérova! Přišel tě oklamat. Chce znát tvé vycházení a vcházení, chce vědět o všem, co konáš.‘ Nato Jóab od Davida odešel a vyslal za Abnérem posly. Ti ho přivedli od cisterny v Sire zpět. David však o tom nevěděl. Když se Abnér vrátil do Chebrónu, uchýlil se s ním Jóab dovnitř brány, jako by s ním chtěl důvěrně promluvit. Tam mu zasadil ránu pod žebra, a tak zemřel za krev jeho bratra Asáela.“ (2S 3,23–27)

Osobní studium

Poté, co Saul a Jónatan zahynuli v boji, pomazali muži z Judova kmene bez váhání Davida za krále. Velitelem jeho vojska se stal právě Jóab. Jóabův protivník ve vojsku krále Saula byl Abnér, kterému se podařilo přežít boj, ve kterém Saul a jeho synové padli. Na útěku z tohoto boje jej však neuváženě pronásledoval Jóabův mladší bratr Asáel. Abnér ho několikrát varoval, ale prchlivý muž si nedal říct. Abnér ho nakonec zabil, což mu Jóab nemohl zapomenout.

Abnér si po nějakém čase uvědomil, že Íš-bóšet je velmi slabým králem a jeho panování nemá budoucnost. Proto přešel k Davidovi a navrhl mu, že pro něj získá ostatní kmény (2S 3,1–22). Jóab v té době u krále nebyl. Když se vrátil domů a zjistil, jak se věci vyvinuly, velmi ho to rozrušilo. Nakonec se rozhodl svého bratra pomstít a Abnéra zabil. Možná byl Jóab opravdu přesvědčený, že když Abnéra usmrtí, jedná v Davidově nejlepším zájmu.

Aplikace

Jóab si zřejmě tuto vraždu dokázal dobře zdůvodnit. Chtěl přece pomstít svého bratra a snad se i domníval, že jedná v zájmu svého krále. Přemýšlej na základě tohoto příběhu nad tím, zda i ty nemáš někdy tendenci omlouvat si, zdůvodňovat a ospravedlňovat zjevně nesprávné kroky ve svém životě. Jak se můžeš tohoto nebezpečí vyvarovat?

Cena hříchu

„Ráno David napsal Jóabovi dopis a poslal jej po Urijášovi. V tom dopise psal: ‚Postavte Urijáše do nejtuzšího boje a pak od něho ustupte, ať je zabít a zemře.‘ Jóab tedy obhlédl město a určil Urijášovi místo, o kterém věděl, že tam jsou vybraní válečníci. Vtom vytrhli mužové města a bojovali s Jóabem. Z lidu padlo několik Davidových služebníků, též Chetejec Urijáš našel smrt. Jóab poslal Davidovi zprávu o všem, co se v té bitvě stalo.“ (2S 11,14–18)

Zdá se, že David – v souvislosti se smrtí Abnéra – není ve stavu něco podniknout, i když nad ním veřejně truchlí a kárá Jóaba za jeho čin (2S 3,28–35). Aby se Jóab vyhnul možné odvěti, snaží se získat u Davida co největší přízeň. Chce v něm vzbudit dojem, že je nenahraditelný. Je připraven dělat pro Davida „špinavou práci“. Žel že taková snaha, kdy budujeme dojem nenahraditelnosti, místo abychom jednali čestně a správně, jde často proti vlastnímu svědomí. Když se to děje opakovaně, hlas našeho svědomí slábne, až nakonec nejsme schopni jej uslyšet v rozhodujících chvílích našeho života.

Hřích také ničí důvěryhodnost. V Davidově životě se tento princip potvrdil několikrát. Kvůli hříchu spáchanému s Bat-šebou a proti Urijášovi David není schopen vychovávat své syny a udržet si u nich autoritu (třebaže mu Bůh tento hřích odpustil). Když jeho nejstarší syn znásilní svoji nevlastní sestru (2S 13) a jeho druhý syn se stane vrahem (2S 13,23–39), David zůstane bezmocný s vědomím toho, že sám se dopustil podobných hříchů.

Jóab má stejný problém. Na jeho rukou ulpěla Abnérova krev, proto není schopen správně zareagovat a pomoci Davidovi ušetřit život dobrého člověka. A tak Jóab přidává do svého záznamu zločinů další – vraždu Urijáše. V 2S 11,17 si můžeme všimnout, že Urijáš není jedinou obětí tohoto vražedného spiknutí. Jóab vysílá na vyhlédnuté kritické místo několik dalších mužů, aby celá věc vypadala autentičtěji.

Jóab poslechne Davidovy rozkazy, i když jsou v rozporu s Božími příkázáními. Pokud mu to přinese prospěch a zisk, nijak zvlášť neřeší základní morální zásady. Po nějaké době, v době Abšalómovy vzpoury, dostane od svého krále opět jasné nařízení – tentokrát má ušetřit Abšalómův život (viz 2S 18,5–15). Jelikož se ale obává, že by jej mohl Abšalóm do budoucna ohrožovat, rozhodne se opět hájit sobecky pouze své zájmy a navzdory královu příkazu jeho syna zabije.

Jóabův příběh ukazuje na sílu sobectví v životě člověka, která jej dokáže spoutat a odvést daleko od Boha. Vnímáš toto nebezpečí i ve svém životě? Hrozí i křesťanům? Nakolik se necháš při svých rozhodováních ovlivňovat tím, co pro tebe bude ekonomicky či společensky výhodné? Jak se dostat z této spirály špatných rozhodnutí ven?

**Osobní
studium**

Aplikace

Jóab jako politik

„Jóab (...) poznal, že král je Abšalómovi nakloněn. Poslal tedy Jóab do Tekóje pro moudrou ženu a řekl jí: ‚Předstírej smutek, oblékni si smuteční šaty a namaž se olejem. Vydávej se za ženu, která již po mnoho dní drží smutek nad mrtvým. Předstoupíš před krále a promluvíš k němu takto.‘ A Jóab ji naučil, co má mluvit. Tekójská žena s králem promluvila. Padla tváří k zemi, klaněla se a zvolala: ‚Pomoz, králi!‘ Král se jí zeptal: ‚Co je ti?‘ Ona odvětila: ‚Ach, jsem ovdovělá žena, muž mi zemřel. Tvá otrokyně měla dva syny. Ti se spolu na poli pohádali a nebylo nikoho, kdo by je od sebe odtrhl. Jeden udeřil druhého a usmrtil ho. A teď celé příbuzenstvo povstalo proti tvé otrokyni a žádají: ‚Vydej nám bratrovraha, ať ho usmrtíme za život jeho bratra, kterého zavraždil...‘ (...) Král prohlásil: ‚Kdo by proti tobě mluvil, toho přiveď ke mně a víckrát se tě nedotkne. (...) Jakože živ je Hospodin, ani vlas tvého syna nepadne na zem!‘ Žena odvětila: ‚Nechť smí tvá otrokyně králi, svému pánu, povědět ještě něco. (...) Proč ty smýšlíš právě tak proti Božímu lidu? Když král vyslovil toto slovo, jako by obvinil sebe, že neumožnil návrat tomu, kterého zahmal. Vždyť jsme smrtelní, jsme jako po zemi rozlitá voda, která se nedá sebrat. Bůh však nechce život odejmout a velmi se rozmyšlí, aby zapuzeného od sebe zapudil nadobro...“ (2S 14,1–17)

Osobní studium

V 2S 13 čteme o Abšalómově vraždě svého nevlastního bratra Amnána. Amnón se provinil tím, že znásilnil svoji nevlastní sestru Támar, Abšalómovu sestru. Zdá se, že David, ochromený vzpomínkou na svůj vlastní hřích, nebyl schopen udělat spravedlnosti zadost. Abšalóm proto vzal věci do svých rukou a vykonal pomstu za znásilnění svojí sestry. Po smrti Amnána, Davidova nejstaršího syna, byla řada na Abšalómovi, aby zdědil trůn. V Davidovi se trhalo srdce žalem nad mrtvým synem a láskou k Abšalómovi. Naříkal, protože si uvědomoval, že to všechno má kořeny v jeho vlastním hříchu.

Do této situace se rozhodl zasáhnout Jóab. Použil k tomu moudrou ženu z Tekóje. Příběh, který Jóab vložil do úst této ženy, prozrazuje, že Jóab věděl o Boží velké lásce k hříšníkovi. Žel že v jeho případě zůstalo jen u rozumového poznání. Jeho jednání se i nadále vyznačovalo pomstami a nedostatkem odpuštění. Jóab se ve svém životě stal imunní vůči Boží lásce. Všim, dokonce i náboženstvím, sledoval určitý politický cíl a dokázal ho využít k vlastnímu zviditelnění. Jóabův zásah však v konečném důsledku vyvolal strašnou vypouru, která skončila občanskou válkou.

Aplikace

Jak snadno dovolíme, aby se osobní ambice, pýcha a touha po sebevyvyšování staly motivem našeho jednání! Jak se můžeš naučit odhalit v sobě tyto tendence? Jak je s Boží pomocí překonat dřív, než ony zničí nás?

Žít mečem

„Král poručil Amasovi: ‚Do tří dnů mi svolaj judské muže. I ty se sem dostav.‘ Amasa šel Judu svolat, ale promeškal určenou lhůtu. I řekl David Abišajovi: ‚Šeba, syn Bichrího, nám teď bude škodit více než Abšalóm. Ihned vezmi služebníky svého pána a pronásleduj ho, aby si nenašel opevněná města a neunikl našim očím.‘ Za ním vytáhli Jóabovi muži, Keretejci a Peletejci i všichni bohatýři. Vytáhli z Jeruzaléma, aby pronásledovali Šebu, syna Bichrího. Byli právě u velikého kamene, který je v Gibeónu, když k nim přišel Amasa. Jóab byl přepásán přes své odění a šat; měl pás s mečem v pochvě připnutý na bedrech; když vycházel, meč se povysunul. Jóab Amasovi řekl: ‚Pokoj tobě, můj bratře!‘ A pravou rukou vzal Jóab Amasu za bradu, aby ho políbil. Amasa však přitom nedal pozor na meč v Jóabově ruce. Ten ho bodl pod žebra, takže mu vnitřnosti vyhřezly na zem; aniž mu dal druhou ránu, zemřel.“ (2S 20,4–10)

Amasa a Jóab byli bratrance (2S 17,25). Amasa byl velitelem Abšalómova vojska. Poté, co Jóab neuposlechl Davidův příkaz o Abšalómovi (2S 18,5.14), David měl v plánu se zbavit Jóaba a slibuje Amasovi vysoké postavení v armádě (2S 19,13.14). Nakonec, půdu pro vzpouru připravil Jóab svými plány a pletichami. Tento Davidův plán zřejmě nebyl motivován jen hněvem vůči Jóabovi (který úmyslně neuposlechl králův příkaz a zabil jeho syna). Ustanovení Amasa byl také politický tah, který měl signalizovat smíření pro zbytek Abšalómova vojska.

David ignoruje Jóaba, protože slíbil velení vojska Amasovi. Teď vysílá Amase, aby shromáždil vojsko a připravil novou vzpouru. Amasovi se však nepodaří dodržet časový limit. David se proto obrací na Abišaje, Jóabova bratra. V této kritické chvíli povolá radši Abišaje než Jóaba.

Jóab a Amasa se nakonec setkají a podobným způsobem, jako zavraždil Abnéra, Jóab usmrtí i Amasa. Biblický pisatel zdůrazňuje neočekávanost útoku (2S 20,8–10). Jóab chladnokrevně zavraždí svého bratrance jen proto, že on sám už není tím obdivovaným hrdinou, který určuje dění v království.

Osobní studium

Všimni si Jóabova pokrytectví ve způsobu, jak zradil Amase. Jak opatrní musíme být, abychom nezradili někoho, kdo nám důvěřuje, a tuto důvěru nezneužili v jeho neprospěch! Jak snadné je v takovémto případě jednat podle zlatého pravidla z Mt 7,12?

Aplikace

Jóabova poslední pozice

„Král David zestárl a dosáhl vysokého věku. (...) Adonijáš... se vynášel: ‚Kralovat budu já.‘ A opatřil si vůz, koně a padesát mužů, kteří běhali před ním. Otec ho po celý ten čas nezarmoutil otázkou: ‚Co to děláš?‘ Také on byl velmi pěkné postavy; narodil se po Abšalómovi. Dohodl se s Jóabem, synem Serújíným, a s knězem Ebjátarem. Ti Adonijáše podporovali.“ (1Kr 1,1–7)
„I utekl Jóab ke stanu Hospodinovu a chytil se rohů oltáře... Proto Šalomoun poslal Benajáše, syna Jójadova, s rozkazem: ‚Jdi a skol ho!‘ Benajáš tedy přišel ke stanu Hospodinovu a řekl: ‚Toto praví král: Jdi odtud!‘ Ale on odpověděl: ‚Nikoli, zemřu zde.‘ Benajáš tedy vyřídil králi tuto odpověď: ‚Jóab řekl toto a odpověděl mi takto.‘ Král mu nařídil: ‚Učiň, jak řekl. Skol ho! Potom ho pohřbi. Tak sejmeš ze mne a z domu mého otce vinu za krev, kterou Jóab bezdůvodně prolil.“ (1Kr 2,28–31)

Osobní studium

David je už starcem, který se v noci nemůže zahřát. Vyhledají proto krásnou ženu, která se o něj osobně stará. Biblický autor zdůrazňuje, že král s ní nežije sexuálním životem (1Kr 1,1–4), což jen podtrhuje jeho starobu a nemohoucnost. David „nepozná“ nejen mladou Abišag, ale ani to, co se děje v jeho království. Adonijáš, nejstarší ze zbylých synů, se proto rozhodne, že je čas postarat se o vlastní korunovaci. V této chvíli se na scéně znovu objevuje Jóab, který se velmi aktivně přidá k tomuto pokusu o převrat.

Zdá se, že Jóab nebere Pána Boha vůbec v úvahu. I když možná měl kompletní informace o Bohu, Bůh nesehrával v jeho životě žádnou roli. Jóab si myslel, že může žít, jak se mu zlíbí, a uniknout před důsledky. Zapomněl na to, že Bůh není jako David.

I když odplata za zlé věci často nepříjde hned, jednoho dne na ni dojde; a pokud se tak nestane v tomto životě, pak jistě při posledním soudu. Každý z nás může potvrdit pravdivost slov: „Co člověk zaseje, to také sklídí“ (Ga 6,7).

Před posledním soudem je vždy člověku nabídnuta milost. Jóab dostává poslední šanci – Šalomoun ho nepotrestá za spikleneckou domluvu s Adonijášem, ale nechá ho v jeho pozici. Jóab však nemá výčitky svědomí ani potřebu se za tuto zradu omluvit. Naopak, angažuje se v druhém pokusu o převrat. Když ani ten nevyjde, Jóab si konečně uvědomí vážnost své situace. Uteče do svatyně a chytí se rohů oltáře. Zapomněl však, že oltář je útočištěm jen pro ty, kteří se dopustili neúmyslné vraždy (Ex 21,14). Jóabova nevyznaná minulost ho nakonec „doběhne“. Člověk, který „žil mečem“, mečem i umírá (1Kr 2,28–35).

Aplikace

I když se Jóab účastnil spikleneckých dohod, byl ctižádnostivý a zákeřný, všechno mu mohl Bůh odpustit, kdyby k němu přišel ve víře a s pokorou a vykonal pokání. Jak jsi na tom se svými nedostatky? Bůh ti nabízí odpuštění. Jsi ochoten jej o ně poprosit?

Podněty k zamyšlení

„Měli bychom nejen mít pravdu, ale i dovolit, aby ona měla nás. To znamená mít pravdu v sobě a být v této pravdě. Jestliže se tak stane, náš život a charakter budou zjevovat to, že v nás pravda působí – že nás posvěcuje a morálně uzpůsobuje pro společenství nebeských andělů v království slávy. Pravda, kterou máme, je z nebe. Když se tato víra usídí v srdci, spustí proces očišťování. Víra Ježíše Krista totiž nikdy nedělá člověka hrubým a drsným; nikdy ho nedělá lhostejným nebo bezcitným. Pravda nebeského původu, která přichází od Boha, člověka povznáší a posvěcuje, dělá ho zdvořilým, laskavým, srdečným a čistým. Zbaví ho jeho tvrdého srdce, sobectví a lásky ke světu a očistí ho od pýchy a hříšných tužeb.“ (E. G. Whiteová, 1ST 66)

Inspirace

Otázky k rozhovoru

1. *Do jaké míry bychom měli být věrní své rodině, zaměstnavateli, vlasti? Jaké jsou hranice v těchto důležitých vztazích?*
2. *Ještě jednou si přečti uvedený citát od Ellen Whiteové. Jaký důkaz vidíš ve svém životě o tom, že jsi v pravdě a že tě pravda vlastní? I když je důležité soustředit se na Krista a ne na sebe, musíme být čestní vůči sobě v tom, zda skutečně žijeme ve víře (2K 13,5).*
3. *Mnoho zla nadělali v dějinách ti, co tvrdili: „Já jsem jen poslouchal rozkazy.“ Jak se jako křesťané máme zachovat, když dostaneme příkaz udělat něco, o čem víme, že je to špatné? A co je ještě důležitější: Jak získat víru, která nám v těchto případech pomůže neuposlechnout tyto rozkazy, i když nás to bude něco stát?*
4. *Je to reálné nebo dokonce možné odpustit a zapomenout, když nám někdo ublížil? Co jsme se při tomto studiu naučili o odpuštění, nedostatku odpuštění a důsledcích neodpuštění?*

Náměty
k diskusi

RISPA – VLIV VĚRNOSTI

Základní verš

„Přikryje tě svými perutěmi, pod jeho křídly máš útočiště; pavézou a krytem je ti jeho věrnost.“ (Ž 91,4)

Příběh Rispy je příběhem ženy, která – i když stála v ústraní – přece sehrála důležitou roli. Přímou zmínku o ní nacházíme jen ve dvou biblických textech – a oba se vážou k ranému období Davidovy vlády, pravděpodobně před aférou s Batšebou (2S 11). Většina biblických komentářů se shoduje v tom, že příběhy popisované v 2S 21–24 časově nenásledují po 2S 20. Poskytují nám cenné informace, které však nezapadají do dějové linie Davidova života.

Rispa se objevuje na scéně Davidova příběhu jen okrajově. Jako žena a konkubína předešlého krále neměla před sebou dobrou perspektivu – budoucnost se zdála bezútešná a ponurá. Její dva synové byli mrtví a širší rodině jejího zesnulého „manžela“ hrozilo vyhubení. Rispa však nesedí v koutě a nenaříká nad neštěstím, které ji postihlo. Jedná skutečně šlechetně. Díky její přítomnosti ve dvou rozhodujících okamžicích Davidova života se z něj stává vlastenec a člověk, který ovlivní výběr budoucího krále, a tím i dějiny národa. Od Rispy se můžeme naučit něco velmi důležitého – totiž že věrnost není podmíněna okolnostmi ani „štěstím“ či „neštěstím“, které nás v životě potkají. Věrnost je bezvýhradné rozhodnutí dělat to, co je správné, bez ohledu na to, co to bude stát.

Královská konkubína

„Saul míval konkubínu jménem Rispa, dceru Ajovu.“ (2S 3,7; B21)

Rispa je v Bibli představena jako „konkubína“ krále Saula. Toto dnes už trochu starobylé slovo označovalo jakousi „oficiálně tolerovanou milenku“ či ženu, s níž muž žil a měl děti, i když byl ženatý se svou zákonnou manželkou. Za konkubíny (družky, ženiny) si muži často brali otrokyně nebo rodinné služky s tím cílem, aby jim porodily dědice. Když porodily chlapce, jejich pozice a postavení ve společnosti se podobaly postavení zákonných manželek. Muž byl považován za manžela své družky (Sd 20,4); jejich děti jsou v rodokmenech (Gn 22,24) a dostaly podíl na dědictví (Gn 25,5.6). Je zajímavé, že o družkách čteme většinou v patriarchální době; v raném období monarchie družky patřily do královny domácnosti.

Rispa, jejíž jméno znamená „žhavý uhlík“ (viz Iz 6,6, kde je použito stejné slovo), patřila k domácnosti a rodině Íš-bóšeta („muže hanby“), jediného syna, který zůstal po Saulovi. Už to, že biblický pisatel vzpomíná jméno jejího otce (dcera Ajova), naznačuje, že její rodina měla určité postavení a nebyla to tedy otrokyně. Je ironií, že v Saulově rodokmenu se jméno jeho syna vyskytuje v jiné podobě – jako Ešbaal („muž Baalův“, 1Pa 8,33; Baal bylo kenaanské božstvo). Jméno použité v 2S 2,8–12 může být jemnější urážkou tohoto syna: biblickému autorovi zřejmě bylo trapné použít pro příslušníka Saulova domu jméno „muž Baalův“, proto používá „muž hanby“.

Situace, ve které se Rispa nachází, má daleko k ideálu. I když patří do Saulovy rodiny a Íš-bóšetovi, Saulovu potomkovi, pomáhá schopný generál Abnér, jako bývalá Saulova konkubína nemá žádnou jistotu. Zdá se, že svoji budoucnost nemá ve svých rukou. Proti ní stojí okolnosti, které nemůže příliš ovlivnit.

**Osobní
studium**

Z kontextu Bible je zřejmé, že život s konkubínou je v jasném rozporu s Božím ideálem pro vztah mezi mužem a ženou. A přesto byl Bůh ochoten provázet životem tuto ženu, která v takovém vztahu žila, a ještě ji použil pro svůj plán. V čem tě může toto vědomí povzbudit? Můžeme ale její příklad použít jako omluvu pro život v hříchu?

Aplikace

Zmínka o jejím jménu mění dějiny

„Během boje mezi domem Saulovým a Davidovým získával Abnér v Saulově domě stále silnější postavení. Saul míval konkubínu jménem Rispa, dceru Ajovu. Saulův syn Íš-bóšet řekl Abnérovi: ‚Jak to, že jsi spal s konkubínou mého otce?‘ Ta slova Abnéra rozzuřila. ‚Copak jsem nějaká judská psí hlava?‘ odpověděl. ‚Doteď jsem domu tvého otce Saula, jeho bratrům i přátelům prokazoval oddanost a nevydal jsem tě do Davidových rukou. A ty mě dnes budeš obviňovat kvůli téhle ženě? Ať mě Bůh potrestá a ještě mi přidá, jestli se k Davidovi nezachovám podle toho, co mu přísahal Hospodin – že království bude odňato domu Saulovu a Davidův trůn bude nastolen nad Izraelem i Judou od Danu až po Beer-šebu!‘ Potom už se Íš-bóšet neodvážil říct Abnérovi ani slovo – tak se ho bál.“ (2S 3,6–11; B21)

Osobní studium

V 2S 3,6–10 čteme, že Íš-bóšet, „muž hanby“, obviňuje generála Abnéra, že spal s družkou jeho otce Saula. Na základě Abnérovy ostré reakce usuzujeme, že šlo o velmi vážný útok nebo urážku.

V této události Rispa nehraje žádnou aktivní roli; děj se soustředí na Abnéra a Íš-bóseta. Nakonec, ona je jen družka. Zdá se, že je jen „pěšákem“ v boji mezi dvěma muži. Biblický text zcela jasně neříká, zda s ní Abnér skutečně spal ve snaze uchvátit trůn. To, že se tak rychle rozhodl přejít k Davidovi, naznačuje, že to byla spíše zlá pomluva, která udělala rozruch na improvizovaném královském dvoře v Machanajimu. Kdyby chtěl být skutečně králem Izraele, byl by se tak ochotně a pohotově přidal k vojákům Davida, Hospodinova pomazaného?

Abnér vyhrožuje, že přejde k Davidovi (2S 3,9.10.12). Íš-bósetovo obvinění vede Abnéra k tomu, že přísahá věrnost Davidovu domu, což jen dopomůže k pádu Saulova domu (2S 4). V pozadí této dějinné změny v podstatě stojí Rispa. I když nehraje v této události aktivní roli, je velmi důležitá.

Nebýt Abnérovy reakce na Íš-bósetovo obvinění, válka mezi těmito dvěma soupeři by pravděpodobně trvala mnohem déle. Nevíme, co bylo s Rispa dále. Znovu se objevuje až v Davidových vzpomínkách v 2S 21,1–14, kde opět plní nenápadnou, ale velmi důležitou roli ve sjednocení kmenů a stran.

Aplikace

I my se můžeme někdy ocitnout podobně jako Rispa v okolnostech, které nejsou v naší moci změnit. Připadal sis už někdy také jako oběť okolností? Dokážeš v takové chvíli vnímat, že Bůh má přesto vše ve svých rukou a může i tebe použít pro velké věci?

Spravedlivý trest?

Za dnů Davidových byl hlad po tři roky za sebou. David tedy vyhledal Hospodinovu tvář. Hospodin řekl: ‚Na Saulovi a jeho domu lpí krev, protože dal povraždit Gibeónany.‘ Král předvolal Gibeónany a promluvil k nim. Gibeónané nejsou z Izraelců, nýbrž ze zbytku Emorejců, jimž se Izraelci zavázali přísahou, ale Saul je usiloval vybit ve svém zánici pro Izraelce a Judu. David se Gibeónanů tázal: ‚Co mám pro vás udělat? Jak dosáhnu smíření, abyste dobrořečili Hospodinovu dědictví?‘ Gibeónané mu odvětili: ‚Co se týče Saula a jeho domu, nejde nám o stříbro a zlato, ani nám nejde o to, aby byl usmrčen kdokoli z Izraele.‘ Právil: ‚Co řeknete, to pro vás udělám.‘ Odpověděli králi: ‚Za toho muže, který nás zamýšlel zničit a vyhladit, aby po nás v celém izraelském území nic nezůstalo, nechť je nám vydáno sedm mužů z jeho synů a my jim zpřerážíme údy v Gibeji Saula, někdejšího Hospodino-va vyvoleného, kvůli Hospodinu.‘ Král prohlásil: ‚Vydám je.‘“ (2S 21,1–6)

V Izraeli nastal hlad. Bible se zmiňuje o dlouhém období bez deště. Takové sucho rozhodně nebylo běžnou součástí tamějšího života. A protože lid věřil, že je to Bůh, kdo dává dešť a kdo ho zadržuje, Davidovi nezbylo než „vyhledat Hospodinovu tvář“ (verš 1). Nevíme, jakým způsobem dostal od Pána Boha odpověď, ale z obsahu je jasné, že na Saulovi a jeho domě lpěla krev (2S 21,1). Tento text zní problematicky a mezi teology vyvolává mnoho diskusí. Kde je v tomto případě Boží spravedlnost? Je spravedlnost něco kolektivního, anebo něco individuálního? Proč by měli nevinní trpět za chybu krále Saula?

Odpověď na tyto otázky není snadná. Text ale zdůrazňuje velmi důležitý princip. Některé věci, například přijetí daru spasení, závisí výhradně na našem osobním rozhodnutí. Nikdo nepřijde o věčný život kvůli chybě jiného. V každodenním životě však platí, že naše činy a rozhodnutí mají často zásadní dopad na lidi okolo nás. Když v Jeruzalémě vládli věrní králové, Judsko se řídilo podle Božího zákona. Naopak nevěrní králové způsobili Izraeli mnoho problémů.

V Bibli není zmínka o Saulově pokusu vyhubit Gibeónské. Zpráva o pomstě kněžskému městu Nób (1S 21) však naznačuje, že toho byl schopen. Saulova horlivost se zdá být navenek dobrá (vždyť Gibeónané byli cizinci), ale ignorovala slib bezpečí, který byl tomuto malému národu dán už před staletími (Joz 9,15–21). Boží hodnocení tohoto činu dosvědčuje, že Bůh si věrnosti a dodržení slibu velmi cení. Jak dále uvidíme, Rispa je pro nás (i krále Davida) příkladem věrnosti.

Osobní studium

I když docela nerozumíme tomu, proč nastal v zemi kvůli Saulovým hříchům hlad, vždy musíme pamatovat na to, že naše jednání má své důsledky. Zažil jsi už to, že na jiné dopadly důsledky tvých chyb? A trpěl jsi ty kvůli jiným? Jak se s tím jako křesťan vyrovnáváš?

Aplikace

Věrnost je způsob života

„(Gibeónané) odpověděli králi: ‚Za toho muže, který nás zamýšlel zničit a vyhladit, aby po nás v celém izraelském území nic nezůstalo, nechť je nám vydáno sedm mužů z jeho synů a my jim zpřerážíme údy v Gibeji Saula, někdejšího Hospodinova vyvoleného, kvůli Hospodinu.‘ Král prohlásil: ‚Vydám je.‘ Král však ušetřil Mefibóšeta, syna Jónatana, syna Saulova, pro přísahu ve jménu Hospodinově, která byla mezi nimi, totiž mezi Davidem a Jónatanem, synem Saulovým. Král vzal dva syny Rispy, dcery Ajovy, jež porodila Saulovi, Armóna a Mefibóšeta, a pět synů Saulovy dcery, Mikaliny sestry, které porodila Adrielovi, synu Barzilaje Mechólatského, a vydal je Gibeónanům do rukou. Ti jim zpřeráželi údy na hoře před Hospodinem. Tak jich najednou padlo sedm. Byli usmrčeni v prvních dnech žně, když se začal žít ječmen. Rispa, dcera Ajova, vzala žíněné roucho a rozprostřela si je na skále; zůstala při nich od začátku žně, dokud je neskropila voda z nebes; nenechala na ně sedat nebeské ptactvo ve dne ani polní zvěř v noci.“ (2 S 21,5–10)

Osobní studium

David vyhoví žádosti Gibeónanů a vyhledá sedm Saulových potomků. A tady se opět setkáváme s Rispu. Její dva synové, které porodila Saulovi, jsou také mezi těmi, kteří byli vybráni, aby byli popraveni kvůli „smíření“. V 2S 21,3 je „smíření“ vyjádřeno zvláštním hebrejským výrazem, který se používá speciálně k vyjádření usmíření. Nacházíme ho také v kontextu např. Dne smíření v Lv 16.

David připomíná slib, který dal svému příteli Jónatanovi (1S 20,12–17), proto nevydá Gibeónanům Mefibóšeta, Jónatanova syna. Tento biblický text vyzdvihuje jednu důležitou myšlenku – i když Saul porušil slib, který dali Izraelci Gibeónanům, David respektuje slib, který dal Jónatanovi – a to dokonce i po jeho smrti.

Tím, že autor opět vzpomíná jméno Rispinu otce, chce vyzdvihnout, jak velmi si váží toho, co Rispa dělá (2S 3,7), v protikladu k Davidovi, o kterém se text ani nezmiňuje jako o králi a neuvádí ani jeho původ.

Jen stěží si umíme představit Rispinu bolest a žal, který prožívá, když hlídá sedm popravených těl. Z rezné látky si udělá provizorní přístřešek a dává pozor na rozkládající se těla a chrání je před znesvěcením ptáky a divou zvěří. Rispa je nechrání jen několik dnů. Z textu vyplývá, že těla hlídala mnoho týdnů, až dokud nezačal padat podzimní déšť. Rispa není jen obětavá matka. V příběhu, v němž se o věrnosti mužů příliš mluvit nedá, vyniká jako pozoruhodný příklad věrnosti.

Věrnost a vlastenectví

„Davidovi bylo oznámeno, co učinila Rispa, dcera Ajova, ženina Saulova. David šel a vzal kosti Saulovy i kosti jeho syna Jónatana od občanů Jábeše v Gileádu, kteří je potají odnesli z béršanského prostranství, kde je pověsili Pelištejci v den, kdy porazili Saula v pohoří Gilbóa. Přinesl odtamtud kosti Saulovy a kosti jeho syna Jónatana. Pak posbírali kosti těch, jimž byly zpřeráženy údy, a pochovali je s kostmi Saula a jeho syna Jónatana v zemi Benjamínově v Sele, v hrobě jeho otce Kíše. Vykonali všechno, co král přikázal. Bůh potom přijal prosby za zemi.“ (2 S 21,11–14)

Někdo Davida upozornil na Rispinu věrnost. Biblický autor přitom opět uvádí jméno jejího otce. Rispa není nějaká matka, je to dcera Ajova a vedlejší žena Saulova. Zdá se, že to, že je „na hoře před Hospodinem“, blízko sedmi mrtvých těl, podnítl Davida k velmi důležitému rozhodnutí – rozkáže řádně pochovat Saula, Jónatana a Saulovy potomky.

Mnohé národy, s kterými Izrael sousedil, pokládaly náležitý pohřeb za nevyhnutelný předpoklad toho, aby mohli zesnulí přijít na místo, kde bohové vykonají spravedlivý soud. Egyptské pyramidy, jež sloužily k pohřbívání faraonů, svědčily o významu pohřbu v egyptské kultuře. Naopak pohřební praktiky u Izraelců nebyly tak propracované, protože bibličtí autoři považují smrt za stav, kdy si člověk nic neuvědomuje (Kaz 9,5.6). Tento pohřeb je však velmi důležitý, protože znamená konec mezikmenových bojů a klade základy pro sjednocení Izraele.

Je zajímavé, že hlad nekončí po popravě sedmi Saulových potomků. Bůh odpovídá na prosbu za zemi až poté, co se David postará o důstojné místo odpočinku pro tělesné ostatky Saula a jeho potomků. Jinými slovy, i když jsou právo a spravedlnost důležitými prvky našeho vzájemného soužití, je nezbytné usilovat také o smíření. Rispin příklad věrnosti dokonce i v tak beznadějně a zoufalé situaci vede k věrnosti a smíření ve větším rozsahu – k započetí procesu uzdravování ran z bojů mezi kmeny.

Z Rispina příkladu v tomto rozhodujícím okamžiku Davidovy vlády se můžeme naučit jeden velmi důležitý princip, který se opakuje v dějinách: Samotné okolnosti z člověka neudělají Boží dítě, ale ani ho nezlomí. Spíše je to tak, že svými vlastními rozhodnutími pro dobro anebo pro zlo určujeme, zda budeme pouhými pěšáky anebo zda svojí tichou věrností mocně ovlivníme životy lidí okolo nás. Svojí věrností Rispa výrazně ovlivnila další vývoj dějin národa.

Osobní studium

Rispa, vedlejší žena Davidova nepřítel, svým jednáním velmi silně ovlivnila Davida. Jaký je asi náš vliv na druhé? Přemýšlej o těch, kteří žijí kolem tebe. Jak můžeš šířit lepší vliv než dosud?

Aplikace

Podněty k zamyšlení

- Inspirace** „Evangelium je poselství míru. Křesťanství je systém, který mohl přinést pokoj, soulad a štěstí celému světu, kdyby jej lidé přijali a řídili se jím. Kristovo náboženství spojuje do úzkého bratrského svazku všechny, kdo je přijmou.“ (VDV 35;GC 47)
- „Jedna věc je číst a učit se z Bible a něco jiného je vštěpovat si její životodárné a posvěcující principy do srdce. Bůh v Kristu smířil svět se sebou. Jestliže ti, kteří tvrdí, že jsou jeho následovníky, se hádají, rozcházejí a neprojevují si navzájem láskyplný a soucitný zájem, nejsou posvěceni Bohem. Ve svých srdcích nemají jeho lásku.“ (RaH, 17. 3. 1910)

Otázky k rozhovoru

- Náměty k diskusi**
- 1. Přemýšlejte o tom, jak můžeme přiblížit Boží věrnost lidem, kteří Boha osobně neznají.*
 - 2. Co je věrnost? Definuujte ji s pomocí biblických postav, které použijete jako příklady věrnosti.*
 - 3. Mnohokrát se nám zdá, že jsme bezmocní a nemáme šanci cokoli změnit. Co se můžeme naučit od ženy, jako byla Řispa, která se i přes nepříznivé okolnosti zachovala tak věrně?*
 - 4. Konkubíny Božích mužů? Děti trpící za hříchy svých otců? Tento příběh nechává v současném čtenáři mnoho nezodpovězených otázek. Ale žít vírou znamená žít i s nezodpovězenými otázkami. (Kdybychom znali všechny odpovědi, zřejmě bychom už nepotřebovali víru.) Jak ses naučil žít s nezodpovězenými otázkami? Co ses při tom naučil? Jak bys mohl pomoci člověku, který zápasí s pochybnostmi, ale odpovědi zatím nepřicházejí?*
 - 5. Přemýšlej o moci příkladu. Kdo je vzorem v naší zemi či společnosti? Představuje příklad dobrý, nebo špatný? A co tvůj vlastní příklad? Jaký vliv máš na ty, kteří pozorují tvé chování? Je odlišný tvůj příklad doma od příkladu ve sboru nebo na veřejnosti? Byli by ti, co obdivují tvůj příklad na veřejnosti, nemile překvapeni, kdyby tě viděli doma?*

BOŽÍ MUŽ

poslušnost není jen jednou z možností

Základní verš

„Toho si buďte především vědomi, že žádné proroctví v Písmu nevzniká z vlastního pochopení skutečnosti. Nikdy totiž nebylo vyřčeno proroctví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, posláni od Boha.“ (2Pt 1,20.21)

Tento týden budeme studovat jeden z nejzvláštnějších příběhů Starého zákona. Když si celý příběh zběžně přečteme, dočteme se o bezbožném králi, prorokovi, který měl zakázáno jíst a pít, oltáři, který praskl, o starém prorokovi, který obelhal muže Božího, a nebezpečném, ale přitom vybíravém lvovi.

Tento příběh se odehrává v prvních letech rozděleného království, v době politického a náboženského napětí. Za vlády Jarobeáma (který dostal Boží požehnání, 1Kr 11,29–39) se deset kmenů Izraele oddělilo od Rechabeáma, Šalomounova syna a dědice Davidova trůnu. V zemi vládla napjatá atmosféra. Schylovalo se k válce. V této nestabilní době poslal Bůh svého proroka ke králi Jarobeámovi s konkrétním poselstvím. Proroctví se týkalo modloslužby v severním království, které se v konečném důsledku stalo i příčinou jeho zániku.

V tomto příběhu o bezejmenném prorokovi se skrývá důležitá myšlenka o tom, jak vážně Bůh vnímá naši poslušnost. I přes mnohé nezodpovězené otázky nám tento příběh ukazuje, že jakékoli evangelium, které nevede bezprostředně k poslušnosti Bohu, je falešné.

Náboženství přizpůsobené prostředí

„Jarobeám vystavěl Šekem v Efrajimském pohorí a usadil se v něm. Odtud vyšel a vystavěl Penúel. Pak si Jarobeám v srdci řekl: ‚Nyní by se mohlo království navrátit k Davidovu domu. Kdyby tento lid chodil slavit obětní hody do Hospodinova domu v Jeruzalémě, obrátilo by se srdce tohoto lidu k jejich pánu, judskému králi Rechabeámovi. Mne by zabili a vrátili by se k judskému králi Rechabeámovi.‘ Král se poradil a dal udělat dva zlaté býčky a řekl lidu: ‚Už jste se dost nachodili do Jeruzaléma. Zde jsou tvoji bohové, Izraeli, kteří tě vyvedli z egyptské země!‘ Jednoho býčka postavil v Bét-elu a druhého dal do Danu. To svádělo lid k hříchu...“ (1Kr 12,25–30)

Osobní studium

Po Šalomounově smrti došlo v důsledku neslavného Rechabeáмова rozhodnutí k rozdělení národa na dvě království – král Jarobeám vládl v severním Izraeli a Rechabeám v Judsku (1Kr 12).

Nějaký čas po rozdělení uvedl Jarobeám severní Izrael do velkého nebezpečí. Neúmyslně odvedl národ od uctívání Boha k modloslužbě. Vedly ho k tomu politické cíle. Zřídil dvě bohoslužebná centra – jedno v Bét-elu a druhé v Danu. Tvrdil, že chce Izraelcům zjednodušit život, aby kvůli bohoslužbě nemuseli cestovat až do Jeruzaléma. Zlatá telata měla být prostě jen viditelnou připomínkou Pána Boha (ne zobrazením). Obyčejnému Izraelci se díky tomu měla stát bohoslužba věrohodnější. Co však začalo jako politický tah, vedlo k přestupování Desatera (Ex 20,4.5).

Je potřebné, abychom při bohoslužbách používali i nové prvky a přizpůsobili ji konkrétnímu prostředí, ve kterém žijeme. Zároveň však musíme být velmi opatrní, protože i malé odklonění od biblických principů může mít dalekosáhlé důsledky. V případě severního Izraele zlatá telata dovedla národ na cestu, která končila zjevným hříchem. Ale to nebylo všechno. Jarobeám byl nucen provést i další změny. Chtěl přesvědčit některé Léviovce, kteří žili na jeho území, aby sloužili jako kněží v jeho nově zřízených svatyních. Léviovci si však uvědomovali možné nebezpečí a nechtěli jednat v rozporu s Božími příkázáními. Jarobeám byl proto nucen povolát kněze z obyčejného lidu (1K 12,31.32), což však vedlo k degradaci obětního systému.

Příběh Jarobeámových nábožensko-politických změn může sloužit jako výstraha i pro křesťanskou církev. V dějinách se někdy stávalo něco podobného, kdy i Boží příkázání byla změněna kvůli politickým a společenským vlivům. Tlaky, které vedly k těmto změnám, nejsou omezené jen na dobu Jarobeámovu a rané křesťanstvo. Také dnes jako církev čelíme mnohým podobným problémům.

Aplikace

Jakým společenským tlakům čelí tvůj sbor? Nakolik je třeba vycházet lidem vstříc a kde už je hranice, kterou bychom neměli překročit?

Boží opatření

„Když Jarobeám stanul u oltáře, aby páčil kadidlo, přišel do Bét-elu z Judska muž Boží s Hospodinovým slovem. Volal proti oltáři na Hospodinův pokyn: ‚Oltáři, oltáři, toto praví Hospodin: Hle, Davidovu domu se narodí syn jménem Jóšijáš. Ten bude na tobě obětovat kněze posvátných návrší, kteří na tobě páli kadidlo. Budou se na tobě spalovat i lidské kosti.‘ Téhož dne dal i věštecké znamení: ‚Toto je věštecké znamení, které ohlásil Hospodin: Hle, oltář se roztrhne a popel z oběti, který je na něm, se rozsype.‘ Když uslyšel král Jarobeám slovo muže Božího, které zvolal proti oltáři v Bét-elu, vztáhl od oltáře svou ruku a poručil: ‚Chopte se ho!‘ Ale ruka, kterou proti němu vztáhl, strnula, takže ji nemohl přitáhnout k sobě zpět. Oltář se roztrhl a popel z oběti se z oltáře rozsypal podle věšteckého znamení, které muž Boží učinil na Hospodinův pokyn. Král se na muže Božího obrátil se slovy: ‚Prosím, pros Hospodina, svého Boha, o shovívavost a modli se za mne, abych mohl přitáhnout ruku k sobě zpět.‘ Muž Boží prosil Hospodina o shovívavost a král přitáhl ruku k sobě zpět a byla zase jako dřív.“ (1Kr 13,1–6)

Do Jarobeámových plánů zasahuje Bůh. Promluví prostřednictvím nejmenovaného proroka z Judska. Ten se objeví právě ve chvíli, kdy Jarobeám stojí u oltáře a probíhá vysvěcení svatyně. Přítomen je každý, kdo v severním Izraeli něco znamenal. Bůh si zvolil tu nejpříhodnější chvíli. Výsledek byl skutečně dramatický.

I když prorokovo jméno v Bibli není uvedeno, je označen za Božího muže. Šlo o běžné pojmenování člověka, který byl uznáván za Božího posla. Tento Boží muž zvolal slovo proti Jarobeámovu oltáři a vyřkl proroctví.

Především dává najevo, že tento oltář je protizákonný. Předpovídá, že Davidův potomek jménem Jóšijáš ho poskvrní – tedy přesně to, z čeho má Jarobeám největší strach. Tato bohoslužebná centra zřídil hlavně proto, že chtěl zabránit tomu, aby se jeho království přiklonilo k někomu, kdo sedí na Davidově trůnu.

Následný projev Boží moci má být zárukou naplnění vysloveného proroctví. Před očima všech se oltář roztrhne. Možná tím chtěl Bůh připomenout desky Desatera, které Mojžíš rozbil, když zjistil, že Izraelci uctívají zlaté tele.

Zdá se, jako by se Jarobeám z dějin vůbec nepoučil. Má dvě zlatá telata místo jednoho z dob putování Izraelského národa na poušti. A namísto toho, aby se kál, chce potrestat Božího muže. Vztažená ruka, hůl nebo žezlo byly v biblických dobách vždy znamením soudu. Jarobeám chce, aby proroka zajali. Vědomě se tak vzpírá Boží vůli.

**Osobní
studium**

Jak na tebe působí Boží milosrdenství, které se v tomto příběhu projevilo vůči tak tvrdošijnému člověku, jakým byl Jarobeám? Jak se projevilo Boží milosrdenství ve tvém životě? Jsí ochoten být jeho prostředníkem i pro druhé, podobně jako „muž Boží“ v tomto příběhu?

Aplikace

Dar a jeho odmítnutí

„Král k muži Božímu promluvil: ‚Pojď se mnou do domu, posilni se a dám ti dar.‘ Muž Boží králi odpověděl: ‚I kdybys mi dal polovinu svého domu, nepůjdu s tebou. Na tomto místě nebudu jíst chléb ani pít vodu, neboť tak mi přikázal Hospodin svým slovem: »Nebudeš jíst chléb ani pít vodu a nevrátíš se zpět cestou, kterou jsi šel.«‘ Muž Boží pak odešel jinou cestou a nevracel se cestou, po níž do Bét-elu přišel.“ (1Kr 13,7–10)

Osobní studium

Byl to zázrak. Jarobeáмова ruka, která mu ztuhla, takže ji nemohl připažit, byla okamžitě uzdravena (1Kr 13,4). Po takovém přesvědčujícím důkazu bychom od krále Jarobeáma čekali přinejmenším veřejné vyznání. Avšak ani zázraky nezmění naši vůli. Dokonce i po tak výjimečném Božím zásahu je snadné najít „přirozené“ vysvětlení nebo se jednoduše vrátit ke starým zvykům.

Namísto toho, aby se vzdal modloslužby a usiloval o obnovu, Jarobeám radši mění taktiku (13,7–10). Zve Božího muže k sobě domů a nabízí mu odměnu. Byl to politický tah, jehož cílem bylo zrušit účinek poselství Božího muže na lid, který byl svědkem zázraku. Král Jarobeám tím vyjádřil nabídku, že Božího muže vezme do svých služeb. Boží muž ale nikdy není na prodej. Je věrný a oddaný Bohu a nemůže dovolit, aby poselství, které dostal od Boha, upravil podle někoho, kdo by ho sponzoroval.

Dávání daru umísťuje dárce do pozice moci; ten, kdo dar přijímá, se tak stává jeho „dlužníkem“. Boží muž odmítá králův dar a trvá na tom, že na území Izraele nebude jíst ani pít. Tím, že odmítl Jarobeámovu pohostinnost, odsoudil spojení pravého náboženství s modloslužbou. Boží lid by neměl být na prodej. Měl by jít jinou cestou. Boží muž nemusel jít příliš daleko, protože posvěcení svatyně se konalo v Bét-elu, který se nacházel asi 2 km od hranic s Judskem. Nejbližším městem na judském území byla Misa ležící asi 10 km od Bét-elu. Boží muž měl svůj odpor vůči modloslužebnému systému vyjádřit názorným způsobem – nejíst, nepít a vrátit se domů jinou cestou.

Aplikace

Umíš vděčně přijímat dary, aniž bys hned cítil potřebu nějak se revanšovat? Je to snadné? Není to pro tebe pokorující či zavazující? Dokážeš pokorně přijmout to, co ti Bůh ze své milosti nabízí, s vědomím, že mu sám nemáš co nabídnout? Jaké nebezpečí může hrozit těm, kteří svými dary (duchovními i finančními) chtějí výrazně podporovat Boží dílo (což je samo o sobě správné)?

Lákavé lži

„V Bét-elu bydlel jeden starý prorok. Jeho synové přišli a vyprávěli mu o všech činech, které toho dne vykonal muž Boží v Bét-elu. Vyprávěli svému otci i o tom, co promluvil ke králi. Nato se jich otec zeptal: ‚Kterou cestou odešel?‘ Jeho synové viděli, kudy muž Boží, který přišel z Judska, odešel. Poručil tedy synům: ‚Osedlejte mi osla!‘ Osedlali mu osla, on na něj nasedl a jel za mužem Božím. Našel jej, jak sedí pod posvátným stromem. Řekl mu: ‚Ty jsi ten muž Boží, který přišel z Judska?‘ Odpověděl: ‚Jsem.‘ Nato mu řekl: ‚Pojď se mnou do domu a pojez chléb.‘ Muž Boží pravil: ‚Nemohu se s tebou vrátit, nepůjdu s tebou. Na tomto místě nebudu jíst chléb ani s tebou pít vodu, neboť tak mi nařídil Hospodin svým slovem: »Nebudeš tam jíst chléb ani pít vodu ani se nevrátíš cestou, po níž jsi šel.«‘ On mu však řekl: ‚I já jsem prorok jako ty. Na Hospodinův pokyn ke mně promluvil anděl: »Přiveď ho s sebou zpátky do svého domu, ať pojí chléb a napije se vody.«‘ Tak ho obelhál. I vrátil se s ním, jedl chléb v jeho domě a pil vodu.“ (1Kr 13,11–19)

Boží dramatický zásah v chrámu byl tématem, o kterém lidé ve městě dlouho debatovali. Nějací mladí muži doma vyprávěli svému otci všechno o Božím mužovi. Jméno otce není uvedeno, ale víme, že je už starý a že je to prorok. Tento starý prorok se rozhodne jít za Božím mužem. Najde ho sedět pod stromem.

Boží muž si musel být vědom naléhavosti svého poslání. Dostal příkaz odevzdat poselství králi a potom se nezdržovat jedením a pitím, ale vrátit se přímo domů. Čteme však, že sedí na izraelském území pod stromem. Asi to nebere až tak vážně. Tím, že ztratil vědomí naléhavosti, se však stal přístupným pokušení.

Starý prorok oklame Božího muže a stává se tak nástrojem satana, otce lži (J 8,44). Ještě víc nás v tomto příběhu znepokojuje to, že se Boží muž tak snadno nechá oklamat. Jistě přece ví, že ho vede Bůh a že plní Boží vůli – a najednou se nechává starým mužem natolik ovlivnit, že jedná přímo v rozporu s tím, co mu Bůh řekl.

Sotva to dokážeme pochopit. Rádi bychom našli omluvu pro jeho neposlušnost, protože byl obelhán. Bůh však nikdy neomluví to, že uvěříme lži, je-li v přímém protikladu k jasnému příkazu, který on dal.

Pokušení je postaveno na volbě poslechnout nebo neposlechnout Boží zjevenou pravdu. Na tom se nic dodnes nezměnilo, jiné jsou jen formy tohoto pokušení. V Žd 4,15 čteme, že Ježíš byl pokoušen právě tak, jako jsme pokoušeni my. Pokušením, kterým čelíme (i když v moderním přestrojení), čelil i Ježíš a zvítězil nad nimi. Apoštol Pavel píše, že Ježíš nám „připraví i východisko“, abychom se satanovými lžemi nenechali svést (1K 10,13).

Osobní studium

Jak snadno se podvolíš pokušení, aby tě přivedlo do přímého konfliktu se zjevenou Boží vůlí? Jak se můžeš ochránit před pokušením?

Aplikace

Dvojité pokušení

„Když ještě seděli za stolem, stalo se slovo Hospodinovo k proroku, který ho přivedl zpět. Zvolal na muže Božího, který přišel z Judska: ‚Toto praví Hospodin: ›Poněvadž ses vzepřel rozkazu Hospodinovu a nedodržel jsi příkaz, který ti dal Hospodin, tvůj Bůh, ale vrátil ses a jedls chléb a pils vodu na místě, o němž ti řekl: Nebudeš tam jíst chléb ani pít vodu, nedostane se tvé mrtvé tělo do hrobu tvých otců.‹“ Když prorok, kterého přivedl zpět, pojedl a napil se, osedlal mu osla a on odejel. Na cestě ho přepadl lev a usmrtil ho. Jeho mrtvola ležela na cestě a vedle ní stál osel; i lev stál vedle mrtvoly. Tu šli kolem nějací muži a viděli na cestě ležící mrtvolu i lva stojícího vedle té mrtvoly. Přišli do města, v němž bydlel ten starý prorok, a vykládali o tom. Když to uslyšel prorok, který ho přivedl z cesty zpět, řekl: ‚To je muž Boží, který se vzepřel Hospodinovu rozkazu. Hospodin jej vydal lvu a ten ho roztrhal a usmrtil podle slova, které k němu Hospodin promluvil.““ (1Kr 13,20–26)

Osobní studium

Boží muž čelil dvěma pokušením. První, kterému statečně odolal, přišlo od krále, druhé, kterému podlehl, přišlo od starého proroka. Největší hrozbou pro naši víru často není vnější pronásledování politickými mocnostmi, ale spíše falešní proroci a učitelé, kteří jsou mezi námi a tvrdí, že hovoří v Božím jménu.

Je důležité mít jasné poselství od Pána Boha, které nám zjevil v Písmu. Každý z nás potřebuje studovat Boží slovo, Bibli. Pravý prorok anebo učitel nebude v rozporu s ostatním inspirovaným zjevením. Protože Bůh si nikdy neprotiřečí, jakékoli nové proroctví nebo učení od Boha bude doplněním platné pravdy a ne ubráním z ní. Také bude povzbuzovat k poslušnosti, nikdy ne k neposlušnosti. Proroky a učitele můžeme také rozeznat podle toho, jaké ovoce přináší jejich učení u posluchačů a v jejich vlastním životě.

Neumíme si vysvětlit, proč starý prorok lže Božím mužem. Zastává roli satana, svědce. Později však muži Božím sám předává Boží poselství slovy „takto praví Hospodin“ (verš 21). I když mnohé z toho neumíme pochopit, jedna věc je jistá – Boží muž by neměl tak přímo a otevřeně jednat v rozporu s Božím příkazem.

Smrt Božího muže není bez účinku. Na rozdíl od krále, který byl svědkem zázraku, ale pokračoval ve svém hříchu (13,33.34), starý prorok je přesvědčen, že Boží slovo se splní. Svým synům přikáže, aby až zemře, položili jeho kosti vedle kostí Božího muže. Proroctví vyřknuté Božím mužem z Judska se doslova splnilo na Jošijášovi o tři staletí později (2Kr 3,15.16). Jak bylo prorokováno, Jósijáš páčil kosti na tomto oltáři. Ušetřil však kosti Božího muže a také kosti starého proroka, který byl vedle něj pochován (2Kr 23,17.18).

Aplikace

Která pokušení jsou pro tebe nebezpečnější – ta, která přicházejí od zjevných nepřátel, nebo spíše „zevnitř“? V čem je jejich záłudnost? Existuje nějaká „prevence“, jak tváří v tvář těmto pokušením obstát?

Podněty k zamyšlení

„Spasitel zvítězil, aby člověku ukázal, jak může i on zvítězit. Každému satanovu pokušení čelil Božím slovem. Tím, že věřil Božím zaslíbením, získal Kristus sílu k poslušnosti Božích přikázání. Pokušitel nad ním nemohl zvítězit. Na každé pokušení odpovídal: ‚je psáno‘. Bůh nám dává své slovo, abychom pomocí něho odolali zlému. Pro nás jsou určena velká a vzácná zaslíbení, abychom se jimi stali účastnými božské přirozenosti a unikli zhoubě, do níž svět žene jeho zvrácená touha (2Pt 1,4).

Vybídněte pokoušeného, aby nehleděl na okolnosti, nedíval se na vlastní slabost a nezabýval se silou pokušení, nýbrž aby se opřel o moc Božího slova. Veškerá moc tohoto slova patří nám. Žalmista říká: ‚Tvou řeč uchovávám v srdci, nechci proti tobě hřešit‘ (Ž 119,11). ‚Podle slova tvých rtů byl jsem ostražitý, co se týče stezek rozvratníka‘ (Ž 17,4).“ (ŽNP 90; MH 181)

Inspirace

Otázky k rozhovoru

- 1. Čím lépe chápeme Boží pravdu, tím více změn musíme uskutečnit ve svém životě, názorech, organizaci atd. Člověk nemůže zůstat takový, jaký je, a tam, kde je. Diskutujte ve skupince o tom, jak zjistit, zda to, co máme v úmyslu udělat, je Boží vedení anebo působení společnosti či jiné vlivy.*
- 2. Přemýšlejte o Ježíši, jenž se setkával s hříšníky, v protikladu k příkazu, který dostal Boží muž – nestýkat se s nimi, a tak odsoudit hřích. Jak se setkat s lidmi tam, kde se nacházejí? Uveďte praktické příklady, jak se přiblížit k lidem, dát jim najevo přijetí, ale nepovzbuzovat jejich hříšné zvyky.*
- 3. V mnohých společnostech jsou úplatky téměř součástí podnikání, obchodování, soudnictví a politického dění. Jak můžeme jako adventisté, ať už jako jednotlivci, nebo církve, obstát v takovéto společnosti? Zkuste vytvořit „návod“, jak tento problém řešit.*
- 4. Představte si, že někdo ve vašem sboru vstane a bude tvrdit, že má poselství od Pána Boha. Co byste udělali? Jak byste zhodnotili jeho tvrzení?*

**Náměty
k diskusi**

VDOVA ZE SAREPTY – KROK VÍRY

Základní verš

„A jsem si jist, že ten, který ve vás začal dobré dílo, dovede je až do dne Ježíše Krista.“ (Fp 1,6)

Smrt jí nebyla cizí. Viděla umírat svého manžela. Teď bezmocně sledovala, jak umírá všechno kolem ní. Tráva vysychá, stromy shazují listí, krávy jsou vyhublé a kozy žalostně mečí. Každý den pozorovala bezoblačnou oblohu... Pořád ještě doufala, že se objeví nějaký mrak, z kterého zaprší. Protože chtěla, aby jí zásoba jídla vydržela do konce sucha, na každý den měla určený příděl mouky a oleje. Malý okrouhlý bochník chleba nedělila stejným dílem. Její syn potřeboval více, než mu mohla dát. Bolelo ji, když viděla, jak je chlapec hubený a slabý. Zdálo se, že její obět je marná. Bála se, že oba budou muset zanedlouho zemřít hladu. Už měla jen zbyteček mouky a oleje. Držíc svého syna za ruku vyšla z prašného města Sarepty, aby nasbírala dříví a uvařila poslední jídlo. Právě tímto okamžikem začíná příběh nejmenované ženy v Bibli. Tento dávný příběh nás chce naučit něco, co můžeme uplatňovat ve svém životě i po tisících letech. V tomto týdnu budeme sledovat, jak se velký spor mezi Bohem a satanem odehrává v miniaturní podobě v životě nejmenované vdovy, kterou si Pán Bůh vyvolil a vedl krok za krokem cestou víry.

Elijáš jde do Sarepty

„Elijáš Tišbejský z přistěhovalců gileádských řekl Achabovi: ‚Jakože živ je Hospodin, Bůh Izraele, v jehož jsem službách, v těchto letech nebude rosa ani déšť, leč na mé slovo.‘ I stalo se k němu slovo Hospodinovo: ‚Jdi odtud a obrať se na východ a skryj se u potoka Kerítu proti Jordánu. Z potoka budeš pít a přikázal jsem havranům, aby tě tam opatrovali potravou.‘ Šel tedy a učinil, jak řekl Hospodin. Usadil se u potoka Kerítu proti Jordánu. A havrani mu přinášeli chléb i maso ráno a chléb i maso večer a z potoka pil. Uplynula řada dnů a potok vyschl, protože v zemi nenastaly deště. I stalo se k němu slovo Hospodinovo: ‚Vstaň a jdi do Sarepty, jež je u Sidónu, a usad se tam. Hle, přikázal jsem tam jedné vdově, aby tě opatrovala potravou.‘“ (1Kr 17,1–9)

Náš příběh začíná Božím příkazem prorokovi Elijášovi, aby šel do Sarepty. Je však důležité si připomenout, co tomuto příkazu předcházelo. Izraelské království upadlo do modlářství. Uctívání Baala se stalo oficiálním státním náboženstvím. Bůh dramatickým způsobem vyzval „na souboj“ boha bouřky – prostřednictvím proroka Elijáše vyhlásil, že nebude rosa ani déšť (1Kr 17,1).

Elijáš se skrýval u potoka Kerítu, zatímco izraelská země chřadla v důsledku mimořádně dlouhého období sucha. Poté, co vyschl i potok, přikázal Bůh prorokovi, aby šel do Sarepty (1Kr 17,1–9).

Elijáš měl opustit Izrael a jít do cizí země. Sarepta se nacházela na pobřeží střeozemního moře mezi Týrem a Sidónem. Toto území se nazývalo Fénicie a pocházela odtud i bezbožná královna Jezábel. Nejvýznamnějším božstvem této oblasti byl Baal. Jezábel, jako manželka krále Achaba, se aktivně podílela na prosazování Baalova kultu v Izraeli. Ve starověkém světě považovali bohy za součást konkrétního města či oblasti. Sarepta, jež se nacházela mimo Izrael, byla tedy podle tehdejších lidí mimo území, kam sahal vliv Hospodina. Lidé z tohoto pohanského národa proto měli být mimo Boží dosah. Nikdo však není nedostupný Jeho působení. V samotném centru Baalovy modloslužby Bůh projevil svoji přítomnost a moc.

Je důležité si povšimnout, že Bůh používá prorokovu potřebu, aby oslovil ženu v odlehlé Sareptě. Jako věřící v Ježíše nemusíme představovat všem okolo sebe dokonalou tvář. Nemusíme tajit své problémy ani předstírat, že nemáme žádné potřeby; všichni přece víme, že to není pravda. Jako křesťané také trpíme, také nám druzí ubližují, také potřebujeme někdy útěchu a pomoc druhých, kteří ani nemusí být stejně věřící jako my nebo nemusí věřit vůbec.

Osobní studium

Umíš požádat druhé o pomoc, nebo jsi na to příliš hrdý? Jak můžeme právě tímto způsobem druhým ukázat krásný obraz křesťanství? Jak bys zareagoval na námitku, že když hledáme pomoc jiných, projevujeme nedostatek víry? Co je špatné na takovémto postoji?

Aplikace

Zvláštní Boží nástroj

„I stalo se k němu slovo Hospodinovo: ‚Vstaň a jdi do Sarepty, jež je u Sídónu, a usad' se tam. Hle, přikázal jsem tam jedné vdově, aby tě opatrovala potravou.‘ Vstal tedy a šel do Sarepty. Přišel ke vchodu do města, a hle, jedna vdova tam sbírá dříví. Zavolal na ni: ‚Naber mi prosím trochu vody do nádoby, abych se napil.‘ Když ji šla nabrat, zavolal na ni: ‚Vezmi pro mě prosím s sebou skývu chleba.‘ Rekla: ‚Jakože živ je Hospodin, tvůj Bůh, nemám nic upečeno, mám ve džbánu jen hrst mouky a v láhvi trochu oleje. Hle, sbírám trochu dříví. Pak to půjdu připravit pro sebe a svého syna. Najíme se a zemřeme.‘“ (1Kr 17,8–12)

Osobní studium

Bůh vede proroka Elijáše, aby mu zachránil život. Nejprve ho pošle k potoku Kérit, aby se tam ukryl. Krkavcům přikáže, aby jej krmili. Pak mu Bůh dává další příkaz – posílá ho do Sarepty, kde uloží jedné vdově, aby se o něj starala (verš 9).

Vdova, která sbírá dřevo, aby mohla pro sebe a svého syna připravit poslední jídlo, hned zjistila, že Elijáš věří v Boha. Text neříká, podle čeho to poznala; jen že hned věděla, že Elijáš uctívá pravého Hospodina.

Tato vdova je Božím zvláštním nástrojem. Je to neizraelitka; vdova, která nemá ve společnosti žádné postavení, vliv ani moc. Jí samé hrozí smrt hladem.

Je pro nás velmi poučné sledovat, jakou strategii Bůh použil. Často se stává, že si nás vybírá ne pro zvláštní sílu, kterou možná máme, ale spíš navzdory naší slabosti (2K 12,9).

Bůh není omezen geografickými hranicemi. Dnes vidíme, že pro Boha nejsou překážkou ani lidské hranice. Je to Bůh, kdo v tomto příběhu rozhoduje. Z vyprávění je jasné, že Bůh má všechno pod kontrolou. Tato myšlenka je důležitá také v širším kontextu Elijášovy služby, ve kterém se vystupňuje zápas mezi Bohem a Baalem. Nic a nikdo nemůže stát v cestě Boží vůli.

Později uvidíme, že dokonce ani smrt nemůže překazit Boží úmysly. I když nás v životě potkají věci a události, které pro nás budou nepřijemné a zraňující, záměr, jaký s námi Bůh má, je vždy dobrý (Jr 29,11), třebaže to možná hned nevidíme. Potřebujeme se naučit důvěřovat mu v každé situaci, ať už je dobrá, nebo zlá, protože v budoucnosti se v takových situacích ocitneme.

Aplikace

Použil Bůh i ve tvém životě někoho, do koho bys to nikdy neřekl, aby se stal pro tebe zdrojem požehnání? Jak ovlivnila tato zkušenost tvůj pohled na tohoto člověka? Věříš, že i tebe může Pán Bůh použít bez ohledu na tvé slabosti? Jsi ochotný stát se jeho spolupracovníkem?

Úplné odevzdání

„Elijáš jí řekl: ‚Neboj se. Jdi a udělej, co jsi řekla. Jen mi z toho nejdřív připrav malý podpopelný chléb a přines mi jej. Potom připravíš jídlo pro sebe a svého syna, neboť toto praví Hospodin, Bůh Izraele: »Mouka ve džbánu neubude a olej v láhvi nedojde až do dne, kdy dá Hospodin zemi déšť.«‘ Šla a udělala, jak Elijáš řekl, a měla co jíst po mnoho dní ona i on i její dům. Mouka ve džbánu neubývala a olej v láhvi nedocházel podle slova Hospodinova, které ohlásil skrze Elijáše.“ (1Kr 17,13–16)

Vdovy byly v biblickém světě považovány za druhořadé osoby. Mnohdy v běžném životě pocítily určitou diskriminaci, zvláště když neměly dospělé děti, které by se o ně staraly. I jejich sociální práva byla omezená. V době tohoto velkého sucha byly na tom ještě mnohem hůře. Každá rodina zápasila o přežití. Chudé vdovy nedostávaly žádné „sociální dávky“. A přesto prorok prosí právě tuto ženu, aby mu dala najíst. Když vezmeme v úvahu její sociální a ekonomickou situaci, zjistíme, že je opravdu tím nejméně vhodným kandidátem. Jen hrst mouky a trocha oleje dělí tuto chudou vdovu od smrti hladem.

Je překvapivé, že prorok se nespokojí s tím, že žádá pokrm od ženy, která si nemůže dovolit mu jej dát, ale dokonce chce, aby mu jej připravila jako prvním.

V celém příběhu prorok vystupuje jako zástupce Boha. Když vdovu prosí o poslední kousek chleba, vyzývá ji tím, aby udělala krok víry a dala mu všechno, co má.

Když Bohu dáme všechno, co máme, nakonec vždycky získáme. Tato žena měla suroviny na jediné jídlo. Tím, že připravila chléb nejprve pro proroka, projevila tato pohanská žena opravdovou, „dětskou“ víru. Důvěřovala v to, co nemohla vidět ani pochopit. Není to v jistém smyslu pravým vyjádřením víry? Vždyť právě taková je definice víry podle Žd 11,1 – věříme v Boha, kterého nevidíme, a v zaslíbení, která nedokážeme plně pochopit. Zvlátní je i to, že šlo o ženu z pohanské země, která praktikovala nesprávnou formu bohoslužby. A přece s ní Bůh nějakým způsobem komunikoval (verš 9) a ona mu ve víře odpověděla. Udělala, co jí Bůh přikázal, a to navzdory tomu, že z lidského pohledu se to jistě muselo jevit jako velmi nerozumné.

Kdy naposledy jsi projevila takovouto „dětskou“ víru a důvěřovala jsi tomu, co jsi nemohl vidět ani pochopit? Proč je někdy plná důvěra v Boha tak těžká? Jak můžeš povzbudit ty, kdo nemají dost odvahy pustit se do takového „dobrodružství víry“?

**Osobní
studium**

Aplikace

Trest za mé hříchy?

„Po těchto událostech onemocněl syn té ženy, paní domu. V nemoci se mu přitížilo, ba již přestal dýchat. Tu řekla Elijášovi: „Co ti bylo do mých věcí, muži Boží? Přišel jsi ke mně, abys mi připomněl mou nepravost a mému synu přivodil smrt?““ (1Kr 17,17,18)

Osobní studium

Pak onemocněl syn paní domu. Jeho nemoc byla natolik vážná, že přestal vykazovat známky života. Žena Elijášovi vyčetla: „Co proti mně máš, Boží muži? To jsi mi přišel připomenout můj hřích a zabít mi syna?“ (1Kr 17,17,18 – B21).

Vdova dala svůj poslední bochník chleba – a Bůh udělal zázrak. Spolu se synem zázračně unikli před smrtí hladem a měli stálý zdroj potravy. Sotva si umíme představit, jaký úžas musela prožívat, když viděla, jaký neuvěřitelný zázrak se stal – a nejen jedenkrát, ale den co den.

Prostřednictvím proroka Elijáše se tato vdova setkala s Bohem. Když se setkáme se svatým Bohem, své hříchy vidíme mnohem zřetelněji. A když se pak stane něco strašného, můžeme mít pocit, že je to trest od Pána Boha. V 1Kr 17,18 vdova vyčítá Božimu prorokovi, že k ní přišel, čímž na ni upoutal Boží pozornost.

Možná viděla Elijášův čestný život, a když se s ním porovnávala, svědomí ji usvědčovalo z hříchů. Anebo – když den co den viděla zázrak s moukou a olejem – si možná uvědomila Boží přítomnost a jeho svatost, a proto pocítovala svoji hříšnost více než jindy. Z kontextu vyplývá, že své hříchy považovala za příčinu této tragédie. Je to běžná reakce člověka. Často považujeme sebe a své hříchy za příčinu tragédií, které postihnou nás nebo naše blízké. Čeho jsem se dopustil, že moje dítě onemocnělo? Který hřích je příčinou tohoto neštěstí v mém životě? I když je pravda, že mnohokrát je bolest a trápení důsledkem našich nesprávných rozhodnutí, pravda je i to, že přijdou tragédie, u kterých neznáme žádný jasný důvod a které určitě nejsou důsledkem našich chyb. Vzpomeňme na Jóbův příběh. Dokonce i Bůh uznal, že Jób je spravedlivým člověkem, a podívejte se, co se mu stalo. Při hledání vysvětlení pro tragédie v našem životě musíme být velmi opatrní. Mnohem důležitější je, jak na tyto tragédie reagujeme. Pokud se soustředíme na předpokládanou příčinu, je velmi pravděpodobné, že nám to vůbec nepomůže.

Aplikace

Každého z nás může v životě potkat nečekaná tragédie, kterou si neumíme vysvětlit. Je to součást toho, že žijeme v hříšném světě. Jak se ti daří důvěřovat Bohu a milovat jej i v takovýchto těžkých situacích? Jak můžeš povzbudit ty, kteří se obviňují z toho, že všechny problémy přicházejí kvůli jejich chybám a hříchu?

Zkouška víry

„Po těchto událostech onemocněl syn té ženy, paní domu. V nemoci se mu přitížilo, ba již přestal dýchat. Tu řekla Elijásovi: ‚Co ti bylo do mých věcí, muži Boží? Přišel jsi ke mně, abys mi připomněl mou nepravost a mému synu přivodil smrt?‘ On jí řekl: ‚Dej mi svého syna!‘ Vzal jí ho z klína, vynesl jej do pokojíka na střeše, kde bydlel, a položil ho na své lože. Pak volal k Hospodinu: ‚Hospodine, můj Bože, cožpak i té vdově, u které jsem hostem, způsobil zlo a přivodíš jejímu synu smrt?‘ Třikrát se nad dítětem sklonil a volal k Hospodinu: ‚Hospodine, můj Bože, ať se prosím vrátí do tohoto dítěte život!‘ Hospodin Elijášův hlas vyslyšel, do dítěte se navrátil život a ožilo. Eliáš dítě vzal, snesl je z pokojíka na střeše do domu, dal je jeho matce a řekl: ‚Pohleď, tvůj syn je živ.‘ Žena Elijásovi odpověděla: ‚Nyní jsem poznala, že jsi muž Boží a že slovo Hospodinovo v tvých ústech je pravdivé.‘“ (1Kr 17,17–24)

Všimněte si, jaký zápas prožíval samotný Eliáš při smrti chlapce. Nezdá se, že by měl jistotu, že jej Bůh vzkřísí. Jeho modlitba odráží něco z postoje samotné ženy – ze smrti obviňuje Pána Boha. To nám chce ukázat, že dokonce i proroci někdy zápasí o to, aby pochopili věci, které se dějí (Mt 11,1–3).

Vdova i Eliáš byli denně svědky zázraku s neuvěřivou zásobou mouky a oleje. Bezpochyby to mělo být dostačující k tomu, aby jejich víra zůstala pevná. A přece, když se ocitli v této dramatické situaci, jejich víra procházela zkouškou.

Jak často se stává, že přestože jsme prožili s Bohem neuvěřitelnou zkušenost, něco, co se nás skutečně dotklo, když se pak události začnou vyvíjet jinak, než bychom si to přáli, začneme pochybovat. I když zázraky mohou sehrávat jistou roli při budování víry, neměly by však být základem, na kterém naše víra stojí.

Eliáš má s Bohem velmi důvěrný vztah; nazývá ho „můj Bože“. Mít blízký vztah s Bohem neznamená, že člověk zná všechny odpovědi. Eliáš nerozumí tomu, proč Bůh dovolil, aby toto dítě zemřelo. Ale když máme důvěrný vztah s Bohem, můžeme ve svém životě naplno prožívat Boží moc. Zázrak se nestane vyřknutím zvláštní magické formulky ani snahou proroka udržet chlapcovo tělo teplé. Pisatel této zprávy dává jasně najevo, že chlapce vzkřísil Bůh.

Samotný Eliáš je dojatý tím, jak to skončilo. „Podívej se, tvůj syn žije!“ volal na vdovu. Ať už tato událost znamenala pro víru ženy cokoliv, určitě pomohla i Eliášovi.

Ve své odpovědi vdova vyjadřuje svoji víru. Teď ví, že Bůh Izraele je schopen nejen udržet při životě, ale i život dát.

**Osobní
studium**

Přečti si L 4,24–26, kde Ježíš vzpomíná tuto vdovu. Jak nám Ježíšova slova pomáhají lépe pochopit příběh jako celek? Jaké poučení si z něho můžeme vzít sami pro sebe?

Aplikace

Podněty k zamyšlení

Inspirace

„On jim odpověděl: „Jistě mi řeknete toto přísloví: Lékaři, uzdrav sám sebe! O čem jsme slyšeli, že se dalo v Kafarnaum, učin i zde, kde jsi doma.“ Řekl: „Amen, pravím vám, žádný prorok není vítán ve své vlasti. Po pravdě vám říkám: Mnoho vdov bylo v Izraeli za dnů Eliášových, kdy se zavřelo nebe na tři a půl roku a na celou zemi přišel veliký hlad. A k žádnému z nich nebyl Eliáš poslán, nýbrž jen k one vdově do Sarepty v zemi sidonské. A mnoho malomocných bylo v Izraeli za proroka Elizea, a žádný z nich nebyl očistěn, jen syrský Náman.“ (L 4,23–27)

„Na otázky svých posluchačů Ježíš odpovídal příklady ze života proroků. Zatvrzelost a nevěra lidí mařily dílo vyvolených Božích služebníků. Avšak ti, kdo měli citlivé srdce a pevnou víru, dostali prostřednictvím proroků zvláštní důkazy Boží moci. V době Elijáše se Izrael odvrátil od Boha. Setrval v hříchu a odmítal varování Ducha, se kterým k němu přicházeli Hospodinovi poslové. Připravoval se tak o Boží požehnání. Bůh pomínil izraelské domy a našel svému služebníkovu útočiště v pohanské zemi u ženy, která k vyvolenému lidu nepatřila. Tato žena získala Hospodinovu přízeň. Žila totiž podle poznání, kterého se jí dostalo, a byla připravena přijmout další světlo, jež jí Bůh prostřednictvím svého proroka posílal.“ (TV 147.148; DA 238)

Otázky k rozhovoru

Náměty k diskusi

- 1. Jaká je souvislost mezi hříchem a utrpením? Vdova ze Sarepty si myslela, že příčinou smrti jejího syna je její hřích. V Novém zákoně čteme, že učedníci si mysleli, že být nevěřící je důsledek hříchu jednotlivce nebo jeho rodičů (J 9,2.3). Měli bychom přistupovat jinak k lidem, kteří trpí v důsledku svých vlastních špatných rozhodnutí, než k těm, u kterých se nám zdá, že si utrpení sami nezapříčinili? Nebo si nemáme dělat takovýto úsudek?*
- 2. Matce se narodí dítě se vzácnou genetickou vadou. Má pocit, že ji Bůh trestá za její vzdor v mládí. Jakou radu a útěchu byste jí jako skupinka poskytli?*
- 3. Zjistěte, zda někdo ve vaší skupince nebyl svědkem zázraku, který mohl udělat jen Pán Bůh. Jak tento člověk reagoval? Jaký dopad měl tento zázrak na život tohoto člověka? Zápasil od té doby opět s pochybnostmi? Co se z této zkušenosti můžeme naučit o životě víry?*

GÉCHAZÍ – NEVYUŽITÁ ŽIVOTNÍ ŠANCE

Základní verš

„Hospodina, svého Boha, budete následovat a jeho se budete bát, budete dbát na jeho přikázání a poslouchat ho, jemu budete sloužit a k němu se přimknete.“ (Dt 13,5)

Géchází nebyl obyčejným sluhou. Byl pomocníkem jednoho z největších proroků v dějinách Izraele – Eliši. Elišu povolal Pán Bůh, aby pomáhal proroku Elijášovi a zároveň se připravil na svoji vlastní prorockou službu (1Kr 19,16). Eliša sloužil Elijášovi mnoho let, pozorně mu naslouchal a pozoroval jej. Dobře věděl, co znamená být prorokem. Když pak byl Elijáš v ohnivém voze vzat do nebe (2Kr 2,11), nastala Elišova doba. Jeho působení nebylo tak vzrušující a atraktivní jako Elijášovo, ale jeho vliv byl mnohem větší.

Géchází měl úžasnou přednost pomáhat Elišovi, který žil v úzkém vztahu s Bohem. Sotva si umíme představit, co všechno mohl u Eliši vidět a naučit se během let, kdy prorokovi pomáhal.

I v tomto úkolu uvidíme, že navzdory takovéto možnosti a tolika příležitostem Géchází selhal. Jeho příběh nám slouží jako příklad člověka, který „odbočil“ ze správné cesty, v důsledku čehož nedokázal rozlišit podstatné od nepodstatného. Pro každého z nás je důležité, abychom se poučili z jeho chyb!

Ochota ke službě

„I stalo se v tom čase, že tam (prorok Eliša) přišel, zašel si do horní místnosti a ulehl tam. Svému služebníku Géchazímu řekl...“ (2Kr 4,11.12 – ČSP)

Osobní studium

Géchazí je v Bibli představen jako služebník proroka Eliši. To v první řadě znamená, že někdo dává stranou své vlastní přání a pohodlí a angažuje se ve prospěch jiného člověka. Služebník má pomáhat pánovi při realizaci jeho plánů a aktivit. Být služebníkem někdy znamená odnést vzkaz, někoho doprovázet, zastupovat daného člověka nebo prostě udělat práci, kterou je potřeba vykonat. Jindy to znamená starat se o finance nebo o domácnost. Základním znakem však je, že služebník nikdy neprosazuje své vlastní cíle, ale vždy jen cíle svého pána. Být služebníkem proroka byla jedinečná výsada. Znamenalo to něco víc než jen vykonávat potřebnou práci. Byl to určitý druh uřednictví. Eliša sám byl Eliášovým služebníkem (1Kr 19,19–21). I když být prorokem záviselo na Božím povolání, tento zvláštní čas spolupráce pomáhal budoucímu prorokovi budovat svoji víru a důvěru v Boha. Tím, že sloužil Eliášovi, se Eliša naučil dát sama sebe do ústraní a sloužit druhým. Ukázalo se, že právě to bylo tou nejlepší kvalifikací pro jeho budoucí službu. Nemáme náznak o povolání Géchazího, ale vidíme příležitosti, které dostal.

Toto chápání služby není omezeno jen na starozákonní dobu. Ježíš řekl, že ochota sloužit je nevyhnutelným předpokladem pro jakékoli vedoucí postavení v církvi (Mk 9,35).

Známý text J 13,1–17 (umývání nohou při poslední večeři Ježíše s učedníky) velmi působivě ukazuje na souvislost mezi službou a vedoucím postavením. Učedníci strávili s Ježíšem tři roky. Učili se od něj, byli svědky mnohých zázraků a uzdravení, a přece nebyli připraveni jít do světa jako Boží vyslanci. Byli ochotni poznávat nové učení a těšit se z blízkého vztahu s Ježíšem, ale nebyli připraveni dát stranou sama sebe a v pokore si vzájemně sloužit.

Aplikace

Jaké místo má služba ve tvém životě? Je pro tebe něčím ponižujícím, nebo je naopak přirozenou součástí tvého křesťanského prožívání? Jak se můžeš naučit nezištně sloužit druhým?

Praktická škola soucitu

„Jednoho dne procházel Eliša Šúnemem. Tam byla znamenitá žena. (...) Řekla svému muži: ‚Hle, vím, že muž Boží, který kolem nás často chodívá, je svatý. Udělejme malý zděný pokojík... Kdykoli k nám přijde, může se tam uchýlit.‘ Jednoho dne tam opět přišel, uchýlil se do pokojíku na střeše a ulehл tam. (...) I otázal se Eliša (Géchazího): ‚Co bych pro ni mohl udělat?‘ Géchazí odpověděl: ‚Přece něco. Nemá syna a její muž je starý.‘ Tu řekl Eliša: ‚Zavolej ji.‘ Zavolał ji a ona zůstala stát u vchodu. Řekl: ‚V jistém čase, po obvyklé době, budeš chovat syna.‘ (...) Počala a v jistém čase, po obvyklé době, porodila syna, jak jí Eliša předpověděl.“ (2Kr 4,8–17)

„Když dítě vyrostlo, vyšlo jednoho dne k otci za ženci. Řeklo svému otci: ‚Má hlava, ach, má hlava!‘ On přikázal mládenci: ‚Dones je matce.‘ Ten je odnesl a odevzdal matce. Sedělo jí na kolenou až do poledne a zemřelo. Ona... jela, až přišla k muži Božímu na horu Karmel. Jak jí muž Boží zdálky spatřil, řekl svému mládenci Géchazímu: ‚Hle, to je ta Šúnemanka. Běž jí naproti a zeptej se jí: ‚Je vše v pořádku s tebou, s tvým mužem i s tvým dítětem?‘ «‘ Ona řekla: ‚V pořádku.‘ Ale když přišla k muži Božímu na horu, chopila se jeho nohou. Géchazí přistoupil a chtěl ji odstrčit. Muž Boží však řekl: ‚Nech ji, má hořko v duši. Hospodin mi to zatajil a neoznámil mi to.‘“ (2Kr 4,18–27)

Dobry učitel vyučuje příkladem a dává studentovi mnoho příležitostí, aby si vyzkoušel to, co se naučil. A takovým učitelem byl právě Eliša.

V 2Kr 4,1–7 čteme, jak Eliša pomohl jedné vdově zbavit se dluhu a zabránit tak tomu, aby své dva syny musela prodat do otroctví. Teď je na cestě do Šúnemu. Navštěvuje zde rodinu, u níž má vždy dveře dokořán. Rád by se jim za toto laskavé jednání odvděčil, a tak se dočítáme, že aktivně zapojuje Géchazího do dění. Posílá ho, aby zavolał ženu a pak jí vyjádřil vděčnost. Ptá se Géchazího na jeho návrh a jedná podle něj. Géchazí má příležitost pozorovat potřeby této ženy a citlivě na ně reagovat. Eliša dává Géchazímu příležitost, aby navrhl zázrak, který se pak opravdu do roka splní – ženě se narodí syn.

O několik veršů dál však vidíme na Géchazím zvláštní změnu. Uplynulo několik let. Géchazí je ještě stále Elišovým služebníkem, ale už není tak citlivý jako kdysi. Když nešťastná žena, které zemřel syn, přišla k Elišovi a chytlá se jeho nohou, Géchazí jí chtěl odstrčit. Vidí jen „opovázlivost“ této Šúnemanky, která svým chováním překračuje běžné společenské zvyklosti (verše 25–27). Nezdá se, že by byl schopen vidět její hlubokou úzkost, jak jí vidí Eliša.

**Osobní
studium**

Někdy jsme natolik soustředění na sebe, že se stáváme necitlivými vůči pocitům a potřebám druhých. Jak se můžeš naučit být k druhým citlivější? Jak se naopak můžeš naučit snášet necitlivost druhých vůči sobě?

Aplikace

Naamánův příběh

„Naamán, velitel vojska aramejského krále (...) byl postižen malomocenstvím. Jednou vyrazily z Aramu hordy a zajaly v izraelské zemi malé děvčátko. To sloužilo Naamánově ženě. Řeklo své paní: ‚Kdyby se můj pán dostal k proroku, který je v Samaří, ten by ho jistě malomocenství zbavil.‘ (...) (Elíša) vzkázal králi: ‚Jen ať přijde ke mně. Poznám, že je v Izraeli prorok.‘ Naamán tedy přijel se svými koni a s vozem a zastavil u vchodu do Elíšova domu. Elíša mu po poslovi vzkázal: ‚Jdi, omyj se sedmkrát v Jordánu a tvé tělo bude opět zdravé. Budeš čist.‘ Ale Naamán se rozlítlil a odešel. Řekl: ‚Hle, říkal jsem si: »Zajisté ke mně vyjde, postaví se a bude vyzývat jméno Hospodina, svého Boha, bude mávat rukou směrem k posvátnému místu, a tak mě zbaví malomocenství.« Cožpak nejsou damašské řeky Abána a Parpar lepší než všechny vody izraelské? Cožpak jsem se nemohl omýt v nich, abych byl čist?‘ Obrátil se a rozhořčeně odcházel. Ale jeho služebníci přistoupili a domlouvali mu: ‚Otče, ten prorok ti řekl důležitou věc. Proč bys to neudělal? Přece ti řekl: »Omyj se, a budeš čist.«‘ On tedy sestoupil a ponořil se sedmkrát do Jordánu podle slova muže Božího. A jeho tělo bylo opět jako tělo malého chlapce. Byl čist. Vrátil se k muži Božím s celým svým průvodem. Přišel a postavil se před něho a řekl: ‚Hle, poznal jsem, že není Boha na celé zemi, jenom v Izraeli. A nyní přijmi prosím od svého služebníka projev vděčnosti.‘ Elíša odvětil: ‚Jakože živ je Hospodin, v jehož službách stojím, nevezmu nic.‘ Třebaže ho nutil, aby si něco vzal, on odmítl.“ (2Kr 5,1–16)

Osobní studium

Setkání Naamána s prorokem Elíšou muselo na Gécházího silně zapůsobit. V první části příběhu není výslovně zmíněn, ale z kontextu je jasné, že vše velmi pozorně sledoval. Měl úžasnou příležitost znovu přemýšlet o způsobu, jakým Bůh jedná, jak projevuje svou lásku a milost i pohanům, ale také o tom, jak zareagoval prorok Elíša na Naamánův dar. Tato zkušenost byla v jeho životě zlomová. Dříve než se v další části podíváme na Gécházího jednání, zkusme se zastavit u tohoto příběhu, zahloubat se do něj a nechat jej na sebe působit. Co se z něj můžeš naučit o Bohu i o sobě? S pomocí následujících otázek si povšimni určitých zajímavých momentů v tomto příběhu:

Proč Naamán zareagoval na Elíšův příkaz takovýmto způsobem? Jaké důvody ho k tomu vedly?

Přečti si verš 12. Jakou logiku používá v tomto případě velitel? V čem se mylí?

Co říká Naamán o sobě Elíšovi poté, co se stal zázrak? Co nám to o něm prozrazuje?

Proč asi Elíša odmítl vzít si od velitele peníze? Proč bylo důležité, aby nic nevezal?

Géchazího pád

„Řekl si Géchazí, mládenec Eliši, muže Božího: ‚Hle, můj pán ušetřil toho Aramejce Naamána, když nevzal z jeho ruky, co přivezl. Jakože živ je Hospodin, poběžím za ním a něco si od něho vezmu.‘ A Géchazí se za Naamánem rozběhl. Když Naamán spatřil, že za ním běží, seskočil z vozu, šel mu vstříc a řekl: ‚Je všechno v pořádku?‘ Odpověděl: ‚V pořádku. Můj pán mě posílá se vzkazem: »Hle, právě ke mně přišli z Efrajimského pohoří dva mládenci z prorockých žáků. Dej jim talent stříbra a dvoje sváteční šaty!«‘ Naamán řekl: ‚Vezmi si laskavě dva talenty.‘ A ještě ho nutil. Zavázal oba talenty stříbra do dvou vaků, k tomu dvoje sváteční roucho, a dal to dvěma svým mládenčům, aby to před ním nesli. (...) Eliša se ho zeptal: ‚Odkudpak, Géchazí?‘ Odvětil: ‚Tvůj služebník nikam nešel.‘ Eliša mu řekl: ‚Což jsem v duchu nebyl při tom, když se muž obrátil ze svého vozu a šel ti vstříc? Copak je čas brát stříbro a brát šaty a olivovní či vinnice, brav či skot, otroky či otrokyně? Proto Naamánovo malomocenství navěky ulpí na tobě a na tvém potomstvu.‘ I vyšel od něho malomocný, bílý jako sníh.“ (2Kr 5,20–27)

Někdy sotva dokážeme pochopit chování biblických postav, zvláště když byly svědky tolika zázračných událostí. Podivuhodné uzdravení Naamána se událo před Géchazího očima. Viděl nejen Boží moc, ale i jednání svého pána, který odmítl vzít od velitele jakoukoli odměnu. Měli bychom za to, že ho to mělo vést k dostatečné pokoře před Bohem i člověkem, ale zřejmě tomu tak nebylo.

Bible nás nejednou varuje před láskou k majetku. Tyto výstrahy se netýkají jen bohatství. Problémem není množství materiálního vlastnictví, které máme, ale spíše náš postoj k tomuto vlastnictví. Boj proti lakomství vyžaduje trvalou bdělost. Neustále musíme odvracet svoji mysl od majetku a podřizovat ji Bohu. Podaří se nám to jen tak, že budeme ochotně dávat Bohu nejen materiální vlastnictví, ale i svůj čas. Láska k materiálním věcem nás může oslepit do té míry, že zanedbáme své skutečné poslání a smysl života. Jestliže nebudeme opatrní, můžeme se odklonit od správné cesty.

Naamán Géchazího štědře obdaruje dary. Pravděpodobně však odchází s určitými otázkami, hlavně když se jeho dva sluhové vrátí a vyprávějí o Géchazího divném chování. Géchazí dovolil, aby jeho chamtivost „pokazila“ svědectví, které chtěl Eliša dát tomuto nově obrácenému člověku.

**Osobní
studium**

Velmi snadno se může stát, že podceníme moc lásky k penězům (1Tm 6,10). Znáš jiný příklad, ať už z biblických, nebo nebiblických dějin, kdy peníze dovedly člověka do záhuby? Jak se chránit před tímto nebezpečným pokušením?

Aplikace

Žít z minulosti

„Potom mluvil Eliša k ženě, jejíhož syna vzkřísil: ‚Vstaň a jdi, ty i tvůj dům, a pobývej kdekoli jako host, protože Hospodin přivolal hlad. Ten již přišel do země a potrvá sedm let.‘ Žena se zařídila podle slova muže Božího. Odešla se svým domem a po sedm let pobývala jako host v pelištejské zemi. Když sedm let uplynulo, vrátila se ta žena z pelištejské země a šla prosit krále o svůj dům a o své pole. Král právě rozmlouval s Géchazím, mládencem muže Božího. Řekl: ‚Vyprávěj mi o všech velikých skutcích, které Eliša učinil!‘ Zrovna když králi vyprávěl, jak vzkřísil mrtvého, ta žena, jejíhož syna vzkřísil, přišla prosit krále o svůj dům a o své pole. Géchazí řekl: ‚Králi, můj pane, to je ta žena a to je její syn, kterého Eliša vzkřísil.‘ Král se ženy vyptával a ona mu o tom vyprávěla. Pak o ní král uložil jednomu dvořanovi: ‚Ať je jí vráceno vše, co jí patří, i vsehčen výnos pole ode dne, kdy opustila zemi, až do nynějška!‘“ (2Kr 8,1–6)

Tento text je poslední biblickou zmínkou o Géchazím. Od chvíle, kdy Eliša vzkřísil syna Šunémanky, uplynulo mnoho let. Kožní nemoc, kterou Géchazí trpěl, jej zřejmě až tak nezohydila, protože nyní se s ním setkáváme na královském dvoře. Géchazí, Elišův ex-sloužebník, mluví o tom, co bylo. Chlubí se Elišou a jeho zázraky. Je velmi pravděpodobné, že tím chce poukázat na to, jak byl důležitý, když byl Elišovým sloužebníkem.

Osobní studium

Možná bychom se o tomto rozhovoru s králem nikdy nedozvěděli, nebýt načasování této události. Biblický autor říká, že právě tehdy, když Géchazí vzpomíná na zázračné vzkříšení Šunémanky syna, se z ničeho nic před králem objeví tato žena. Bůh ve své prozřetelnosti použil Géchazího chvástivé řeči, aby pomohl této ženě ze Šunemu.

Tato poslední zmínka o Géchazím není radostná. Zdá se, že žije minulostí, kterou se rád chlubí. Uniká mu, že minulost jej sama o sobě nezachrání, pokud prožívá přítomnost bez Boha. V životě se vydal cestou nerespektování Božích příkazů a rad, a přesto si stále nalhává, že jeho život je skvělý.

Pak se Géchazí z dějin ztrácí. Smutné v tomto příběhu je to, že mohl konat Boží dílo. Mohl se učit od Eliši. Mohl být dalším velkým prorokem nebo možná vůdcem a učitelem v prorocké škole. Všechno, co teď může dělat, je vzpomínat na staré zlaté časy, kdy působil s prorokem Elišou. Géchazí mohl tvořit dějiny; jediné, co mu však zbylo, je žít minulostí.

Aplikace

Všichni potřebujeme vyprávět a vzpomínat na to, co jsme prožili s Bohem v minulosti. Současně si však musíme dávat pozor, abychom zůstali a žili v přítomnosti. Jak to správně vyvážit? Jak může to, že nebudeme příliš myslet na minulost, negativně ovlivnit náš život s Bohem v přítomnosti? Hrozí i tobě, že se budeš stále vracet k minulým zkušenostem s Bohem, ale v přítomnosti mu budeš velmi vzdálen?

Podněty k zamyšlení

„Poučení, která z této situace můžeme vyvodit, jsou jasná. Poté, co byl Naamán uzdraven, osvítilo jeho mysl překrásné světlo, které způsobilo, že zatoužil uctívat pravého Boha. Géchazí mu však svým neuváženým jednáním položil do cesty překážku. Jeho podvod byl neomluvitelný. Proto zůstal až do své smrti malomocný.

„Křivý svědek nezůstane bez trestu, neunikne ten, kdo šíří lži.“ (Př 19,5)
 „Nahé a odhalené je všechno před očima toho, jemuž se budeme ze všeho odpovídat.“ (Žd 4,13) Bůh proroka seznámil se vším, co se odehrálo mezi Géchazím a Naamánem.“ (SU 99; PK 252)

Inspirace

Otázky k rozhovoru

- 1. Jaké jsou varovné znaky toho, že materiální věci nebo honba za nimi se dostaly v našem životě na místo Pána Boha? Jak se naučit používat peníze a nenechat se jimi zneužívat? Jakou úlohu plní dávání desátků a darů v otázce vlivu moci peněz na náš život?*
- 2. Přemýšlejte o svých odpovědích v části na čtvrtek. Na čem v životě skutečně záleží? Proč na to tak snadno zapomínáme?*
- 3. Jaké důvody mohly vést Géchazího k tomu, že si myslel, že svoji lež utají? Věděl, že Bůh existuje, a viděl zázraky. Ale přesto chtěl oklamat svého pána. Možná něco podobného už udělal a vyšlo mu to. Možná si v mysli opravdu zdůvodnil své jednání. Nevíme. Víme však, že není těžké oklamat sebe samého. Jak se chránit před tím, abychom nepadli do stejného sebeklamu?*
- 4. Jakými praktickými způsoby můžeš posloužit druhým?*

**Náměty
k diskusi**

BÁRUK – PÍŠE, I KDYŽ SE MU HROUŤÍ SVĚT

Základní verš

„K Zákonu a svědectví! Pokud však nechtějí, pak ať si říkají slova, v nichž není žádné světlo.“ (Iz 8,20 – B21)

Svět, jak ho Báruk poznal, se chýlil ke konci. Jeruzalém a Judsko prožívaly své poslední chvíle. Asýrie, která déle než dvě stě let ovládala starověký Blízký východ, byla vnitřně rozdělená, vedla občanskou válku a ztrácela moc nad svými vazalskými státy. Na obzoru se objevila nová supervelmoc – Babylon. Judsko dostalo možnost si na chvíli oddechnout. Za vlády dobrého krále Jóšijáše (640-609 př. Kr.) se podařilo rozšířit území a obnovit rozhodnutí uctívat pravého Boha. Ale na konci 7. stol. před Kr. došlo k náhlým změnám. Král Jóšijáš zemřel v boji proti Egypťanům (2Kr 23,29). Jeho synové, kteří vládli po něm, neměli takové postavení jako jejich otec. Opakovaně se bouřili proti Babylonu, což byla osudná chyba. Nakonec byl Jeruzalém roku 586 př. Kr. dobyt, chrám zničen a mnozí obyvatelé Judska byli odvečeni do zajetí.

Báruk žil v době těchto dramatických změn a ztrát. I když se mu svět hrouťil pod nohama, zanechal odkaz, který nezničí žádný král a žádná válka.

Bárukův svět

„Slovo, které se stalo od Hospodina k Jeremjášovi: ‚Postav se do brány Hospodina domu a volej tam toto slovo. Řekneš: Slyšte slovo Hospodinovo, všichni Judejci, kteří vcházejí těmito branami klanět se Hospodinu.‘ Toto praví Hospodin zástupů, Bůh Izraele: ‚Napravte své cesty a své skutky a nechám vás přebývat na tomto místě. Nespoléhejte na klamná slova: ›Je to chrám Hospodinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův.‹ Jestliže napravíte své cesty a své skutky, budete-li mezi sebou zachovávat právo, nebudete-li utlačovat bezdomovce, sirotka a vdovu, nebudete-li na tomto místě prolévat nevinnou krev a nebudete-li chodit ke své škodě za jinými bohy, pak vás nechám přebývat na tomto místě, v zemi, kterou jsem dal vašim otcům na věky věků. Ale vy spoléháte na klamná slova, jež nejsou k užítku. Smí se krást, vraždit, cizoložit, krivě přísahat, pálit kadidlo baalům a chodit za jinými neznámými bohy? A přitom přicházíte a stavíte se přede mně v tomto domě, který je nazýván mým jménem, a říkáte: ›Jsme vysvobozeni.‹ To proto, abyste mohli páchat všechny tyto ohavnosti? Což se stal ve vašich očích tento dům, který je nazýván mým jménem, úkrytem lupičů? Hle, také já vidím, je výrok Hospodinův.‘“ (Jr 7,1–11)

Jméno Báruk znamená „ten, kdo je požehnaný“. Byl to písař, velmi vzdělaný člověk, který svůj život úzce spojil se službou proroka Jeremjáše.

V té době na Judsko doléhalo jařmo babylonské vlády. Všechny oblasti společnosti byly pod vlivem silných nacionalistických tendencí. Lidé se chtěli osvobodit od Babylonu. V ekonomické sféře se ale celkem dařilo, přinejmenším té části populace, která bohatla z vykořisťování chudých.

Ideální stav, o kterém tehdy prorok Jeremjáš kázal, však byl pevně ukotven v Božím zjevení. Jeremjáš se nebál postavit se za Boží slovo, i když jeho poselství nebylo mezi jeho současníky oblíbené. Ve svých viděních spatřoval klamnost struktur, na které se tehdejší společnost spoléhala. Hospodin jej povolal, aby upozornil lid na to, kam je může jejich jednání dovést, pokud nezmění svůj způsob uvažování.

Dnes už nevíme, jak se Báruk dostal k tomu, že začal spolupracovat právě s tímto velkým prorokem. Možná to bylo úzké spojení Jeremjáše s Bohem, co k němu Báruka přitahovalo. Možná to byla touha zapojit se do velkého díla návratu lidu k jejich Bohu, která jej vedla k tomu, že se rozhodl plnit tento zvláštní úkol.

**Osobní
studium**

Výše uvedený biblický text (Jr 7,1–11) představuje Boží poselství, které Jeremjáš s Bárukovou pomocí hlásal svým současníkům. V čem se jejich svět podobá tomu našemu? Které z jeho myšlenek jsou i dnes aktuální pro prostředí a společnost, ve které žijíš? Které oslovují tebe osobně?

Aplikace

Jeremjášův písař

„Jeremjáš tedy zavolal Báruka, syna Nerijášova. Báruk zapsal do svítku knihy všechna slova z Jeremjášových úst, která k němu Hospodin mluvil.“ (Jr 36,4)

Osobní studium

Jeremjášova kniha nám poskytuje několik jedinečných pohledů na proces psaní Bible. Báruk, Jeremjášův písař, se podílí na odevzdání a uchování Božího slova. V Jr 36,4 Jeremjáš zavolá Báruka a diktuje mu poselství lidu. Báruk to všechno zapisuje na svitek.

Je to dobrá ukázka toho, jak funguje inspirace. Bůh nemá fyzickou kontrolu nad prorokem Jeremjášem a nehýbe jeho rukou, když píše. Dává však prorokovi vidění a poselství. Prorok pak toto poselství zformuluje a zapíše. V tomto zvláštním případě ho Jeremjáš nezapsal sám, ale nadiktoval je Bárukovi, který jeho slova odevzdává dále. Protože Jeremjáš je v nemilosti královského dvora a má zakázaný vstup do chrámu, Báruk přečte prorocký odkaz v chrámu během svátků. Báruk nikdy netvrdil, že mluví za sebe nebo za Jeremjáše – vždy neopomněl zdůraznit, že poselství je od Boha.

Boží poselství nelichotí ani se nepřizpůsobuje veřejnému mínění. Málokdy je „politicky korektní“. I jako křesťané máme problém ho někdy přijmout jako jasný Boží hlas. Své odmítání se snažíme omluvit výhradami ke konkrétnímu pisateli, k tomu, kdo nám je tlumočí, nebo pochybnou historickou věrohodností. Ve skutečnosti však máme problém se samotným poselstvím, které se bolestně dotýká určité citlivé oblasti v našem životě. A tak je pro nás snazší zpochybnit inspirovanost určitého poselství než je pokorně přijmout do svého života.

Bůh nám však dal nejen své slovo, ale i dobré důvody k tomu, abychom tomuto slovu důvěřovali – a to i v případě, kdy narazíme na části, kterým nerozumíme nebo které se dotýkají našich citů. Bible nás nespasí: Spasí nás Ježíš, který se nám v Písmu zjevil mnohem plněji než prostřednictvím čehokoli jiného.

Aplikace

Je mnoho věcí, které se snaží oslabit naši důvěru v Boží slovo. Které to jsou ve tvém případě? Dokážeš vnímat Boží hlas i tehdy, když je ti tlumočen prostřednictvím „hliněných nádob“ – nedokonalých lidí, ke kterým nechováš osobní sympatie? Jak se můžeš lépe otevřít poselství, které ti Bůh chce skrze své slovo předat?

Zmařené naděje

„Báruk předčítal z knihy Jeremjášova slova všemu lidu v Hospodinově domě v síni písaře Gemarjáše... Byli tam všichni velmožové. (...) Když slyšeli všechna ta slova, chvěli se jeden jako druhý strachem a řekli Bárukovi: ‚Všechna tato slova musíme oznámit králi.‘ (...) Svitek uschovali v síni písaře Elišamy a oznámili králi všechna ta slova. Král poslal Jehúdího pro svitek. Ten jej vzal ze síně písaře Elišamy a předčítal z něho králi i všem velmožům, kteří stáli kolem krále. Král bydlel v zimním domě, byl totiž devátý měsíc, a na ohništi před ním hořelo. Jak Jehúdí přečetl tři čtyři sloupce, král je ze svitku odřízl nožikem a házel je do ohně na ohništi, až celý svitek na ohništi shořel.“ (Jr 36,10 –23)

Zdá se, že obyvatelé Judska si nakonec přece jen začali uvědomovat vážnost situace. V Jr 36,9 čteme, že se lid shromáždil v chrámu a byl vyhlášen půst. Díky svým profesionálním kontaktům s ostatními písaři si Báruk našel bezpečné místo v síni Gemarjáše u vchodu do brány chrámu. Z tohoto místa čte ze svitku, který napsal podle toho, jak mu Jeremjáš diktoval. Když Báruk dočetl poselství, knížata se rozhodla upozornit na ně krále. Krátkou chvíli to vypadalo tak, že v Judsku dojde ke změnám. Pro Báruka to byl okamžik naděje. Kdyby se věci změnily, jeho pomoc Jeremjášovi by se mu vyplatila. Reformace by mu umožnila stát se významnou osobností; možná by získal vysoké postavení.

Svitky byly velmi drahé a cenné. Opisovaly se ručně. Tento svitek navíc obsahoval vzácné Boží poselství pro krále Jójakíma. Tím, že jej král postupně odřezával a páčil, otevřeně opovrhl Bohem. Spálení svitku znamenalo zmaření mnoha hodin Bárukovy těžké práce.

Báruk, který možná doufal, že na královském dvoře získá čestné místo, si nyní uvědomuje, že jeho naděje na to, že bude písařem u královského dvora, jsou navždy zmařené. Vždyť nahněval nejmocnějšího muže v království. Je to jasný příklad toho, že když se někdo postaví na Boží stranu, může ho to něco stát.

Spolu s Jeremjášem se Báruk dostává na černou listinu. Královští poslové prohledají celé město, aby zajali tyto muže. Následování Pána Boha není cestou pro zbabělce nebo lidi, kteří chtějí použít Boha k tomu, aby si pomohli ve své kariéře. Být Božím poslem neznamena řídit se osobními touhami, ale spíše dovolit, aby se v našem životě zjevila Boží vůle, ať to bude stát cokoliv. Někdy nás to může stát opravdu velmi mnoho.

**Osobní
studium**

Co stálo následování Pána tebe? Kdy naposledy jsi se musel vzdát něčeho důležitého, protože ses držel biblického principu anebo jsi nechtěl přestoupit Boží přikázání? Jsi ochoten tyto oběti podstoupit i v budoucnosti?

Aplikace

Běda mi!

„Slovo, které promluvil prorok Jeremjáš k Bárukovi, synu Nerijášovu, když psal tato slova z Jeremjášových úst do knihy ve čtvrtém roce vlády Jójakíma, syna Jóšijášova, krále judského. „Toto praví Hospodin, Bůh Izraele, o tobě, Báruku. Řekl jsi: »Běda mi, neboť Hospodin přidal k mé bolesti ještě starost. Do zemlání vzdychám, a odpočívání nenalézám.« Toto mu povíš: Toto praví Hospodin: Hle, bořím, co jsem vybudoval, vyvracím, co jsem zasadil, celou tuto zemi! A ty bys chtěl pro sebe usilovat o velké věci? Neusiluj. Neboť hle, já uvedu zlo na všechno tvorstvo v ní, je výrok Hospodinův, ale tobě dám jako kořist život na všech místech, kamkoli půjdeš.““ (Jr 45,1–5)

Osobní studium

Knih Jeremjáš zaznamenává také zvláštní poselství, které má Pán Bůh pro Báruka (Jr 45). Vzhledem k okolnostem se není čemu divit.

Historický odkaz na čtvrtý rok vlády Jójakíma v Jr 45,1 umísťuje časově kapitolu 45 až za kapitolu 36. Je velmi pravděpodobné, že Jeremjáš je ve vězení a vyhlídka na obživení nebo obrodu mezi vedoucími představiteli Judska se ztrácí. Také Bárukova budoucnost, alespoň z lidského pohledu, je nanejvýš pochmurná. Text Jr 45,3 nám odkrývá jeho strádání, obavy a pocity vyčerpání.

Pocit sklíčenosti, smutek a deprese jsou přirozenou součástí naší existence na tomto hříšném světě. Nepochybně i mnoho biblických postav prožívalo chvíle zoufalství a beznaděje (viz 1Kr 19,4; Jb 6,2.3; Ž 55,4). Lhali bychom sami sobě, kdybychom si mysleli, že nějakým způsobem před nimi unikneme.

Každý člověk čas od času prožívá smutek a sklíčenost. Tehdy je nesmírně důležité uvědomit si, že to neznámá, že by nás Bůh opustil. Znamená to jen tolik, že podobně jako všichni hříšní lidé, i my v tomto životě trpíme. V jistém smyslu ani nezáleží na tom, zda trpíme v důsledku vlastního selhání nebo ne. Podstatné je, abychom ve svém trápení satanovi nedovolili použít náš smutek k tomu, aby nás odvrátil od Pána nebo abychom vůči Bohu zatrpkli. Dožadujme se Božích zaslíbení o odpuštění, uzdravení, lepší budoucnosti a novém životě v novém nebi a na nové zemi.

Všichni toužíme, aby se nám v životě dařilo. Žel že na tomto světě se mnohdy lepšího života nedočkáme – anebo přinejmenším ne v takové míře, jak bychom si to představovali. Proto je velmi důležité, abychom nezapomněli na velkou naději, která nás čeká, poté co hřích, utrpení a smrt navždy pominou.

Aplikace

Prožíváš někdy podobný smutek a sklíčenost jako Báruk? Jaká jsou tvoje oblíbená zaslíbení o naději? Přečti si je, modli se za ně a pros Pána o víru, aby ses jich pevně držel do doby, než se budou mocí uskutečnit.

Boží „odměna“

„Slovo, které promluvil prorok Jeremjáš k Bárukovi, synu Nerijášovu, když psal tato slova z Jeremjášových úst do knihy ve čtvrtém roce vlády Jójakíma, syna Jósijášova, krále judského. „Toto praví Hospodin, Bůh Izraele, o tobě, Báruku. Řekl jsi: »Běda mi, neboť Hospodin přidal k mé bolesti ještě starost. Do země vzduchám, a odpočínutí nenalézám.« Toto mu povíš: Toto praví Hospodin: Hle, bořím, co jsem vybudoval, vyvracím, co jsem zasadil, celou tuto zemi! A ty bys chtěl pro sebe usilovat o veliké věci? Neusiluj. Neboť hle, já uvedu zlo na všechno tvorstvo v ní, je výrok Hospodinův, ale tobě dám jako kořist život na všech místech, kamkoli půjdeš.“ (Jr 45,1–5)

Báruk je nespokojený, unavený, smutný a prožívá bolest. Zdá se mu, že všechno jeho úsilí vyšlo nazmar a jeho sny se rozplynuly jako pára.

I Bůh trpí. S láskou izraelský národ „zasadil“ a staral se o něj. Jako se rodič trápí a zápasí o své tvrdošíjné a vzdorovité dítě, tak Bůh už tisíce let napomíná a prosí svůj lid. Bárukova bolest a smutek jsou však jen slabým odrazem Boží bolesti. Bůh každý náš zármutek hluboce prožívá. Bůh promluvil ke zmalomyslněnému písaři, aby mu dal naději a povzbudil ho. Vyjeví mu, že jej zachrání před soudem, který zanedlouho dopadne na Izraelský národ, a ušetří jeho život.

Ve 45. kapitole Bůh poukazuje na to, co je skutečně důležité. V Mt 6 Ježíš připomíná, že náš život je mnohem důležitější než pozemský majetek. I když možná Báruk snil o velikosti, všechno, na čem opravdu záleží, je jeho život. Přestože kvůli věrnosti Jeremjášovi přišel o šanci získat skvělou budoucnost na politické scéně v Jeruzalémě, vztah s Jeremjášem mu nakonec zachránil život. Získal mnohem větší dědictví, než bylo to, o kterém snil.

Právě toto dědictví jsme hledali v životě biblických starozákonních postav, o kterých jsme hovořili v posledních třinácti týdnech. Většina z nich nebyla velkými osobnostmi své doby, a přesto jsou zaznamenáni v Písmu, abychom se z jejich úspěchů či pádů mohli poučit.

**Osobní
studium**

Podněty k zamyšlení

Inspirace

„Báruk na nový svítek zapsal ‚z Jeremiášových úst všechna slova té knihy, kterou Jójakím, král Judský, v ohni spálil‘ (Jr 36,32). Prostředky, kterými se Jójakím snažil zmírnit prorokův vliv, ve skutečnosti umožnily lépe objasnit božské požadavky.

Duch, který lidi popouzel k tomu, aby Jeremiáše pronásledovali, působí na člověka dodnes. Kvůli němu mnozí nepřijímají varování a raději naslouchají falešným učitelům, kteří podporují jejich marnivost a přehlížejí jejich zlé skutky. Tito lidé nenajdou v době soužení žádné útočiště. Boží vyvolení služebníci budou odvážně čelit utrpení, které na ně dolehne ve formě nenávisti, přehlížení a pomluv. Budou schopni věrně dokončit Bohem svěřené dílo, protože budou mít na paměti, že i proroci, Spasitel a jeho učedníci byli kvůli Božimu slovu nenáviděni a pronásledováni.“ (SU 165; PK 437)

Otázky k rozhovoru

Náměty k diskusi

- 1. Jak chápeme inspiraci? Jak nám život a služba Ellen Whiteové pomáhají pochopit toto důležité téma? Jsou naše výhrady k nedokonalému lidskému prostředníku Božího slova důvodem k odmítání samotného poselství?*
- 2. U kterých biblických postav víme, že jejich osobní touhy byly zmařeny proto, že zůstali věrni Bohu?*
- 3. Přemýšlejte ve skupince o tom, kterých věcí se lidé museli vzdát, pokud chtěli zůstat věrni Bohu. Co se můžeme naučit z jejich zkušenosti? Přemýšleli jste nad tím, zda to, co někoho stála služba Bohu, bylo vyváжено tím, co člověk vzápětí získal?*
- 4. Jak zareaguješ, když tě někdo pokárá za špatné chování? Lituješ toho, anebo (obrazně) odhazuješ výčitky do ohně a nejradši bys – podobně jako král Jójakím – posla uvrhl do vězení? Co ti tvoje odpověď prozrazuje o tobě? Co potřebuješ změnit?*
- 5. Jak můžeš lépe pochopit, že naše utrpení (dokonce i když jde o přímý důsledek našeho nesprávného rozhodnutí) neznamena, že by nás Bůh opustil? Jak se můžeme naučit držet se víry i ve chvíli, kdy prožíváme velkou bolest?*

Použité zkratky

ČEP	Český ekumenický překlad
BK	Bible kralická
ČSP	Český studijní překlad
B21	Bible, překlad 21. století
SNC	Slovo na cestu
BC	The Seventh-day Adventist Bible Commentary
RaH	Advent Review and Sabbath Herald

Díla Ellen Whiteové

Zkratka	Anglický název	Názvy a varianty českých překladů (zkratky)
AA	Acts of Apostles	Skutky apoštolů (SA), Poslové naděje a lásky (PNL)
AH	Adventist Home	
CG	Child Guidance	
CH	Counsels on Health	
COL	Christ's Object Lessons	Kristova podobenství, Perly moudrosti (PM)
DA	Desire of Ages	Touha věků (TV)
ED	Education	Výchova (VYCH)
EV	Evangelism	
GC	Great Controversy	Vítězství lásky Boží, Velké drama věků (VDV)
GW	Gospel Workers	
MB	Thoughts from the Mount of Blessing	Myšlenky z hory blahoslavenství, Myšlenky o naději (MN)
MH	Ministry of Healing	Život naplněný pokojem (ŽNP)
MR	Manuscript Releases	
PP	Patriarchs and Prophets	Patriarchové a proroci (PP), Na úsvitu dějin (NUD)
PK	Prophets and Kings	Proroci a králové (PK), Od slávy k úpadku (SU)
SC	Steps to Christ	Cesta ke Kristu, Cesta k vnitřnímu pokoji (CVP)
SM	Selected Messages	
SL	The Sanctified Life	
T	Testimonies for the Church	
TM	Testimonies to Ministers and Gospel Workers	

Starozákonní jména jsou převzata v podobě, jakou uvádí revidované vydání Českého ekumenického překladu z roku 2008.

Sbírky ve 4. čtvrtletí 2010

Misijní sbírky

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2010 jsou finanční prostředky z misijních sbírek sobotní školy určeny pro Generální konferenci, aby se pokryly potřeby misijních pracovníků, kteří pracují s lidmi v jejich domovech. Jsou to především knižní evangelisté, pracovníci církevní pečovatelské služby a dobrovolníci pro výuku jazyků. Jejich práce je stále velmi potřebná. Navštěvovat lidi dům od domu a zanechávat v domovech knihy, povzbudivé slovo, uklizený byt či chutné jídlo je práce nejvíce podobná činnosti prvních následovníků Ježíše Krista.

Sbírka 13. soboty

Finanční prostředky ze sbírky 13. soboty podpoří plánované projekty církve ve vzdálených oblastech světa.

Ve 4. čtvrtletí 2010 jsou tyto dary určeny pro Západoafrickou centrální divizi (WAD) se sídlem v Abidjanu (Pobřeží slonoviny). Tvoří ji země: Mauritánie, Mali, Niger, Čad, Středoafrická republika, Kongo, Gabon, Kamerun, Nigérie, Benin, Togo, Ghana, Pobřeží slonoviny, Libérie, Guinea, Sierra Leone, Burkina Faso (Horní Volta) a Senegal. Celkový počet sborů v této divizi vzrostl za 3 roky z 2 952 na 3 187, počet členů z 740 638 na 834 899 a počet obyvatel z 300 494 000 na 336 275 000.

V roce 2010 všechna sdružení odvádějí na tento účel 70 % vybraných finančních prostředků. Ostatní prostředky (30 %) jsou určeny na podporu Domu pro seniory a část bude věnována na zabezpečení práce knižních evangelistů – Nadační fond.

Sbírka darů 13. soboty proběhne 25. prosince 2010.

Sbírka modlitebního týdne

V sobotu 20. listopadu proběhne sbírka modlitebního týdne. Finanční prostředky z této sbírky jsou určeny na projekty globální misie v celém světě.

Na odvodech do světového misijního fondu se jednotlivá sdružení podílejí v roce 2010 takto:

České a Moravskoslezské sdružení	95 %
Slovenské sdružení	75 %

Edvard Miškej, hospodář Česko-Slovenské unie CASD